

4/2011

14. ročník

cena 30 Kč

POODŘÍ

ČASOPIS OBYVATEL HORNÍ ODRY

Číslo je věnováno Košatce

POODŘÍ – časopis obyvatel horní Odry

www.casopispoodri.cz

Vydává Společnost přátel Poodří (IČ: 64627870) ve spolupráci se ZO ČSOP Odry, ZO ČSOP Jeseník nad Odrou, Správou chráněné krajinné oblasti Poodří a Svazkem obcí Region Poodří.

Redakční rada: Ing. Radim Jarošek, Ing. Petr Lelek, Lumír Kuchařík, Ing. Alena Malíková, MVDr. Kateřina Křenková, Mgr. Ivan Bartoš, Jiří Zelený

Adresa redakce: Výškovická 102, 700 30 Ostrava

E-mail: radim.jarosek@volny.cz

Počítačová sazba a grafické zpracování: Aleš Luzar

Tisk: Šmíra Print, Ostrava

Vydávání povoleno Ministerstvem kultury ČR, registrační číslo: MK ČR E 12812

ISSN 1803-2338

Vychází 4 čísla ročně.

Cena jednoho čísla: 30 Kč, předplatné: 120 Kč

Objednávky předplatného na adrese redakce.

XIV. ročník, č. 4/2011

Titulní strana obálky: Košatka

Tato strana: Lávkou přes Ondřejnici přicházíme do katastru Košatky od Proskovic (Foto Radim Jarošek).

Ceník reklamy v POODŘÍ

Umístění na 3. nebo 4. straně obálky (černobílá) formát: A4 – 10 000 Kč, A5 – 5000 Kč, A6 – 2500 Kč
Redakce si vyhrazuje právo na odmítnutí požadavku na reklamu, úpravu ceny (např. při opakované reklamě ve více číslech apod.) resp. řešení formou protislužby (např. propagací POODŘÍ v jiném periodiku).

REDAKCE DĚKUJE ZA FINANČNÍ PŘÍSPĚVEK NA TISK TOHOTO ČÍSLA:

- Obcím Albrechtický, Bartošovice, Bernartice nad Odrou, Hladké Životice, Jakubčovice nad Odrou, Jeseník nad Odrou, Jistebník, Kunín, Polanka nad Odrou, Proskovice, Pustějov, Stará Ves nad Ondřejnicí, městysu Suchdol nad Odrou, městu Odry.
- Všem čtenářům, kteří přispěli jakoukoliv částkou nad předplatné.

Obsah

1. Úvodní slovo	4	20. Dělnické tělocvičné hnutí	72
2. Rozhovor s předsedou osadního výboru	6	21. Bohatá historie a činnost sboru dobrovolných hasičů	73
3. Přírodní poměry	8	22. Myslivecké sdružení	77
4. Vznik obce, vývoj názvu, správní a demografický vývoj	10	23. Mládežnické hnutí	78
5. Jak procházela historie Košatkou v dávných dobách	12	24. Červený kříž	79
6. Jak procházela historie Košatkou ve 20. století	16	25. Dlouhá tradice chovu včel	79
7. Jak to bylo kdysi v Košatce – vzpomínky pamětníků	24	26. Zahradkáři	80
8. Jak se žilo kdysi v Košatce – vzpomínky pamětníků	28	27. Společné hospodaření zemědělců	80
9. Velká voda v Košatce	32	28. Pověsti	83
10. Slavní košatečtí rodáci	38	29. Starobyli zvykové	85
11. Košatecká škola	42	30. Starodávné recepty	86
12. Knihovna	44	31. Perličky z informátora – – aneb v Košatce bývala legrace	87
13. Pomník obětem válek a některé pohnuté osudy košateckých občanů	44	32. Závěr	88
14. Sakrální stavby	47	33. PŘÍLOHY	
15. Vodní mlýn v Zimném dole	49	Instituce, zdroje a literatura	89
16. Hospoda Na Fojtství	50	Košatka na dobových pohlednicích	89
17. Bohatá dlouholetá historie a věhlas košateckých hudebních kapel a hudebníků	51	Návštěva šlechty z rodu Podstatských, fojta staroveského, duchovního pastýře a obecního písaře, po službách Božích, o druhém hodu Svatodušním, léta Páně dvoutisícíhojedenáctého v Košatce	91
18. Slavná tradice a současnost ochotnického divadla	57	Obrazy akademických malířů Zdeňka Kudělky, Josefa Kudělky a Josefa Lubojackého	92
19. Dlouholetá činnost tělovýchovné jednoty Sokol	63	Mapa pomístních jmen	95
		Mapa turistických zajímavostí	96
		Jak se povědalo kdysi na Lašsku a aji u nas v Košatce	97

Autorem článků 1, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31 a 32 je Milan Hrabovský, č. 2 Miroslav Solar a č. 3, 14, 15 a 16 Radim Jarošek. Rovněž bylo čerpáno z dříve zpracovaných textů Jany Ottové z Jistebníku, která pochází z rodu Vavrečkových z Košatky (č. 16).

Do článku 7 poskytl své vzpomínky Drahomír Nováček a v článku 8 a 30 si zavzpomínala Ludmila Dresslerová. V příspěvku 13 je uveden dokument z I. světové války zapůjčený od Marie Zbořilové, která rovněž poskytla podklady pro text 28. Podklady pro článek 10 o Václavu Stuchlém a pro článek 17 o Košatské kapele dodala Mgr. Jaroslava Hrabovská. Příspěvek do článku 18 poskytl Karel Chromiak z Ostravy. Dokumenty pro článek 31 zapůjčil Ing. Jiří Chvostek.

Košatka

Milan Hrabovský

Košatka, malá vesnička na severní Moravě. Stejná jako stovky a tisíce jiných v České republice, mohl by namítnout nějaký povrchní pozorovatel. A přece to není tak úplně pravda.

Vesnička Košatka, známá v širokém okolí svými rázovitými, starobylými venkovskými chalupami a památnou kapličkou. Košatka, pyšnicí se pestrou historií, bohatým kulturním a spolkovým životem, slavnými rodáky a četnými návštěvami slavných umělců. Košatka, obklopena nádhernou, romantickou, přírodou. Proč je tak atraktivní, že se do ní opakovaně rádi vracejí jak domácí obyvatelé, tak i náhodní turisté?

Jsou to dva charakteristické fenomény? Řeka Odra a řeka Lubina? Je to zádušná řeka Odra? Odra, postupně se rozšiřující v mohutný evropský veletok? Odra, která se tiše a líně valí svým korytem a spolu se slepými rameny působí melancholickým dojmem, vyvolávajícím pocity klidu a duševní pohody? Nebo je to malebné „Tůmovo“, neboli „Kulaté“ jezero u splavu na jejím pravém břehu? Či snad je to dravější bystřina Lubina, jež Odru svými

romantickými zákruty a zákoutími vhodně doplňuje? Mohl by nám to vysvětlit rybář, sedící nehnutě hodiny a hodiny na břehu a pozorující svůj splávek, jehož klid je narušen pouze občasným šplouchnutím ryby, kuňkáním žabky, či hlasem racka? Nebo je to tím, že na nás na jihovýchodní straně vzhlíží poněkud zasmušilý a pochmurný lesík, zvaný „Hůrka“, lemující pole okolo Košatky? Prozradí nám to snad myslivec, pravidelně navštěvující a obhlížející svůj revír, aby v něm nacházel v kteroukoliv roční dobu neustále nové, ojedinělé a nezapomenutelné zážitky? Tu nového březnového zajíce, vyplašené pelášíciho do bezpečí, onde dojemné stádo pasoucích se srnek, či pro zdejší krajinu typického čápa, snášejiho se z výšky na svou kořist a nakonec v pozdním podzimu nepřehlédnutelnou formaci divokých husí, které se připomínají už z dálky, aby ohlásily svůj přelet hlasitým kejháním? Či snad je to dokonce způsobeno jiskřivě zářícím, třpytivě bílým kobercem sněženek na „Kotkovem válku“, oznamujícím nám radostně každoroční, pravidelný příchod jara po dlouhé zimě? Mohla by to snad

Podzimní motiv luk u Košatky (Foto Radim Jarošek).

být i soustava majestátně rozložených rybníků ze 14. století, ohraničujících Košatku a zvoucích k peším procházkám, projížďkám na kole nebo na koni? Nebo se to dá pochopit tímto celkovým, jedinečným uskupením, harmonicky skloubeným v jeden dokonalý celek?

Pro domácí obyvatele a pro ty rodáky, kteří se v minulosti z Košatky odstěhovali, nacházíme přiléhavé přirovnání pro vyjádření jejich nostalgických pocitů ve verších našeho básníka a spisovatele Karla Václava Raise z jeho známé básně „Cestička k domovu“. / Cestička k domovu / známě se vine – / hezčí je, krásnější / než všechny jiné. / Douška a šalvěže / kolem ní voní, / nikde se nechodí / tak jako po ní. / A kdybych ve světě / bůhví kam zašel, / tu cestu k domovu / vždycky bych našel. / A kdybych ve světě / smutně se míval / na téhle cestičce / vždy bych si zpíval. /

Za početnou plejádu košateckých rodáků, kteří se z Košatky odstěhovali, ale Košatka jim navždy zůstala v srdci a v jejich vzpomínkách, nechme promluvit pana Karla Chromiaka, který od roku 1931 do roku 1955 prožil v Košatce nejlepší léta svého života. „I když moje životní dráha mne vedla mimo obec Košatku, rád na ni vzpomínám a mám radost z každého úspěchu a dobré zprávy o mé rodné obci. Škoda, že již tolik občanů odešlo z tohoto světa. Kéž by se alespoň naposled podařilo uspořádat v Košatce setkání Starokošatčanů“.

Pro všechny společně, starousedlíky, odstěhované rodáky, občasně návštěvníky a turisty Košatky, máme uložený odkaz ve verších našeho známého básníka Petra Bezruče, jemuž Košatka učarovala do té míry, že nám své vyznání zapsal do košatecké obecní kroniky společně se svým vlastnoručním podpisem. / Košatka nad Odrou / Samé olše, samá luka, / samý rybník, samý luh: / jistě dobrotivá ruka / stvořila ten kraj – tož Bůh. / Vesnička Košatka, obklopena nepopsatelnou přírodní scénérií, neuchvacuje pouze přítomné obyvatele, návštěvníky a turisty, ale jak už bylo řečeno, ovlivňovala a inspirovala i řadu umělců v dobách dávno i nedávno minulých.

Tak kupříkladu světově uznávaný hudební skladatel Leoš Janáček chodíval do Košatky za poznáním, za kulturou nebo dokonce i na hony a na pstruhy. Navštěvoval tu bývalou hospodu u „Mikesky“, nyní č. p. 46, kde mimo jiné v letech 1891, 1892 a 1893 od cimbalisty Jiřího Mikesky sbíral „starodávné“ písně a tance. Jejich popěvky a melodie později používal ve svých hudebních dílech. Býval ubytován ve staré chalupě u „Steina“, nyní z ní zůstala pouze menší část č. p. 32, kde dříve bývala prodejna „Maso, uzeniny“. Že Košatka Leoše Janáčka zaujala, svědčí i jeden jeho zápis, přetištěný z fejetonů z Lidových novin. V něm Leoš Janáček vyznává svůj obdiv a lásku řekám, protékajících jeho rodným krajem. „Moje Lašsko. Lubina s boku pásma radhoštského překotem padá

do rokle. V Ondřejnici, když teče Měrkovicemi, tak-tak, že husy v ní se vykoupejí. Vody Odry v Košatce jak by pro hloubku už jen stály. Ostravica je jak kalená ocel. Kam vy, řeky zpěvného Lašska, spějete?...“

Také známý „národní“ básník Petr Bezruč často navštěvoval Košatku. Při svých četných návštěvách ji osobitě nazýval „šumnou“ Košatkou. Býval ubytován v bývalé hospodě u „Vavrečky“ a odtamtud se chodíval koupat do Odry „Pod sladkú“ a také ke splavu do řeky Lubiny. Pobýval tu už v období před druhou světovou válkou a například i v roce 1947. V „šumné“ Košatce oslavil během dvoutýdenního pobytu dne 15. září 1947 své osmdesáté narozeniny. Není proto divu, že Místní národní výbor v Košatce jmenoval v tomto roce básníka Petra Bezruče čestným občanem Košatky a věnoval mu čestnou adresu, kterou vypracoval akademický malíř Zdeněk Kudělka.

Dovolím si zacitovat z osobní korespondence pana Josefa Vavrečky, který se narodil a vyrůstal v Košatce a později působil jako učitel v Jistebníku. V jeho blahopřání, které posílá Petru Bezručovi do Košatky k jeho osmdesátinám, působí dojímavě jeho přirovnání místních řek k lidským bytostem. Stejně takto familiérně je totiž oslovoval i Petr Bezruč. „Nezapomeňte na naše tři švarné děvuchy: Odru, Lubinu a Ondřejnici, které rády Vám opět dopřejí příjemného osvěžení v teplé náruči svých vlnek“.

Akademičtí malíři Josef Kudělka a Zdeněk Kudělka se narodili a vyrůstali v Košatce, i když většinu svého života až do své smrti prožili v Praze a na jiných místech Československé republiky. Často a rádi se do Košatky ze svých cest vraceli, ať už za vzpomínkami nebo proto, aby tu namalovali nějaký obraz, vztahující se k rodné Košatce. V Košatce nacházeli časté motivy pro vyjádření svých osobních pocitů, které pak tvůrčím způsobem přenášeli na plátno. Jejich kresby výstižně charakterizují rodnou obec v době jejich aktivní umělecké dráhy.

Pan Mgr. Václav Stuchlý, který se rovněž narodil a vyrůstal v Košatce, byl uznávaný hudební pedagog, sbormistr, primáš a sólový zpěvák řady hudebních souborů na Moravě, folklorista a sběratel lidových písní a lidové hudby. Dobu svého mládí, které prožil v Košatce v období mezi dvěma světovými válkami, popisuje jako období mimořádně bohatého kulturního života, kterým žila v té době Košatka. O kulturu se staraly tělocvičné jednoty Sokol a Dělnická tělocvičná jednota. Hrávala se zde běžně divadelní představení, operety, pořádaly se různé zahradní slavnosti, plesy, to vše za účasti místní Košatské kapely, která patřila v blízkém okolí k nejlepším.

Také hudební skladatel, národní umělec, Josef Matěj z Brušperka, jehož skladby se hrají po celém světě; zejména pozounové sólové party, našel

v Košatce inspiraci a složil mimo jiné i polku s názvem „Na košatském vinobraní“. Svého času měla tuto skladbu v repertoáru jak místní „Zámecká kapela“, tak i kapela „Ostravanka“. Zvláště nádherně a procítěně v ní vždy vyznívalo kouzelné hobojové sólo.

Nelze nezapomenout i starobylý lidový tanec, který vznikl v Košatce, a který pod názvem „Tanec z Košatky“, předvádí dosud na svých vystoupeních Lašský soubor písní a tanců – Ondřejnica ze Staré Vsi nad Ondřejnicí.

Z nejnovější umělecké historie, spjaté s Košatkou, není možno se nezmínit i o celovečerním filmu s názvem „Cestující bez zavazadel“, pod režijním vedením režiséra Juraje Deáka. Tento film se částečně natáčel v Košatce, částečně na zámku v Náměšti nad Oslavou a na dalších místech republiky. Natáčel se v roce 1998 a premiéru měl na druhém celostátním programu České televize ČT2 v roce 1999. Děj tohoto filmu je situován do začátku 30. let 20. století. Hlavní roli „Gastona“, muže, který ztratil paměť, v něm ztvárnil nedávno zesnulý herec Vladimír Dlouhý, který se natáčení v Košatce přímo zúčastňoval. Kulisu filmu tvoří úchvatné záběry tzv. „Kotkova válka“ při pohledu od Odry, plavení koní v soutoku Odry s Lubinou nebo například záběry na mysliveckou chatu, která je postavena v kouzelném a romantickém prostředí na břehu slepého ramena řeky Odry.

Toto vydání časopisu POODŘÍ, věnované pouze Košatce, přináší další pozoruhodná líčení o zajímavostech této vesničky a jejího bezprostředního okolí. Při zahájení sběru dokumentárního a textového materiálu a získávání obrazové a fotografické dokumentace mě ani zdaleka nenapadlo, kolik cenných historických údajů se o Košatce povede nashromáždit. Posuďte sami, co všechno se nakonec s pomocí obětavých a dobrovolných přispěvatelů

nejen z Košatky, ale i rodáků a příznivců ze širokého okolí a společně za pomoci redakce časopisu POODŘÍ, podařilo odhalit a uveřejnit. Byl jsem postupně ohromován a fascinován dalšími a dalšími, úžasnými a unikátními poznatky o rodné Košatce, o kterých jsem doposud neměl nejmenšího tušení.

Nechejme nyní pomalu plynout tok času, ve kterém se formovala historie jedné malé vesničky na severní Moravě. Soustředme se, zamysleme se a zavzpomínejme si na doby dávné i nedávno minulé, kdy se vytvářely dějiny jedné vesničky, vesničky Košatka, které nám navždy zůstanou odkazem, inspirací i ponaučením do budoucna. Neboť jak praví klasik: „Kdo neví, jak před ním bylo, jako by nežil“. Dopřejte si, čtenáři tohoto tematického čísla, trochu klidu a pohodlí při jeho četbě, abyste si mohli plně vychutnat a prožít historii Košatky a dozvědět se o ní i mnohé další zajímavé skutečnosti, o kterých jste doposud nevěděli.

Košatský kronikář Ing. Milan Hrabovský.

Rozhovor s předsedou osadního výboru v Košatce Ing. Miroslavem Solarem

Současný osadní výbor v Košatce má krátkou historii, proč a kdy vzniknul?

Vznik osadního výboru inicioval pan starosta obce a to na základě skutečnosti, že se do rady obce po komunálních volbách v roce 2010 nedostal ani jeden zástupce z Košatky. Počátkem ledna 2011 oslovil aktivní složky v Košatce – sokoly, hasiče, myslivce a další. Na první schůzce prezentoval návrh na vytvoření osadního výboru. Na základě tohoto návrhu byl zúčastněnými navržen sedmičlenný osadní výbor. V únoru již na radnici proběhla prezentace navrženého osadního výboru a na zasedání zastupitelstva obce byl 28. února tento výbor jmenován na dobu tohoto volebního období.

Byl jste zvolen předsedou výboru, takže máte důvěru místních. Zajímalo by mne – jste košateckým rodákem?

Ačkoliv nejsem rodák z Košatky, celý život pracuji na ostravském letišti, takže ke Košatce jsem měl vždy blízko. Moje působení v Košatce má osudový podtext. S manželkou jsme na kolech projížděli Košatkou někdy v devadesátých letech. Stavili jsme se na občerstvení v místní restauraci, kde jsem k manželce pronesl památnou větu „Tady je tak krásně, že bych tady mohl i bydlet“ a v devadesátém osmém jsem zde již koupil nemovitost, kam jsme se po čtyřleté rekonstrukci přestěhovali.

Můžete nám trochu přiblížit, jak vypadá činnost osadního výboru?

Osadní výbor je nejnižším stupněm státní samosprávy. Nicméně tato skutečnost neubírá na jeho důležitosti. Členové osadního výboru vykonávají tuto činnost dobrovolně ve svém volném čase a bez nároku na odměnu. Hlavní poslání výboru vidím v zabezpečení informačního toku mezi občany, osadním výborem a zastupitelstvem obce, potažmo radou obce. Dále osadní výbor musí mít stanovený dlouhodobý plán rozvoje osady, jehož realizaci musí na radnici prosazovat. Je samozřejmostí, že se podílí na veškerém dění v osadě.

Zmínil jste dlouhodobý plán rozvoje. V čem spočívá?

Dlouhodobý plán rozvoje Košatky lze rozdělit do tří hlavních bloků:

Dobudování infrastruktury osady

Sem spadá především dostavba chodníků, oprava místních komunikací, vybudování cyklostezky mezi Košatkou a Starou Vsí. Nyní má prioritu číslo jedna výstavba chodníku mezi mostem přes řeku Lubinu a kulturním domem a to z důvodu plánované stavby nového mostu. V současnosti je zpracována studie tohoto chodníku, která po zapracování připomínek občanů bude sloužit jako podklad pro zpracování projektové dokumentace.

Výstavba cyklostezky mezi Starou Vsí a Košatkou je ve fázi, kdy v rámci komplexních pozemkových úprav je snaha vyčlenit pozemky, po kterých by v budoucnu cyklostezka vedla. Denně mezi Košatkou a Starou Vsí projíždějí po frekventované cestě děti na kolech do školy, proto je tato investice pro nás velmi důležitá.

Protipovodňová opatření

Košatka se nachází u dvou soutoků tří řek. Nejbližší je soutok dvou horských řek Odry a Lubiny a níže se pak nachází soutok Ondřejnice a Odry. Historicky byla značná část Košatky každoročně zaplavována. Vybudováním ochranných valů kolem Odry a Lubiny se riziko záplav značně zmenšilo. Nyní zůstávají dvě lokality, které jsou ohroženy při stoletých vodách.

První lokalitou je předmostí před řekou Lubinou směrem od Staré Vsi. Zde probíhá řešení ve dvou úrovních. Je to výstavba nového bezpilířového mostu přes Lubinu. Na jaře roku 2012 provede Povodí Odry s. p. letecké snímkování reliéfu terénu v této oblasti. Na základě těchto informací poté zpracuje studii, která by měla komplexně řešit ochranu předmostí před záplavovými vodami s cílem minimalizovat riziko záplav ve zmiňované oblasti.

Další ohroženou oblastí je prostor Košatky kolem obchodu a kulturního domu. Tento problém je v současnosti řešen v rámci komplexních pozemkových úprav. Je navrženo prodloužení a navýšení ochranného protipovodňového valu kolem Lubiny, neboť záplavová voda z řeky Lubiny tento protipovodňový val obchází. V druhé řadě byl podán návrh na obnovení odvodňovací strouhy, která historicky odváděla vodu z polí do kanalizace v ulici „V Kolonii“.

Opravy a renovace

V současnosti proběhla první etapa opravy hasičské zbrojnice, kdy obec zabezpečila opravu střechy a zafinancovala materiál na svépomocnou opravu interiéru. Do budoucna bychom rádi prosadili výměnu oken a opravu fasády.

Bude třeba investovat do opravy kapličky, do renovace památníku padlých za I. a padlých a umučených za II. světové války atd.

Osadní výbor pracuje teprve krátce, přesto – povedlo se už něco z plánu uvést do života?

Letos byl dokončen a slavnostně otevřen volnočasový areál, který je pro osadu velkým přínosem. Kromě sportovních aktivit se zde pořádají i kulturní akce a dětský koutek je permanentně vytížen.

Letošní třetí ročník „Otománku“ („Otománek aneb hudební festival trošku jinak“) byl velmi vydařenou akcí, za což díky panu Otovi Mičochovi a všem, kteří přiložili ruku k dílu. Ani jsme netušili, kolik máme na Košatce nohejbalistů, proto je již standardem, že se

pořádají nohejbalové a fotbalové turnaje. V kulturním domě pravidelně probíhá cvičení zumbly a aerobiku. Velký kus práce odvedli košatečtí hasiči, kteří zapracovali na „hasičárně“ a svépomocí si ve volnočasovém areálu vybudovali soutěžní hasičskou dráhu. Takto by bylo možno pokračovat ještě dlouho. Je tedy namísto poděkovat všem spoluobčanům, kteří aktivně pracují ve spolcích působících v Košatce. Ze spolků je neaktivnější Sokol, členové této organizace stojí za většinou aktivit na Košatce.

Uvedl jste, že vznik osadního výboru inicioval pan starosta. Jak vnímáte spolupráci s obecním úřadem ve Staré Vsi?

Historicky byla Košatka vždycky samostatnou obcí. Po sloučení se Starou Vsí musela pochopitelně vygradovat rivalita mezi Starou Vsí a Košatkou. V Košatce je zcela běžný názor lidí: „Starovjaci ti si robja enem pro sebe, na Košatku“.

Myslím, že vzhledem k tomu, že nejsem rodák z Košatky, mohu zaujmout nestranný pohled. Jednak skutečnost, že pan starosta inicioval vznik osadního výboru je samo o sobě důkazem, že na obecním úřadě je o Košatku zájem. Pravdou je, že před vznikem osadního výboru, obec zainvestovala generální opravu kulturního domu, vybudovala volnočasový areál a chodník mezi obchodem a knihovnou. Tyto investice se všechny pohybují řádově v desítkách milionů korun. Kdyby byla obec samostatná, byly by tyto investice na hraně jejich finančních možností. Velká obec má

hlavní výhodu v tom, že je schopná proinvestovat větší investiční akce.

Je samozřejmě otázkou, jak naslouchá požadavkům občanů z Košatky. Od toho je tady osadní výbor, aby apeloval na obec, aby směřovala investice úměrně i na Košatku. Dokladem toho bude na konci roku plán rozpočtu obce na příští rok. S potěšením mohu konstatovat, že kdykoliv se obrátím na pana starostu obce nebo členy rady obce, vždy je snaha vyjít osadnímu výboru vstříc.

A na závěr – jaký máte pocit z dosavadní práce?

Po vzniku osadního výboru jsme v první etapě vytvořili komunikační kanály mezi občany a osadním výborem. Jsou to jednak webové stránky www.kosatka-no.cz, jednak je to schránka na podněty a připomínky občanů v místním obchodě a v neposlední řadě i informační nástěnka před obchodem, na niž umísťujeme aktuální informace. Osadní výbor nyní působí osm měsíců. Hlavní přínos osadního výboru vidím v tom, že nyní na obci vědí, co je pro Košatku prioritní a tím i ví, kam směřovat investice. Osadní výbor si při vzniku vytvořil pravidla pro svoji práci a abych se přiznal, učíme se za pochodu. Takže prosím o určitý stupeň tolerance, pokud se někomu zdá, že „to není to pravé ořechové“.

Program rozvoje Košatky je tak rozsáhlý a časově náročný, že jej rozhodně nemůžeme splnit za jedno volební období, ale uděláme vše pro to, abychom splnili možné maximum.

Přírodní poměry

Radim Jarošek

Košatka je menší, zemědělskou obcí, jejíž území se nachází na Moravě – ne však zcela. Severozápadní hranici katastrálního území tvoří řeka Odra. Po její regulaci a úpravě katastrální hranice se pozemky na bývalém levém (jistebnickém a tedy slezském) břehu řeky staly součástí katastru Košatky.

Košatka sousedí s následujícími šesti katastry: Jistebník nad Odrou, Proskovice, Polanka nad Odrou, Stará Ves nad Ondřejnicí, Petřvald a Petřvaldík.

Celková rozloha katastrálního území Košatka nad Odrou je 478,9981 ha.

Nejvyšší bod (cca 230m n. m.) katastrálního území se nachází v polích na jižní straně katastru a nejnižší v místech, kde katastr opouští Odru (břeh řeky cca 221,5m n. m.).

Nejsevernější bod se nalézá těsně nad soutokem Odry s Ondřejnicí (samotný soutok je však již na k. ú. Polanka nad Odrou), souřadnice 49°45'11,2"N, 18°10'47,6"E a nejjižnější v polích na polní cestě ze Zimného dolu k Lubině (souřadnice: 49°43'24,1"N, 18°9'4,7"E).

Nejvýchodněji zasahuje košatský katastr k Ondřejnici zhruba naproti rybníka Olšák a nejzápadnější místo katastru se nalézá u Odry poblíž Zimného dolu.

Podloží kvartérních sedimentů tvoří především třetihorní vápnité jíly, které jsou součástí sedimentární výplně sníženiny Moravské brány. Na nich pak spočívají zčásti zvodnělé pleistocenní říční štěrkopísky, které jsou překryty povodňovými hlínami, které vytvářejí strmé břehy vodních toků.

Podle geomorfologického členění je území Košatky součástí Moravské brány, přesněji její severní části – Oderské brány. V detailnějším pohledu je to rovinatá Oderská niva (široká říční niva s meandrující Odrou).

Košatka je zajímavá tím, že jejím nevelkým katastrem protékají nebo tvoří jeho hranici hned tři řeky – Odra, Lubina a Ondřejnice. Z větší části jsou všechny upraveny (regulovány), břehy jejich koryt jsou v dolní části zpevněny kamenným záhozem a nad nimi je pokryv z cyklicky seřezávaných keřových vrb nebo jsou břehy zatravněny. Zachovaly

Letecký pohled zachycuje jistebnické rybníky (v popředí Bezruč), uprostřed snímku se nalézá Košatka a za ní Stará Ves n. Ondřejnicí (Foto Jan Klečka).

se však i přírodně hodnotné, neregulované úseky – Odra nad obcí, Lubina a Ondřejnice při ústích – a také zbytky původních koryt v podobě tůní. Většina z nich je využívána ke sportovnímu rybolovu. Další vodní plochy v Košatce nejsou, historické rybníky se nacházely nad bývalým Košatským vodním mlýnem.

Lubina pod obcí (Foto Radim Jarošek).

V Košatce najdeme pouze jednu studánku. Je na hranici s katastrálním územím Stará Ves nad Ondřejnicí na úpatí terasového svahu řeky Lubiny mezi splavem na Lubině a Hůrkou (nadmořská výška

225 metrů, GPS souřadnice: 49°43'41", 18°10'17"). U studánky je hraniční bod. Voda vytéká ze svahu železnou trubkou a teče do studánky, kterou tvoří betonová skruž. Lidé pracující na polích v JZD k ní chodívali v dřívějších dobách pro vodu. Studánka je bohužel neudržovaná, zasloužila by si vyčištění a zastřešení.

Okolí obce je téměř zcela zemědělsky využívané jako orná půda či louky nebo pastviny. Zastoupení rozptýlené zeleně není velké, především jde o břehové porosty vodních toků, drobné lesíky. Výrazně se v krajině projevují osamocené mohutné vrby a duby a další samotáři s rozložitými,

krásně tvarovanými korunami. Zeleň v krajině má poměrně pestrou druhovou skladbu odpovídající většinou místním stanovištním podmínkám, tedy s převážujícími druhy listnatých dřevin.

Část katastru obce ve směru k Odře se nachází v chráněné krajinné oblasti Poodří – její hranice je vedena obcí po silnici z Petřvaldíku do Staré Vsi nad Ondřejnicí.

Vznik obce, vývoj názvu, správní a demografický vývoj

Milan Hrabovský

Vznik a vývoj názvu

Počátek vzniku obce Košatka není znám, ale je důvodný předpoklad, že její osídlení spadá do údobí biskupské kolonizace. První zmínka o vesnici Košatka je z roku 1375, kdy je uváděna jako biskupské léno. Obec vznikla ze dvou původně samostatných správních celků, a to z obce Velká Košatka, která tvoří základ středověké obce, a z obce Malá Košatka, která vznikla parcelací dvora v roce 1780, o jehož existenci máme zachovanou první zmínku z roku 1465. Existence dvorů v Petřvaldíku a Košatce (1465) souvisí s rozdělením majetku zdejších vladyků na dvě části a se samostatnou držbou těchto vsí. Malá Košatka byla od roku 1850 osadou Velké Košatky. Výnosem Ministerstva vnitra bylo roku 1923 rozhodnuto o sloučení obou osad. Spojením Velké Košatky a Malé Košatky vznikla obec Košatka nad Odrou.

Původ názvu obce Košatka je vykládán různě. Název Košatky je zdrobnělina ke Košetice. Časem se v lidové etymologii utvořil zpětně nový nominativ jednotného čísla Košatka, zejména tehdy, když se na vztah ke Košetice zapomělo a když se místní jméno začalo spojovat s obecným jménem koš. Lidová etymologie vykládá jméno podle místní hojné výroby pletených košů. Je však možný i výklad přípony -ka k osobnímu jménu Košata, znamenající Košatův majetek. Původ názvu se někdy odvozuje z názvu v Kosatci. Nominativ Košatec z přídavného jména košatý. Předpokládá se taky odvození asi z místního jména Košatice, osady dočasně zpuštělé. Současný název obce Košatka podléhal v celé její dlouhé historii častým změnám. V některých dávných dobách měla Košatka i více názvů. Historický vývoj názvu obce Košatka v uplynulých staletích je opravdu pozoruhodný.

1672–1771	Koschatka
1673–1718	Koschatky
1751–1771	Koschatka, Kossatka
1798–1872	Gross und Klein Koschatka
1828–1829	Magnum, Parvum Koschatka
1846–1872	Velká a Malá Košatka
1880	Košatka
od 1924	Košatka nad Odrou
v současnosti	Košatka

Otisk starého obecního razítka se znakov koše.

Rok	Název obce
1375–1415	de Kossatek
1392–1465	Kossatka
1393	de Keschadky
1400	v Kosatce, v Kosatci
1404	de Koschatek
1406	de Koczek
1409–1413	Cossatky
1450	in Kossatcze
od 1484	Košatka
1527–1771	Kossatky

Košatka v držení církve a šlechty, novodobý správní vývoj

Od prvního písemného záznamu o Košatce z roku 1375 je uváděn prvním držitelem Košatky leník olomouckého biskupství Hereš z Košatky. Dále byla do roku 1400 Košatka, jako biskupské léno, v majetku Msticha. Po něm zdělila věno na Košatce jeho manželka. Po smrti Msticha předal biskup Jan X. Mráz, dne 10. srpna roku 1400, léno Vojslavovi z Ježovic, řečenému Mníškovi, purkrabímu na Šamštejně. Po třech letech, v roce 1403 přijal tento Vojslav, řečený Mníšek na hradě Jičíně,

Košatku jako léno od nového biskupa Lacka II. z Kravař. V roce 1408 přešlo léno na jeho potomka Ješka z Košatky. V roce 1413 předal Ješek z Košatky vesnici Petrovi z Petřvaldu.

V průběhu dalších tří století byla Košatka v držení Pánů z rodu Petřvaldských. Bylo to od roku 1450 do roku 1623. Někteří šlechtici z rodu Petřvaldských používali za svým jménem hrdý přídomek „Košátecký z Petřvaldu“. Například Jan Petřvaldský byl v roce 1492 v listině krále Vladislava uveden jako Jan Petřvaldský z Košatky, neboli „Pán na Košatce“. Nejznámější postavou z celé historie z rodu Petřvaldských byl rytíř Hanuš Petřvaldský. Byl jedním z předních mužů moravského rytířstva, císařským radou, hejtmanem brněnského kraje, zemským soudcem a na sněmu v roce 1608 v Ivančicích byl zvolen za člena direktoria „moravské vlády“. Rytíř Hanuš Petřvaldský umírá po bitvě na Bílé Hoře někdy v létech 1620 až 1625. Po bitvě na Bílé Hoře v roce 1620 zkonfiskoval lenní statky Pánů Petřvaldských v roce 1623 olomoucký biskup, František kardinál Ditrichstein. Bylo to proto, že rod Petřvaldských bojoval v této bitvě na straně poražených českých stavů proti vítězným katolickým mocnostem.

Tímto aktem přestala být Košatka v držení Pánů z rodu Petřvaldských. Nepomohlo ani to, že rytíř Hanuš Petřvaldský byl asi třikrát ženat, měl 10 synů a 11 dcer manželských a další uznané i neuznané potomky, kteří se marně snažili u rakouského císaře získat ztracené majetky zpět. Zejména synové Hanuše Petřvaldského, bratři Bernard Diviš Petřvaldský, který byl největším písařem Markrabství moravského a Jan Jetřich, uplatňovali své nároky a část dědictví po otci u rakouského císaře, avšak z bývalých statků rodu Petřvaldských, mezi něž patřila i Košatka, nedostali nic.

Po bitvě na Bílé Hoře a po konfiskaci majetků rodu Petřvaldských bylo zkonfiskované léno jejich rodu v roce 1623 darováno biskupem Leopoldem Vilémem, arcivévodou rakouským, kapitule olomoucké v roce 1653. V držení Církevního sboru kanovníků v Olomouci bylo toto léno až do roku 1920, kdy po vyhlášení samostatnosti Československé republiky v roce 1918 byla provedena v roce 1920 pozemková reforma. Výše uvedené události měly vliv i na podřízenost Košatky k nejbližší faře, neboť do roku 1624 byla Velká Košatka přifařena do Petřvaldu. Od roku 1624 byla Velká Košatka přifařena k obci Stará Ves, později i Malá Košatka.

Pokud se týká novodobé historie správní příslušnosti obce, tak to Košatka neměla v minulosti vůbec jednoduché. Katastr obce se totiž nachází na hranici tří okresů, a to; Ostrava, Frýdek-Místek a Nový Jičín. V následujícím přehledu je stručně uvedeno, pod které církevní hodnostáře a šlechtice a pod který správní celek Košatka patřila v minulosti.

Rok	Majitel panství, vyšší správní orgán
1375 – 10. srpna 1400	Hereš z Košatky, Mstich a jeho manželka
10. srpna 1400 – 1408	Vojslav z Ježovic, řečený Mníšek
1408–1413	Ješek z Košatky
1413–1450	Petr z Petřvaldu
1450–1465	Jaroš Petřvaldský
1465–1493	Jan Petřvaldský – Jan Januš Košátecký z Petřvaldu
1493–1540	Hanuš Petřvaldský – Hanuš Košátecký z Petřvaldu
1544–1560	bratři Bernart a Jetřich Petřvaldští
1560–1596	Jetřich Petřvaldský
1596–1623	Hanuš Petřvaldský
1653–1920	olomoucká kapitula, Církevní sbor kanovníků v Olomouci
1850–1855	soudní okres Příbor, okres Nový Jičín
1855–1868	Příbor
1868–1938	Nový Jičín
1938–1945	Místek
1945–1949	Příbor, Nový Jičín
1949–1960	Ostrava – okolí
1960–2007	Frýdek-Místek
2007	Ostrava

Demografický vývoj

Demografický vývoj obce v posledních třech stoletích nám poskytuje následující tabulka.

Rok	Počet obyvatel	Počet domů
1790	311	56
<i>z toho:</i>		
<i>Velká Košatka</i>	156	27
<i>Malá Košatka</i>	155	29
1835	329	59
1850	350	59
1869	425	59
1880	433	66
1890	495	68
1900	610	75
1910	630	80
1921	533	80
1930	594	91
1950	424	99
1961	426	105
1970	388	105
2011	388	130

V uvedené statistice je zajímavé srovnání počtu obyvatel připadajících na jeden dům. V minulosti totiž žilo pod jednou střechou daleko více osob než v dnešní době. Tak zatímco například v roce 1900 činil průměrný počet obyvatel na jednu chalupu osm osob, tak v roce 2011 se počet obyvatel, žijících v jednom domě, ustálil na počtu tři osoby.

Jak procházela historie Košatkou v dávných dobách

Milan Hrabovský

Bývalé přírodní poměry

V dávných dobách tvořil hranici mezi katastry obce Košatka a Stará Ves potok Trnávka, který se vléval do řeky Ondřejnice a její řečiště tvořilo hranici mezi Košatkou a Proskovicemi. Na řece Ondřejnici byl postaven jez, který zadržoval vodu na pohánění mlýna v Proskovicích. Řeka Lubina tvořila hranici mezi

Petřvaldíkem a Košatkou a v údolí zvaném „Zimný důl“ se v dávných dobách vlévala do Odry. V publikaci Markrabství moravské z roku 1835 od Řehoře Wolného je uváděn ve Velké Košatce 1 mlýn na Lubini. Ve starých mapách z této doby však není uveden mlýn na Lubině stoprocentně potvrzen a ústí Lubiny do Odry je diskutabilní (viz mapa).

Výřez z mapy 2. vojenského mapování zachycuje Košatku a okolí v 1. polovině 19. století.

Později změnila Lubina směr svého řečiště. Od Petřvaldu se na ni napojil potok Trnávka a Lubina protékala současným řečištěm až do Odry. Starým řečištěm Lubiny protékala již jen strouha k pohánění mlýna v „Zimním dole“. Mezi Košatkou a Jistebníkem tvořila hranici řeka Odra. Na hrázích po obou stranách rostly staleté duby, které byly po roce 1918 vykáceny.

Na jižní straně katastru mezi Košatkou a Petřvaldíkem tvořily částečnou hranici hráze rybníků, které se v těchto místech nacházely. Rybník na petřvaldském katastru se nazýval „Mříhľad“. Jeho dno bylo šterkovité, voda brzy vysychala, ryby ležly – „pomřely hladem“ a dále se v něm nemohly chovat. Odtud název pozemku.

Severní část katastru obce Košatky od lubinského mostu k Proskovicím byla porostlá vrbovím, jak dokládá název části tohoto katastru „Vrbnisko“. Dle zakreslení na starých mapách byla bývalá hájovna „Matěj“ na pravém břehu Lubiny, nedaleko soutoku Lubiny s Odrou, zakreslena uprostřed lesa a louky byly označeny jen v místech „Zálesí“ a „Paseky“ u Odry. Proutí bylo používáno k pletení košů, kterých se používalo k lovení ryb v rybnících a pro domácí potřebu. Napovídá tomu i název obce Košatka a také staré obecní razítko, které mělo ve svém znaku koš.

Robotování na panském a ostatní povinnosti

Robot na panském byla povinná. Práce na panském nebyla zpočátku nijak usměrňována a na panském se pracovalo podle potřeby od rána do večera. Teprve za císaře Josefa II. bylo vydáno nařízení, aby robot byla vyměřena podle výměry půdy, kterou vlastnil každý majitel. Obyvatelé Velké Košatky se ponejvíce živili zemědělstvím. V Košatce byly čtyři usedlosti o výměře půdy asi 20 hektarů, čtyři usedlosti o výměře asi 10 hektarů a čtyři usedlosti o výměře 5 hektarů. Ostatní obyvatelé byli pouze chalupníci s malou výměrou půdy nebo bezzemci.

V následujícím textu jsou uvedeny poměry poddaných. Dle sociálních poměrů byli v roce 1837 ve Velké Košatce zastoupeni jeden fojt, jeden mlynář, čtyři pololánici, čtyři čtvrtlánici, čtyři zahradníci a ostatní chalupníci. Roboty byl zproštěn fojt. Mlynář na č. 1 měl za povinnost odevzdávat 57 zlatých na činži a čtvrtletně odvádět mlecí do důchodu vrchnostenským. Kdyby prodal mlýn, měl za povinnost odvést vrchnosti 10 % z kupní ceny tzv. laudemium. Musel platit vrchnímu na přídávku 3 zlaté a kancelářskému 30 krejcarů ročně. Byl povinen zdarma mlít veškeré deputátní obilí, jakož i slad pro panský pivovar. Majitel tehdejšího č. p. 28 byl povinen vždy o svatém Jiří, 1. září a o svatém Václavu platit vrchnostenským důchodné ve výši jeden zlatý. Majitel tehdejšího č. p. 30 v Malé Košatce platil vrchnosti 1 zlatý ročně.

Každý pololáník o výměře asi 20 hektarů měl za povinnost 3 dny roboty tažné s jedním párem koní. Kromě toho měli pololánici od svatého

Jana do svatého Václava 13 dnů roboty pěší. Celkem za rok vykonávali pololánici dohromady 312 tažných dnů dvou párových a 52 dnů pěších. Čtvrtlánici o výměře asi 10 hektarů pracovali 3 dny s jedním koněm nebo jeden den s třemi koňmi. Vykonali celkem dohromady 208 dnů tažné roboty. Zahradníci o výměře asi 5 hektarů měli uloženou povinnost pracovat jeden a půl dne týdně roboty pěší, čili 78 dnů ročně. Větší chalupníci měli týdně 1/2 dne roboty. Větší chalupníci měli za rok 26 dnů a menší chalupníci 13 dnů roboty pěší. Dohromady vykonali za rok 1001 dnů roboty pěší. Majitel č. p. 76 z Malé Košatky tzv. „volný“ byl od roboty osvobozen a platil vrchnosti 1 zlatý ročně.

Místní obyvatelé se živili tkaním plátna, pletením košů nebo někteří chodili na práce dosti vzdálené, jako například na budování krakovské pevnosti v Halíči. Úpravou pracovních povinností se snížil počet pracovníků na panském. Aby bylo získáno opět více pracovníků, snažilo se panství petřvaldské přidělit obyvatelům Malé Košatky pozemky, které vznikly vykácením vrbového porostu po nynější levé straně cesty vedoucí do Staré Vsi. S půdou přidělenou panstvím byla občanům přidělena zároveň i pracovní povinnost, proto místní občané tuto půdu odmítali a někdy raději trpěli tělesné tresty na panství, než aby si vzali do nájmu půdu. Nepronajatou půdu si pak pronajímali občané sousedních obcí Petřvaldu, Petřvaldíku, Dvorku aj. Košatečtí občané si raději pronajímali půdu na sousedních rybnících, tj. na jistebnickém panství. Tyto rybníky se tři roky obdělávaly a na další tři roky se napustily vodou a chovaly se v nich ryby. Po tříletém období se voda z rybníků zase vypustila a rybníky se opět obdělávaly. Nájem půdy z rybníků se zaplatil bez jakéhokoliv dalšího závazku.

Po bitvě na Bílé Hoře v roce 1620 a po konfiskaci majetků rodu Pánů z Petřvaldu v roce 1623 bylo toto zkonfiskované léno darováno v roce 1653 kapitule olomoucké. V držení Církevního sboru kanovníků v Olomouci bylo léno až do roku 1920. Všechny pozemky, které vlastnil Církevní sbor kanovníků v Olomouci, byly po zrušení roboty v roce 1848 pronajaty občanům s malou výměrou půdy nebo bezzemkům. Po vzniku Československé republiky, po roce 1918, byla pozemkovou reformou tato půda přidělena uživatelům do vlastnictví za peněžitou náhradu.

Úřední osobou v obci byl fojt. Poslední fojt se jmenoval Jan Hořínek a bydlel ve Velké Košatce v usedlosti, která byla později zbořena a místo ní byl rodinou Vavrečků vybudován na tomto místě hostinec, který se proto jmenoval „Na Fojtství“. Fojt měl největší zemědělskou usedlost (grunt) a ještě hospodu neboli šenk na dnešním č. p. 6. Fojt měl také úlevy v robotě na panském a za to musel vybírat daně a měl ještě různé organizační povinnosti v obci. V Malé Košatce byl jeden „volný“ tzn. že byl osvobozen od roboty na panském.

Posledním „volným“ byl Jakub Kanclíř na nynějším č. p. 76.

Do roku 1848 muselo být povolení téměř na všechno. Bez povolení vrchnosti se občané nemohli stěhovat a nesměli se bez povolení ani ženit nebo vdávat. Povolení ke vstupu do stavu manželského obdržel pouze ten občan, který měl vlastní domek nebo alespoň byt. Pokud se chtěl někdo oženit a neměl kde bydlet, snažil se alespoň si domek postavit. Takto vznikaly domky těsně u cesty, bez jakékoliv zahrady nebo dalšího volného prostranství. Tito občané si později v blízkosti svého domku přikupovali půdu.

Vrchnost společně s místním fojtem rovněž rozhodovali o tom, kdo půjde na vojnu. Posledním sloužícím vojákem byl v Košatce Vincenc Hrabovský z chalupy vedle nynějšího č. p. 72. Sloužil ve Vídni u hradní stráže. Do této stráže byli vybíráni z každého vojenského pluku dva vojáci. Zúčastnil se rovněž válečného tažení v Itálii v roce 1848 a také bojů v Uhrách proti Lajoši Košutovi, který zosnoval povstání proti Rakousku. Vincenc Hrabovský se vrátil z vojny a byl mu jako vojenskému vysloužilci přidělen prodej tabáku. Dalším účastníkem bojů v Uhrách byl Jan Vysocký z Velkého Petřvaldu, který se později usadil v Košatce a byl prvním učitelem ještě v době, než byla postavena košatecká škola.

Než začalo vyučování v Košatce, tak se chodily děti učit do školy ve Staré Vsi. Při vyučování dětí ve Staré Vsi platil každý zemědělec z Košatky po jednom groši správci školy ve Staré Vsi. Košatka platila do Staré Vsi na školním paušál za 20

žáků a 21 žákyň 35 zlatých, varhaníkovi 2 měřice rži (žita) po dvou zlatých a 1 měřici žita (pšenice) po třech zlatých. Staroveský farář bral desátku 2 měřice rži a 2 měřice ovsu. Jedna měřice činila asi 45 kilogramů. Na to přispívali fojt a pololánici.

Císařem Josefem II. bylo nařízeno zakreslení a zmapování veškerého majetku všech občanů.

V Košatce byly založeny pozemkové knihy v roce 1833. V tomto roce bylo v obci Košatka celkem 59 čísel; z toho ve Velké Košatce 28 a v Malé Košatce 31. Domky byly stavěny ze dřeva nebo nepálených cihel a pokryty byly slámou (došky) nebo šindelem. Poslední taková zachovalá dřevěná chalupa stojí v Košatce u bývalé zbourané hospody u „Vavrečky“ a má č. p. 15.

Doba a život v Košatce po zrušení roboty

Válečné události 19. století obec Košatku nijak významně nezasáhly. Pouze v roce 1866 přešel menší oddíl pruských pěšáků od Jistebniku, byl však rakouskou jízdou (hulány) zastaven a zahrán nazpátek.

V knize „Moravské Kravařsko“ je zmínka o tom, že po cestách v okolí byl převáděn dobytek z Polska do Vídně. Honáci dobytka pravděpodobně cestou obchodovali, protože v knize je záznam o zákazu obchodování po dobu služeb Božích. V Košatce tito honáci dobytka obchodovali a pásávali svůj dobytek na obecních pozemcích, na území dnešního „Sakrovce“. Tyto pozemky byly v pozdějších letech odkoupeny na stavební místa.

Původní „dřevěnice“, dřevěná chalupa v Košatce č. p. 15, u bývalé hospody u „Vavrečky“.

Pod silnicí ze Staré Vsi do Košatky vede od Hůrky příkop přes louky až k soutoku Ondřejnice s Odrou do místní části „Babinec“. Tento příkop kopali trestanci (pašeráci), kteří pašovali přes hranice tabák z Německa do Rakouska. V Rakousku byl na tabák státní monopol, a proto se prodával draž než v Německu. Tento příkop měl název „Tabákový“.

V roce 1848 byla zrušena robota. Lidé se stali svobodnými, avšak projevoval se nedostatek výdělečných možností. Mnoho občanů hledalo práci v zemědělství jako čeledí. Tehdy se kočím u koní říkalo pacholci, pasák dobytka byl kravář, pohůnek pracoval u koní a v domácnosti a na poli pracovaly služky nebo děvečky.

V Košatce bylo několik větších usedlostí, které zaměstnávaly pracovní síly. Sedláci se stali samostatnými, ale mnozí nedokázali udržet majetek ve svém vlastnictví. Příčiny byly různé. Bývala to neúroda, hlavně v čase dešťových období v průběhu roku. Půda byla nasáklá vodou, zejména po záplavách, způsobených vyhlíním Odry a Lubiny. Brambory hnily, obilí a jiné životně důležité plodiny se neurodily. Další příčinou byly časté požáry dřevěných domků, krytých slámou (doškami), které byly náchylnější k požárům. Pojištění doposud nebylo žádné. Půjčovalo se často u soukromníků na lichvářský úrok až 10%. Při půjčkách se běžně stávalo, že dlužník dostal hotově jen 90% půjčeného obnosu, ale další úroky musel platit z plných půjčených 100%. V Košatce byly 4 hospody neboli šenky a dále 2 výčepny lihovin a toto mělo také neblahý vliv na zadlužování majetku. Dlužníci často prodávali svůj majetek po částech, až jim nakonec nezůstalo nic. Tak dopadly 3 největší usedlosti v obci. Někteří občané pak tuto půdu kupovali nebo pronajímali.

Panství v sousedním Jistebníku změnilo hospodaření na rybnících, které byly natrvalo napuštěny vodou. Tímto se projevil nedostatek půdy. Částečný nedostatek půdy byl nahrazen panstvími ve Staré Vsi a v Petřvaldu, která svou půdu pronajímala. Půdu, kterou prodávali naši sedláci, začali skupovat malí chalupníci a bezzemci. V Košatce také začali kupovat půdu občané z jiných obcí, hlavně z tehdejšího německého Jistebníku. Němečtí občané totiž dostávali bezúročnou půjčku na výkup půdy v českých zemích. Před rokem 1900 platilo na katastru obce Košatka 149 poplatníků z jiných obcí 1398,45 zlatých a 75 místních poplatníků 1071,42 zlatých.

Přestože občané půdu kupovali nebo pronajímali po malých kouskách, panoval značný nedostatek peněz a muselo se hodně šetřit. Topilo se dřevem v otevřených pecích přímo pod komínem a vařilo se na trojnožkách nad otevřeným ohněm. Svítilo se loučemi. Louče byly třísky z bukového dřeva, dlouhé asi 40 centimetrů, široké 4 centimetry a 3 milimetry silné. Zápalky ani zapalovače neexistovaly, a tak se oheň rozdělával křesáním do kamene. Jiskra, která z kamene vyskočila, byla chytána

do hubky. Hubka byla rozmělněná houba, rostoucí na vrbách. Takovým způsobem se zapaloval oheň.

Lidé chodili nedostatečně oblečení. Chodívalo se nejčastěji v plátěných šatech. Chalupníci si sami zhotovovali šatstvo a prádlo. Pěstovali a zpracovávali len. V létě se chodívalo obvykle na boso, a to jak děti do školy, tak i chalupníci na pole. Jak v létě, tak i v zimě se chodilo v plátěném oblečení, protože na zimníky a jiné ošacení nebyly peníze. V zimě se doma místo botů nosily dřeváky. Obuv musela vydržet několik roků a předávala se v domácnosti ze starších sourozenců na mladší.

Sociální poměry byly velice mizerné. Pojištění neexistovalo žádné. Někteří občané měli možnost si něco našetřit na dobu, kdy nebudou schopni pracovat ve stáří nebo v době nemoci. Jiní nemohli nebo nedokázali našetřit nic, a tím byli v době stáří odkázáni na pomoc příbuzných a když ani těch nebylo, museli chodit dům od domu a prosit o almužnu. Starobní pojištění na stáří u zaměstnaných osob bylo zavedeno až od 1. července 1926.

Na počátku 20. století si každý nemohl dovolit studium na vysoké škole pro nedostatek finančních prostředků. V Košatce studoval pouze syn řídicího učitele Vladimír Sládek na doktora práv. V době I. světové války dostudovali Václav Stuchlý spolu s Josefem Vavřčkou na učitele.

V 19. století probíhala výstavba železáren v Ostravě-Vítkovicích a uhelných dolů na Ostravsku. Tam nacházeli zaměstnání také občané z Košatky, a tak se životní podmínky v některých rodinách přece jen zlepšily. Pracovalo se deset až dvanáct hodin denně a do práce se chodívalo pěšky. Pracující odcházeli v pondělí, bydleli v závodních ubytovnách a v sobotu se zase všichni vraceli domů. Později se kvůli nedostatku ubytování začalo jezdit do práce každý den vlakem.

Postupným zlepšováním životní úrovně vznikaly v obci větší usedlosti a majitelé se začali věnovat chovu dobytka. Založením hospodářského spolku v Příboře, a hlavně vydáváním jeho časopisu „Metodický hospodář“, byli zemědělci přiváděni k lepšímu hospodaření. V roce 1890 se konala ve Vídni státní výstava dobytka, na které byl také vystavován dobytek z našeho kraje, tehdy novojičínského okresu, pod názvem „kravařský“ a ten byl uznán jako nejlepší v celém Rakousko-Uhersku. Chov našeho dobytka se stal velice vyhledávaným, což přispívalo ke cti i našim obyvatelům.

Zemědělci začali nakupovat také zemědělské stroje. Byly to hlavně žentourové mlátičky na koňský potah, které již postupně začaly nahrazovat ruční mláčení obilí pomocí cepů a žací stroje, které zase nahrazovaly ruční sečení kosou. Do konce I. světové války byl v obci 1 stroj na setí, 4 žací stroje a 10 žentourových mlátiček. Po I. světové válce se začaly hospodářské poměry zlepšovat. Přibývalo strojů v zemědělství, opravovaly se domky a začínaly se stavět nové. Celková životní úroveň se stále zlepšovala.

Jak procházela historie Košatkou ve 20. století

Milan Hrabovský

1901–1911

Spor o pastvisko – jak Košatka pořádně prověřila justiční systém v rakousko-uherském mocnářství a nejvyšší říšský soud ve Vídni

Osadníci z Velké Košatky i Malé Košatky žili od dávných dob v přátelském soužití. Avšak v roce 1901 nastal zvrát, neboť od tohoto roku je datován vznik vleklého soudního sporu o pozemek „Pastvisko“ mezi občany z obou osad. „Pastvisko“ se nachází na pravém břehu řeky Lubiny, po proudu, za lubinským mostem. Tento spor se protáhl na dlouhých, neuvěřitelných deset let.

Na pozemku „Pastvisko“, o výměře asi 30 hektarů, pásli společně dobytek občané „podílníci“, jak z Malé Košatky, tak i z Velké Košatky. Od těch chalupníků, kteří neměli na „Pastvisku“ podíly, byl vybírán z jednotlivých kusů dobytka poplatek. Jelikož tento pozemek byl značně vzdálen od Velké Košatky, většina podílníků z Velké Košatky požadovala, aby byl tento pozemek rozdělen na dva díly proto, aby jej mohli využívat jako louky nebo ornou půdu. Také podílníci z Malé Košatky projevovali ochotu, aby se to takto provedlo. Z tohoto důvodu požádal obecní výbor v Košatce zemský výbor v Brně, aby rozdělení provedl.

Příslušný úředník se ovšem při podepisování souhlasu s rozdělením zachoval nedbale a ledabyle a spokojil se i s podpisy oznámených zástupců podílníků, případně s jedním podpisem dvou spolumajitelů. Tato lehkomyšlná neopatrnost dala právní podklad ke vzniku dlouholetého soudního sporu. A bylo toho taky náležitě využito.

Jelikož tehdejší obecní výbor měl většinu zástupců z Velké Košatky, byly návrhy, případně námítky zástupců z Malé Košatky, vždycky zamítnuty. Z tohoto důvodu zástupci z Malé Košatky odmítli veškerá ujednání o „Pastvisku“ podepsat a tak to trvalo až do konce sporu. Všechny obecní košatecké protokoly z té doby, týkající se dané problematiky, končí dovětkem typu: „Radní z Malé Košatky byli schůzi přítomni a spolu rokovavše, při podpisu protokolu odešli, tento nepodepsavše“. „Radní z Malé Košatky, přítomni byvše rokování, při podpisu protokolu se vzdálili“. „Radní z Malé Košatky při schůzi spolurokovali, při podpisu se vzdálili, protokol nepodepsali“. Nastartoval se celý soudní spor a začal se stupňovat do nebývalých rozměrů. Jedna furiantská žaloba začala stíhat druhou, jedno odvolání usnesení soudu nižší instance stíhalo dovolání k soudu vyšší instance.

První žaloba byla podána občanem Dominikem Tůmou z Malé Košatky a soudruhy proti obci, zastoupené starostou Čeňkem Stuchlým, u okresního soudu v Příboře. Druhá žaloba byla podána Antonínem Kučerou z Malé Košatky proti obci, na uznání

neplatnosti ujednání o společné pastvě, u krajského soudu v Novém Jičíně. Dále následovaly žaloby proti obci od manželů Mikeskových, Chvostkových, Tomáškových a Anežky Kudrysové. Pokračovalo to odvoláním proti rozsudku krajského soudu k moravskému vrchnímu soudu v Brně. Dne 23. dubna 1908 jednal o sporu dokonce i nejvyšší říšský soud ve Vídni. Za celou dobu sporu probíhalo několik soudních jednání u všech možných soudních instancí a rozsudky vyznívaly střídavě ve prospěch obou stran.

Vystupňované vzájemné nepřátelství, slovní potyčky, hašteření a neustálé vzájemné napadání mezi občany Velké Košatky a Malé Košatky vyvolávalo po celou dobu sporu nepřátelskou a napjatou atmosféru v obou osadách. Rozjitřené emoce a vášně způsobovaly na obou stranách výbušné napětí. Situace byla velice vážná, poměry mezi znepřátelenými stranami a vzájemná nevráživost dostoupily takového vrcholu, že bylo zažádáno o rozdělení obou osad na dvě samostatné obce. Svědčí o tom i obecní protokoly ze dne 2. listopadu 1904 a z 3. září 1905. Funkční období obecních zastupitelů, které mělo končit v roce 1904, skončilo až v roce 1907, neboť obecní volby byly čtyřikrát odvolány nebo případně z moci úřední zrušeny. Za takového napjatého stavu nebylo prostě možné obecní volby uskutečnit. V tomto sporu usilovaly obě strany také o získání většiny v obecním zastupitelstvu, a proto byly různým způsobem sjednávány plné moci od cizích poplatníků, kteří podle tehdejších zákonů měli v obci volební právo. Výhodou podílníků z Malé Košatky bylo to, že měli od počátku až do ukončení sporu pouze jednoho právního zástupce. Zájmy podílníků z Velké Košatky zastupovalo postupně šest právních zástupců.

V posledním roce sporu přinesly jedny noviny článek, že tento spor nemá sobě rovného v celém mocnářství rakousko-uherské říše, neboť prošel všemi soudními instancemi a nebyl rozhodnut.

I po rozhodnutí říšského soudu ve Vídni nebyl tento spor ukončen a trval by jistě ještě řadu let, kdyby nedošlo konečně v listopadu roku 1911 ke smíru mezi oběma znepřátelenými stranami. „Pastvisko“ bylo po vzájemné dohodě rozděleno mezi podílníky z Malé Košatky i z Velké Košatky. Ukončením sporu dohodou se nastolily v obci opět normální poměry.

1906–1928

Dopravní napojení Košatky a cestování v dobách minulých

Budiž připočteno ke cti všem tehdejším obecním funkcionářům v Košatce, že v době tak těžké pro obě osady, řešili veškeré potřebné náležitosti

s péčí řádného hospodáře. Připravovali a zajistili vybudování komunikačních tras v obci i napojení na sousední obce. Taktéž bylo v letech 1903–1905 provedeno první odvodnění pozemků. Obec Košatka byla v rámci okresu Příbor druhá v pořadí, za Albrechticami, která toto odvodnění provedla.

V letech 1906–1908 byla vybudována silnice od Odry přes Malou Košatku do Staré Vsi, v roce 1908 byl postaven most přes řeku Lubinu. Přes Lubinu vedl předtím dřevěný most. Za průjezd po mostě se vybíral od cizích občanů poplatek „mýto“. Tento most byl při povodni roku 1886 zničen. Od doby, než byl postaven stávající betonový lubinský most, bylo udržováno spojení na Starou Ves přes řeku Lubinu dřevěnou lávkou. Lávka bývala při povodních často poškozována a později zničena úplně. Spojení do Staré Vsi bylo potom udržováno při nízkém stavu vody jen přes dva brody Lubiny a v době zvýšené vodní hladiny oklikou přes obec Petřvald.

Nejstarší spojovací cesta mezi Košatkou a Starou Vsí vedla lesíkem zvaným Hůrka a pokračovala brodem přes Lubinu, řečeným „vývoz“. Dále se tzv. „Huvarovou cestou“ odbočilo na konec nynější ulice „V Kolonii“. Cesta pokračovala úsekem zvaným „Lívanka“ mezi domy č. p. 37 a č. p. 39. Později cesta změnila směr, odbočila z ulice „V Kolonii“ a vedla nížinou zvanou „Potůček“, která kopíruje stávající hlavní silnici. Cesta „Potůčkem“ pokračovala přes Odru po hrázi rybníka do Jistebníku směrem na Bílovec. V zatáčce u hráze k Jistebníku stávala hospoda zvaná „Rajčula“, která byla před rokem 1900 zbořena. Od bývalé hospody „Na Fojství“ (což byla hospoda u „Vavřečky“), vedla cesta směrem k Petřvaldu přes řeku Lubinu a dále se k Příboru jezdilo řečištěm Lubiny.

Úvoz v „Hůrce“, kudy se procházelo z Košatky do Staré Vsi a zpět před postavením lubinského mostu v roce 1908 (Foto Milan Hrabovský).

Brod na Lubině, řečený „vývoz“, kudy se procházelo z Košatky do Staré Vsi před postavením lubinského mostu v roce 1908.

Fotografii poskytl Ing. Miroslav Solar.

V roce 1909 byl postaven přes Odru betonový most. Asi 100 metrů od mostu vedla polní cesta, která se napojila na hráze mezi rybníky a vedla až k nádraží do Jistebníku. Postavením mostu přes Odru se zlepšilo alespoň částečně spojení obcí Košatky, Staré Vsi, Petřvaldu, Petřvaldíku, Hartů, Trnávky, Kateřinic, Proskovic a Brušperku ke stávajícímu nádraží v Jistebníku. Existovala sice ještě jedna další cesta, která ovšem vedla oklikou a byla stejně v nedobrému stavu a byla zdlouhavá. Postavením mostu přes Odru byl zrušen i místní poplatek, který vybírali místní občané Jiří Mikeska, František Vantuch a naposledy Ondřej Vavřečka. Most byl sice postaven, ale další spojení směrem k nádraží bylo značně komplikované. Od oderského mostu se muselo jezdit k nádraží velkou oklikou ke starému nádraží na obec Jistebník směrem „do dědiny“ a pak teprve k nádraží. Za deštivého počasí tonuly vozy i s lehkým nákladem až po osy v bahně, neboť cesta neměla pevný asfaltový podklad.

O kratší spojení a o novou silnici marně usilovali občané Košatky už asi 25 let před vypuknutím I. světové války. Po hrázi se chodívalo k nádraží pěšky, ale i to bývalo zakazováno a často se stávalo, že se chodci museli vrátit, aby jim nebylo ublíženo. Tehdejší majitel panství, kníže Blücher byl člověk, který zrovna neměl rád prostý venkovský lid. Žádosti obcí o povolení stavby nové silnice brzdil

v prvé řadě tento kníže Blücher, který žádal přemrštěnou výkupní cenu za pozemek a stromy a nabízel pozemek středem Velkého rybníka. Tato nabídka však z finančních důvodů nemohla být přijata. Dále v druhé řadě brzdil výstavbu silnice i Okresní silniční výbor v Klimkovicích. Silniční výbor se obával vysoké položky za udržování komunikace. Tak se stalo, že stavba se odkládala tak dlouho, až přišla I. světová válka v roce 1914. Poměry po I. světové válce se radikálně změnily. Nový majitel panství, hrabě Blücher mladší, nabídl požadovaný pozemek zdarma. Okresní silniční výbor v Klimkovicích začal být přístupnější, a tak po mnoha intervencích, urgencích a po řadě jednání a vyjednávání se zainteresovanými tajemníky došlo konečně v roce 1927 k uskutečnění a rozšíření stavby nové hráze.

Lávka za oderským mostem při povodni. Fotografii zapůjčila pani Věra Henčlová ze Staré Vsi nad Ondřejnicí.

1914–1918

Košatka v období I. světové války

Vyhlášením všeobecné mobilizace, v noci z 26. na 27. července roku 1914, nastalo pro všechny občany Košatky, tak jako i v jiných městech a vesnicích rakousko-uherského mocnářství, velice těžké období. Někteří občané pořízovali poslední vůli, jiní dávali cenné rady ostatním rodinným příslušníkům pro řízení hospodářství. Mnozí občané narukovali hned první den mobilizace a bolestně se loučili se svými rodinami a příbuznými na nádraží v Jistebníku. Většinou narukovali na ruskou frontu, menší část byla povolána na srbskou frontu. Do armády museli narukovat i záložníci do věku 42 let.

Počátkem roku 1915 byl nařízen soupis obilí a zásob mouky. Přebytky byly odváděny na stavená místa. Sklizeň v roce 1915 se stala majetkem státu a musela se prodat pouze obilnímu válečnému ústavu ve Vídni. Kromě potravin nastala brzy nouze i o kovy, a proto bylo nařízeno obecním úřadům a školám, aby prováděly sbírku těchto kovů, hlavně mědi, cínu a olova.

Rok 1916 přinesl zavedení chlebenek, cukřenek, tučenek apod. Limit cukřenky činil 1,5 kg na měsíc, později jenom jedno kilo. Košatecký občan

směl podle vládního nařízení sníst týdně maximálně 1,47 kg chleba nebo spotřebovat 1,05 kg mouky. Vše ostatní se muselo prodat válečnému obilnímu ústavu.

Druhá polovina roku 1916 přinesla další sérii zákazů a příkazů. Přestal se prodávat petrolej. Od 2. září byly nařízeny tři bezmasé dny, prodej piva byl omezen na jeden litr denně na osobu, nesměly se prodávat brambory, bylo nařízeno péci ovesný chleba, zvěř se rekvírovala pouze pro potřeby armády. Přišel dokonce i zákaz na osvětlování hrobů o Dušičkách. V tomto roce začali být povolávání na frontu už osmnáctiletí a padesátiletí branci.

Rok 1917 začal odváděním mrzáků. Dávky cukru se snížily na 0,75 kg na měsíc, dávky mouky se snížily na 0,5 kilo pro osobu na týden. Tabák byl připravován z bukového listí, a proto si kuřáci připravovali svůj tabák sami. Pivo se začalo vařit z jetele a pýru.

Rok 1918 přinesl další zhoršení už tak neutěšené situace. Probíhaly opakované rekvizice obilí a dobytka. Nebezpečně se začala šířit tuberkulóza, na kterou nebyl žádný lék. Byl naprostý nedostatek prádla a šatstva.

Přesto se však v říjnu tohoto roku konečně všichni dočkali vytouženého konce války. První zprávy o vyhlášení samostatnosti naší republiky se do Košatky dostaly už 28. října odpoledne. Tato zpráva vyvolala u občanů Košatky mimořádné nadšení. Oficiálně byla oslavena samostatnost republiky v Košatce dne 3. listopadu 1918. Byl uspořádán průvod obcí, doprovázený hudbou a zpěvem národních písní. První radostné dny v nové republice byly ovšem zakaleny vzpomínkami na mnohé košatecké rodáky, kteří padli v uplynulé válce za imperialistické zájmy Rakouska-Uherska.

Dne 21. prosince 1918 přijel do republiky i náš první československý prezident T. G. Masaryk a s ním i první legionáři. Postupně v dalších letech 1919–1920 se vraceli domů i ostatní. Do své rodné obce se navrátili také i legionáři košatečtí. Byli to občané Václav Stuchlý a Vilém Nelhübel.

1931

Elektrifikace v Košatce

V roce 1931 byla provedena elektrifikace obce. První osvětlení elektrickým proudem se mohlo uskutečnit zatím pouze v některých chalupách dne 31. října roku 1931.

1935–1936

Tomáš Garrigue Masaryk – čestný občan Košatky

Na počest oslav 85. narozenin prezidenta republiky T. G. Masaryka se konala dne 6. března roku 1935 slavnostní schůze obecního zastupitelstva v Košatce. Na této schůzi zdůraznil starosta obce, pan Josef Stuchlý, význam pana prezidenta pro republiku a pro celý národ. Dodal, že v čele naší republiky máme státníka, kterého nám může závidět

celý svět. O významu a životě pana prezidenta promluvil člen obecní rady pan Josef Kudělka, řídící učitel, který byl pověřen obecní radou jako slavnostní řečník. Pan Josef Kudělka ve svém proslovu vyzvedl práci pana prezidenta před vyhlášením samostatnosti naší republiky; zejména za I. světové války a také po převratu. Zdůraznil, že můžeme být vděční za to, že osudy naší republiky řídí v těchto pohnutých dobách muž, který je vážený v celém světě.

Na této schůzi byl pan prezident Osvoboditel T. G. Masaryk jednomyslně jmenován čestným občanem obce Košatky. Vypracováním čestného diplomu byl pověřen odborný učitel Josef Kudělka – místní rodák, který provedl vzorně tento úkol, jenž mu byl svěřen. Následně je uveden text jmenování.

**Obec KOŠATKA nad Odrou,
koříc se velkému životnímu dílu
prvního prezidenta československé
republiky T. G. Masaryka,
budovatele státu a moudrého
jeho vůdce, jmenovala jej
ke dni jeho 85 narozenin
na doklad hluboké úcty a
vděčnosti všech občanů svým
čestným občanem**

Podle usnesení obecního zastupitelstva
ze dne 6. března 1935

	Starosta:
Členové obec. zastup.:	Josef Stuchlý v.r.
Dvorský Richard v.r.	Člen obec. rady:
Sedlář Roman v.r.	Josef Kudělka v.r.

Osmdesátipětileté narozeniny pana prezidenta T. G. Masaryka oslavila taky místní osvětová komise společně se školou. Ve dnech 7. března a 10. března bylo odehráno divadelní představení „Zahrada míru a lásky“ od Miloše Veselého. Před divadelním představením pronesl přednášku o životě pana prezidenta řídící učitel pan Josef Kudělka.

V roce 1936, dne 7. března odpoledne, předvedla místní DTJ pro děti divadelní hru „Jízdní hlídka“, rovněž na počest 86. výročí narození prezidenta Osvoboditele T. G. Masaryka. V této divadelní hře je zpracován konflikt československých legií s bolševickým režimem v Rusku. T. G. Masaryk, jak je známo, od roku 1917 československé legie v Rusku organizoval. Před divadelním představením pronesl učitel Jindřich Vacula proslov o prezidentu T. G. Masarykovi. Téhož dne večer se konal lampiónový průvod s hudbou a zapálením Masarykovy vavry. Proslov pronesl starosta obce pan Josef Stuchlý, projev československého hasičstva přečetl řídící učitel pan Josef Kudělka a přednášku o Masarykovu dni československého zahraničí pronesl učitel Jindřich Vacula. Byly zahrány státní hymny a taky pro dospělé bylo odehráno divadelní představení „Jízdní

hlídka“ o československých legionářích. Rovněž dne 14. března odpoledne před divadelním představením pro děti přednesl řídící učitel Josef Kudělka přednášku o činnosti T. G. Masaryka v zahraničí.

Tomáš Garrigue Masaryk – prezident Osvoboditel. Dne 6. března roku 1935 byl jmenován čestným občanem Košatky.

1937

Smuteční shromáždění u příležitosti úmrtí Tomáše Garrigua Masaryka – čestného občana Košatky

Pietní shromáždění za zemřelého pana prezidenta Osvoboditele, našeho čestného občana, bylo uspořádáno v obci Košatka, pod hlavičkou obecní rady, za spolupořadatelství tělocvičné jednoty Sokol, DTJ, Sboru dobrovolných hasičů, Československé strany sociálně demokratické dělnické, Československé strany národně socialistické, Republikánské strany, Československé lidové strany a školy v neděli 19. září v 19 hodin v sále u „Vavrečků“.

Program

- 1) Smuteční schůze obecního zastupitelstva za účasti občanů, s projevem člena obecní rady, řídícího učitele Josefa Kudělky.

- 2) Položení věnce k pomníku padlých zástupci zúčastněných korporací.
- 3) Smuteční sbor – žactvo II. třídy.
- 4) T. G. Masarykovi – recitace.
- 5) Proslov – Břetislav Tůma.
- 6) Ten štíhlý bílý prst – recitace.
- 7) Zpěv – Státní hymna.

Po stranách smutečně dekorovaného obrazu pana presidenta Osvoboditele stála po celou dobu čestná stráž krojovaných hasičů, sokolů a DTJ. Projev byl vyslechnut všemi zúčastněnými ve stoje.

Projev člena obecní rady, řídícího učitele Josefa Kudělky

Milí občané!

V úterý 14. září ve 3 hodiny 29 minut ráno přestalo pracovat srdce presidenta Osvoboditele, našeho milého prvního čestného občana Dr. T. G. Masaryka. Dostavil se konec, neodvratný konec. Poslední věci člověka nastaly také u něho. Dlouho vzdorovalo tělo jeho, zvláště srdce nepovolovalo ve své činnosti.

Byla klidná, hvězdnatá noc z pondělka na úterý 14. září. Ticho lánského parku přerušoval jenom občasné šelest kroků stráže na písčitých cestách a ještě slabší šelest listů. A v tom tichu zemřel klidně a tiše T. G. Masaryk. Usnul, usnul na věky. Od nového útoku nemoci v noci na neděli nepromluvil. Vědomí měl stále zastřené, oči neotevřel. Tvář umírajícího byla klidná, beze stopy utrpení a taková zůstala i ve smrti. Krutou pravdu oznámil lánský vikář, který první zvonil umíráčkem a oznámil tak, že prezident Osvoboditel již není mezi živými. V kratičkém čase zvěděl pravdu tak celý národ, celý svět. V naší milé republice málo bylo těch, kterým se nezarosily oči nad smrtí milovaného tatíčka.

Čím nám byl, víme všichni, co pro nás vykonal, víme všichni a budeme mu vděční. Byl jsem pověřen, abych jménem obecního zastupitelstva učinil projev při této smuteční schůzi. Činím tak s nevšední úctou k milovanému presidentu Osvoboditeli a jménem obecního zastupitelstva činím tento projev:

Náš první presidente!

Náš Osvoboditeli!

Náš čestný občane!

Náš tatíčku!

Bez rozdílů politického přesvědčení, bez rozdílů náboženského přesvědčení, sešli jsme se všichni, neboť patříš a budeš náležeti všem, bychom společně vzdali čest Tvoji památce.

Tatíčku Masaryku, Ty žes nám odešel? Ne, neodešels. Jsi a budeš s námi.

Takový život neumírá, ten je věčný, nesmrtelný. Nesmí být chvíle – v našem jednání, abys k nám nemluvil.

A to nás zavazuje!

Státi nad tvou rakví s očima zalitými slzami nestačí. Stavět pomníky a památníky, nestačí. Odříkávat tvoje slova a učit se jim zpaměti, nestačí. Hlásit se k Tobě na každém kroku, nestačí.

Ale žít, jak Tys žil, pracovat, jak Tys pracoval, milovat bližního, jak Tys miloval, býti člověkem, tak krásným, jak Tys byl až do posledního dechu, to nám ukládá Tvoje smrt. Budeme-li takto žít, tak nám neumřel, ale živ bude s námi, s našimi potomky na věky náš milovaný tatíček.

Skláníme se v hluboké úctě před památkou tvůrce Československé republiky, presidenta Osvoboditele, našeho milovaného, čestného občana T. G. Masaryka.

T. G. Masaryk byla pravda, síla a práce. Přidružujeme se k státnímu smutku a k uctění památky posíláme kytičky květin se stuhou k pomníku padlých.

V den pohřbu stála u pomníku padlých od 10–12 hodin čestná stráž hasičů, sokolů a DTJ. Občané poslouchali průběh pohřbu, vysílaný rozhlasem. Okna příbytků byla vyzdobena smutečně dekorovanými obrazy presidenta Osvoboditele. Jak kdo mohl, tak projevil úctu a lásku k mrtvému.

1937

Zřízení telefonní hovorny

Popud na zřízení telefonní hovorny v obci vyšel od Moravského svazu pro obchod dobyt看em v Brně, filiálky v Moravské Ostravě. Starosta obce pan Josef Stuchlý jednal s ředitelstvím filiálky a docílil takové výhody pro obec, že se obecní zastupitelstvo jednomyslně usneslo, zřídit v obci telefonní hovornu. Telefonní hovorna byla zřízena v hostinci pana Ondřeje Vavrečky. Opět velký pokrok v obci.

1938–1945

Košatka v období II. světové války

Košatka byla obsazena německými okupanty dne 10. října 1938 odpoledne. Nebylo splněno nařízení, ukládající všem starostům okupovaných obcí, aby byli při příchodu okupanti přivítáni. Domovní okna byla uzavřena a občané s velkými obavami přihlíželi projíždění rachotících tanků. Bylo vydáno první nařízení, které se okamžitě muselo splnit. Jednalo se o příkaz, nařizující jezdit vpravo a předjíždět vlevo. Pobočka německého velitelství v Jistebníku úřadovala po několik dnů v hostinci u „Vavrečky“.

Protože sousední obec Stará Ves nad Ondřejnicí byla součástí Československé republiky, byla okamžitě zřízena pohraniční celní budka se stráží. Nejprve stála u lubinského mostu, později byla přesunuta ke kříži a po zřízení Protektorátu Čechy a Morava byla přemístěna na rozcestí za Hůrkou. Přechod do Československé republiky, případně do Protektorátu, byl možný jedině na propustku. Němečtí celníci dělali při přechodu z jedné vesnice do druhé velké problémy a prováděli časté prohlídky. Proto se hledaly všelijaké způsoby, jak na jiných místech procházet na černo.

Pohřební průvody, doprovázející nebožtíky na sousední hřbitov u kostela ve Staré Vsi nad Ondřejnicí působily provokativně, a proto se němečtí četníci rozhodli, že je budou hlídat. Probíhalo jednání,

týkající se vydání zákazu pohřbívání nebožtíků z Košatky do Staré Vsi nad Ondřejnicí. Avšak tento zákaz nebyl realizován.

Po atentátu na Heydricha byl starosta obce pan Josef Stuchlý zbaven úřadu a do Košatky byl přidělen německý starosta z Petřvaldu Rudolf Scheuter, který byl zároveň starostou pro Petřvaldík a Harty. Bylo rozpuštěno obecní zastupitelstvo a byla ustanovena pouze obecní rada. Tato obecní rada bez starosty však neměla žádná práva. Musela pouze vykonávat to, co jí nařídily nadřízené úřady.

V době okupace bylo mnoho občanů Košatky nuceno nastoupit na práce do německých rodin v německých vesnicích, například do Mošnova. Nahrazovali tak, jako levná pracovní síla, členy německých rodin, kteří sloužili na frontách II. světové války v německé armádě. Na tyto práce musely nastupovat už i děti ve věku od čtrnácti let. Domů se dostaly jenom na neděle nebo ve svátky. Někteří byli posíláni také do zázemí kopat zákopy. Osmnáct rodin z Košatky bylo určeno k vystěhování. Naštěstí k tomu již nedošlo, neboť německým okupantům jejich plány na ovládnutí Sibíře a vybudování tisíceleté říše nevyšly.

V době II. světové války byli zatčeni a žalářováni v koncentračních táborech čtyři košatečtí občané. Byli to Eduard Hrabovský, Stanislav Nováček, Maxmilián Sýkora a Emil Severin. První dva byli umučeni a popraveni v koncentračním táboře Mauthausen. Emil Severin byl sťat v Breslau a Maxmilián Sýkora se vrátil zpátky domů, když se mu podařilo uprchnout z koncentračního tábora a dostal se do americké armády.

V posledním roce války zjistili Němci poškození železniční tratě u Studénky. Stopy vedly do Košatky. Košatka byla obklíčena a byly prováděny domovní prohlídky, avšak bez úspěchu. Nenašli se ani ruští zajatci, kteří byli v Košatce delší dobu ukrýváni. Při vhodné příležitosti totiž přešli tito zajatci k partyzánům.

Konečně se přiblížil konec války. Němci očekávali příchod Rudé armády od Jistebníku. Proto dne 1. května roku 1945 okolo 23 hodiny, kdy poslední německý voják ustoupil od Jistebníku za oderský most, Němci tento krásný železobetonový most z roku 1909 vyhodili do vzduchu. Boj o Košatku probíhal 2. května. Němci se urputně bránili, a proto musela Rudá armáda použít dělostřelectvo. Například škola dostala tři dělostřelecké zásahy a bylo zasaženo i několik dalších chalup. Přitom byl usmrcen osmiletý vnuk Františka Fabiána. Osvobozovací boje o Košatku ustaly až ve večerních hodinách okolo 19.30 hodin. Boje si vyžádaly na straně Rudé armády 8 mrtvých a na straně Němců asi 30 mrtvých. Radostná nálada z osvobození však byla poněkud zkalena tím, že některým košateckým občanům byly odebrány různé předměty z osobního vlastnictví.

Protože oderský most byl zničen a byla znemožněna cesta na nádraží do Jistebníku, přijeli ihned ženisté Rudé armády a za pomoci místních košateckých občanů postavili ve dnech 3. až 5. května roku 1945 provizorní dřevěný most. Nový dřevěný, ale důkladnější most byl vybudován o rok později.

1945–1948

Politický život v obci

Dne 27. května 1945 byla v obci založena Komunistická strana Československa. Kromě toho už v obci existovala i Československá strana národně socialistická, Československá strana sociálně demokratická dělnická, Československá strana lidová a Republikánská strana. V roce 1948 došlo ke sloučení Komunistické strany Československé se Sociálně demokratickou stranou dělnickou a Komunistická strana Československá se tak stala jedinou a největší stranou v obci s 58 členy. Ostatní strany byly zrušeny nebo zanikly. K vyvíjení činnosti sloužil pro Komunistickou stranu v Košatce a pro jednání Místního národního výboru až do roku 1951 hostinec u „Čechovského“ na č. p. 21. Po roce 1989 zanikla v Košatce i tato jediná a poslední komunistická strana.

Originál ručně šitého praporu Československé sociálně demokratické strany dělnické v Košatce. Prapor dodala Monika Dvorská, fotografii poslal Ing. Miroslav Solar.

1946

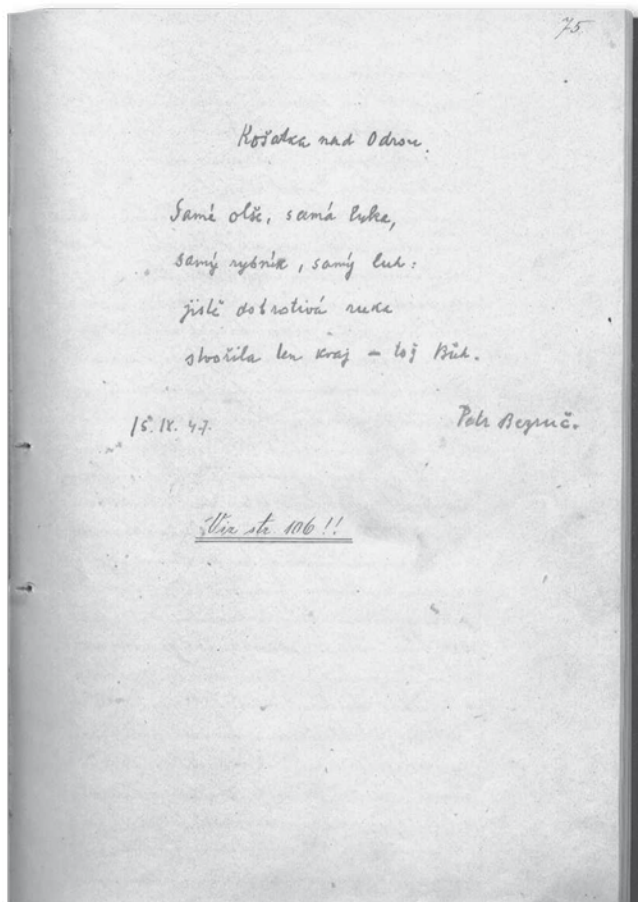
Vybudování železné lávky za oderským mostem

Kvůli neustálému zaplavování silnice do Jistebníku po levé straně Odry během povodní, rozhodli se občané Košatky vybudovat od mostu až ke hrázi rybníka železnou lávku, místo původní dřevěné lávky. Stavba lávky byla ukončena v srpnu roku 1946. Veškeré práce spojené se stavbou této lávky byly košateckými občany provedeny zdarma.

1947

Oslava osmdesátých narozenin básníka Petra Bezruče v Košatce

V tomto roce, básník Petr Bezruč, tak jako i v minulých létech, pobýval v Košatce a strávil zde celých čtrnáct dnů. Byl ubytován v hostinci u Zdeňka Vavřečky a v naší obci oslavil dne 15. září své osmdesáté narozeniny. Místní národní výbor jmenoval národního básníka Petra Bezruče svým čestným občanem a věnoval mu čestnou adresu. Tuto čestnou adresu vypracoval akademický malíř Zdeněk Kudělka. Národní básník Petr Bezruč přijal tuto pozornost velmi pohnutě. Poděkoval všem občanům a slíbil předsedovi Místního národního výboru Viktoru Novákovi a řídícímu učiteli Josefu Kudělkovi, že se do „šumné“ obce Košatky nad Odrou, dá-li Bůh, opět na několik dnů přestěhuje. Zároveň v tento den učinil i vlastnoruční zápis, s vlastnoručním podpisem, do Pamětní knihy obce Košatky nad Odrou a do Pamětní knihy tělocvičné jednoty Sokol v Košatce.

Zápis Petra Bezruče do „Pamětní knihy obce Košatky nad Odrou“.

Výroba a živnosti v Košatce do roku 1948, po roce 1948 a po roce 1989

V Košatce byly v období do druhé světové války a částečně až do znárodnění v roce 1948 čtyři hostince, dva prodejní stánky s výčepnou lihovin, jeden obchod se smíšeným zbožím a jedna

prodejna „Budoucnost“ s prodejem likérů, jedno pekařství, jeden řezník uzenář, dva obuvníci, dva krejčí, jeden obchod s chovným dobyt看kem, jedna výroba cementového zboží a umělého kamene, jedna slévárna, jedno stolařství, jedna soukromá autobusová přeprava osob, jeden nákladní dopravce, jeden mlynář, který někdy spadal pod Košatku a jindy pod Petřvaldík a několik svobodných živností prodeje mléka, prodeje sena a slámy a prodeje uhlí.

Postupně živnosti v Košatce zanikaly nebo byly znárodněny a po roce 1948 zůstal v obci jeden hostinec Jednota, jedna družstevní prodejna se smíšeným zbožím Jednota a jedno stolařství, které přešlo po založení Jednotného zemědělského družstva v roce 1957 pod jeho správu do jeho majetku.

Po obnovení soukromého podnikání, po roce 1989, se v Košatce začala provozovat nákladní přeprava, byla zahájena výroba betonových plotů, začala fungovat firma „Kavamat“ jako provozovatel a dodavatel nápojových automatů a dále zde působí živnost oprav kompresorů a chov okrasných rybek.

Josef Henčl mladší, provozující živnost nákladní přepravy zboží a materiálů u svého vozidla před „Vavříkovým gruntem“ v roce 1945. Fotografii zapůjčila paní Věra Henčlová ze Staré Vsi nad Ondřejnicí.

1948

30. května se konaly první volby do Národního shromáždění po komunistickém převratu, který proběhl dne 25. února 1948. Byly to na dlouhou dobu, až do roku 1990, zároveň i poslední volby, kdy bylo možno vyjádřit svůj nesouhlas s kandidáty Národní fronty, jmenovanými komunistickou stranou, vhozením bílého lístku do volební urny.

Výsledky voleb v Košatce byly následující:

Počet zapsaných voličů: 327

Celkový počet voličů: 289

Počet neplatných hlasů: 26 (9,00 %)

Počet hlasů pro jednotnou kandidátku NF: 171 (59,2 %)

Počet odevzdaných bílých lístků: 92 (31,8 %)

1951

Byly dokončeny úpravy dvou místností v chalupě na č. p. 46, což byla bývalá hospoda u „Mikesky“ pro potřeby Místního národního výboru. Místní národní výbor tam pak přesídlil 15. února. 5. a 6. března přijelo do obce putovní kino Československého státního filmu. Byl odehrán film „Jaro na vsi“. Dne 10. června 1951 bylo v obci provedeno hlasování o míru. Výsledek hlasování: z 342 oprávněných občanů hlasovalo 341 pro mír. Jedna osoba pro těžkou nemoc nehlasovala. *Nabízí se jediné vysvětlení, že asi ta osoba dostala těžkou nemoc z toho, když se dozvěděla, o čem musí hlasovat.* První vysílání místního obecního rozhlasu se uskutečnilo dne 9. listopadu. V tomtéž roce zahájila také pravidelnou přepravu osob společnost ČSAD na lince do Ostravy a zpět.

1952

V roce 1952 bylo v Košatce promítáno už celkem 27 filmových představení, z toho: 14 představení pro dospělé a 13 představení pro mládež. Dne 9. prosince byla obec uzavřena následkem vypuknutí slintavky a kulhavky.

1953

Dne 17. ledna byla Košatka po skončení epidemie slintavky a kulhavky znovu otevřena. I přesto, že byla učiněna přísná bezpečnostní opatření, uhynulo nebo bylo utraceno patnáct kusů hovězího dobytka.

1958

V tomto roce byly postaveny ve vesnici dvě zděné čekárny pro cestující, kteří využívali autobusovou hromadnou dopravu ČSAD a jezdili do zaměstnání v Ostravě. Práce nádenické, zednické, tesařské a stolařské byly za pomoci mládeže a některých občanů vykonány většinou zdarma.

1959

Na zasedání Okresního národního výboru v Ostravě byly odměněny nejlepší Místní národní výbory v soutěži za rok 1958. Po zvážení všech výsledků a podle umístění v jednotlivých soutěžních úsecích byly vyhodnoceny jako nejlepší v soutěži Místních národních výborů okresu Ostrava tyto tři MNV: 1. MNV Košatka, 2. MNV Horní Datyně, 3. MNV Krmelín. Za dosažené výsledky propůjčil Okresní národní výbor, obci Košatka, putovní standartu rady ONV a peněžitou odměnu ve výši 800 korun. 8. července se prolomil, po průjezdu nákladního automobilu Tatra, provizorní dřevěný oderský most, který sloužil přepravě od roku 1946. Tento most byl opět během srpna a září opraven. Celková životní úroveň občanů nadále stoupala. Ve vesnici bylo v tomto roce již 11 osobních automobilů, 48 ostatních motorových vozidel (motocyklů, pionýrů, mopedů), 30 černobílých televizorů a 106 rozhlasových přijímačů. Několik rodin už vlastnilo i elektrické a plynové

vařiče, elektrická kamna, elektrické pračky a různá další zařízení, usnadňující práci v domácnosti.

1966

Místní národní výbor se přestěhoval z nevyhovujících prostor v bývalé hospodě u „Mikesky“ a začal úřadovat v nových kancelářích přístavby požární zbrojnice od 1. ledna roku 1966. První občanka z Košatky byla pohřbena na novém hřbitově na „Hůrce“ 22. prosince téhož roku.

Nadstavba požární zbrojnice v roce 1965. Fotografii zapůjčil pan Luděk Tůma.

1967

Po čtyřech letech byl v tomto roce dostavěn nový kulturní dům. Při slavnostní oslavě byl dne 28. května předán veřejnosti k užívání.

1968

Po okupaci naší vlasti okupačními armádami států Varšavské smlouvy dne 21. srpna byla v Košatce zorganizována některými mladými lidmi podpisová akce „za Dubčeka“. Nepředložené napadení zakládajícího a nejstaršího člena KSČ Jana Sedláře, pomocníka V.B., bylo oprávněně morálně odsouzeno.

1970

Na řece Odře byl vybudován jez, aby prudká voda při povodních nepoškozovala břehy.

Splav na Odře (Foto Milan Hrabovský).

1974

Dne 1. srpna byl zahájen prodej v nové prodejně potravin, v té době to byla ještě samoobsluha, s jejíž výstavbou bylo započato v předešlém roce.

1977

V tomto roce byla dokončena výstavba obecního vodovodu, když přípravné práce na něm začaly již v říjnu roku 1975. Do konce roku byly všechny práce dokončeny a zároveň bylo zavedeno připojení od hlavního vedení k rodinným domkům.

1980

Od 1. ledna 1980 byla obec Košatka sloučena s obcí Stará Ves nad Ondřejnicí.

1987–1990

V roce 1987 započala výstavba nového pohostinství, namísto již nevyhovující hospody u „Vavrečky“. V roce 1990 byl nový hostinec pod názvem „Odra“ předán do užívání místním občanům a turistům, jako přístavba kulturního domu.

2011

Na zasedání zastupitelstva obce dne 28. února 2011 byl na základě návrhu rady obce jmenován z košateckých občanů sedmičlenný osadní výbor pro Košatku. Tento osadní výbor bude zastupovat zájmy občanů Košatky při jednáních se zastupitelstvem obce Stará Ves nad Ondřejnicí.

Vzpomínky pamětníků – jak to bylo kdysi v Košatce

vzpomíná pan Drahomír Nováček

Pan Drahomír Nováček.

Podle vyprávění pana Rudolfa Viaclovského, jednoho ze starostů Košatky, si pamatují, že stávající most přes řeku Lubinu v Košatce byl postaven v roce 1908. Před postavením lubinského mostu museli občané Malé Košatky jezdit do Staré Vsi nad Ondřejnicí a na pole za „Hůrkou“ dosti komplikovaným způsobem. Chodili pěšky nebo s povozem taženým kravami nebo koněm k chalupě občana Folty, což je chalupa přímo na levém břehu Lubiny z pohledu od lubinského mostu č. p. 77, kde byl brod. Tam se přešlo na druhý břeh Lubiny,

pokračovalo se směrem na nynější autobusovou zastávku za lubinským mostem mezi chalupou č. p. 79 a Lubinou. Cesta vedla dále proti proudu Lubiny okolo „Sedlářového lesíka“, což je lesík po pravé straně při výjezdu z Košatky na Starou Ves. Pokračovalo se šikmo doprava k Hůrce, prošlo se Hůrkou, kde je ještě dnes znatelný úvoz, na druhou stranu Hůrky, do Staré Vsi.

Sedláci a obyvatelé na opačném konci Malé Košatky a z Velké Košatky mohli chodit a projíždět s povozy také tzv. Huvarovou cestou, což byla kdysi průjezdná polní cesta mezi č. p. 46 a č. p. 47. Huvarovou cestou se projelo až k Lubini, nedaleko stávajících domů č. p. 125 a 127, což je bývalá „radarka“, kde byl opět další brod přes řeku Lubinu, řečený „vývoz“. Nebo mohli občané Velké Košatky projít nebo projet Sakrovcem za válek po místní komunikaci, vedoucí od bývalé hospody u „Vavrečky“, pak doleva, a také se postupně dostali na brod do „vývoza“.

Současně se stavbou lubinského mostu se stavěla v letech 1906–1908 i nynější cesta do Staré Vsi. Cesta v Hůrce byla úzká, stačila pouze na průjezd pro jednoho „formana“, neboli pro jeden koňský povoz. Nebylo to jako dnes, kdy je v některých místech cesta rozšířena pro míjení aut. Stal se případ nebo případy, kdy jel staroveský sedlák z pole okolo Ondřejnice domů do Staré Vsi a košatecký sedlák jel z pole ze zadní strany Hůrky domů do Košatky. Potkali se uprostřed na úzké cestě v Hůrce a nebyla žádná možnost, kudy by se mohli minout. Každý začal furiantsky prosazovat své právo na průjezd a nikdo nechtěl ustoupit. A pak začalo drama, kdy každý začal šlehat bičem koně toho druhého, koně se logicky začaly plašit, tekla krev, došlo i na polámání oje a vyvrácení vozů. Po následném vychladnutí horkých hlav a po rozboru situace, kdy se zjistilo, že to nebude asi ten nejlepší způsob řešení problému, se přece jen

situace začala řešit. Před vjezdem do Hůrky byl na druhou stranu cesty vyslán pacholek nebo děvečka, což byli námezdně pracující u sedláků, aby se zajistil hladký průjezd pouze jednoho povozu a následně potom druhého.

První most přes Odru z Košatky na Jistebník byl postaven v roce 1909. Tento betonový most ovšem vyhodili Němci před osvobozením Košatky v květnu roku 1945 do vzduchu. Místo něho byl postaven dřevěný most, který se ovšem v roce 1959 po průjezdu nákladního vozidla „Tatra 111“ probořil. Následně byl tento most v srpnu a září opraven a sloužil svému účelu do té doby, než byl v roce 1966 uveden do provozu současný betonový most. Jeho hodnota činila v té době 5,5 miliónů korun.

Než byl postaven první most přes Odru, chodilo se do Jistebníku rovněž přes brod. První dva mosty přes Odru byly krátké a klenuly se pouze z jednoho břehu Odry na druhý. Když byla velká voda a Odra se rozlila vedle svého levého břehu, stejně tak jako dnes, tak od břehu k rybniční hrázi se převáželo člunem o kapacitě 10 až 12 pasažérů. Prvním převozníkem byl občan Rudolf Tyleček a druhým převozníkem byl občan Richard Šugárek, nazývaný též „Stalin“.

Kolem roku 1918 byla postavena první dřevěná lávka, která byla napojena na oderský most a končila na hrázi rybníka. Plnila svou funkci v době povodní a zajišťovala průchod pěším pocestným do Jistebníku, kam se chodívalo hlavně na vlak, protože v té době se cestovalo vlakem daleko častěji než dnes. Pokud se v době velké vody chtěl nějaký řidič dostat autem z Košatky do Jistebníku, tak měl samozřejmě smůlu a musel jet jinudy. Nehledě na to, že původně bylo spojení mezi rybníky a mezi Košatkou a Jistebníkem pouze úzkým zabláceným chodníkem. Ještě si ho dodnes pamatují. Hráz na současnou úroveň se rozšířila až v roce 1927.

S dřevěnou lávkou však byly soustavně problémy. V tehdejší době běžně kočující Cikáni, kteří často

Stavba nové železné lávky za oderským mostem v roce 1946. Zleva Drahomír Nováček, Vincenc Fabián, František Korpas, Alois Šichor, Emilie Fabiánová. Fotografii zapůjčil pan Drahomír Nováček.

tábořili u Odry, rozebírali z lávky pravidelně dřevěné fošny na svůj oheň pro opékání masa. Lávka se musela proto často opravovat, neboť průchod přes ní byl nebezpečný. Proto se rozhodlo o výstavbě nové železné lávky, která se uvedla do provozu v roce 1946. Celou akci zařídil tehdejší starosta Košatky pan Josef Stuchlý a praktickou výrobu v mostárně Vítkovických železáren zorganizoval občan pan František Korpas.

Po komunistickém převratu, od roku 1951, měl Místní národní výbor v Košatce sídlo v bývalé hospodě u „Mikesky“, dnes č. p. 46. Tajemníkem Místního národního výboru byl počátkem padesátých let 20. století řídicí učitel Josef Kudělka z Košatky. Komunistická strana nedůvěřovala místním občanům a do některých národních výborů dosazovala svoje prověřené funkcionáře jako tzv. „újezdni tajemníky“. Do Košatky byl tehdy dosazen jako „újezdni tajemník“ soudruh Boleslav Palička z Proskovic a vykonával funkci předsedy Místního národního výboru.

Velká voda v červnu roku 1954. Pohled od rybniční hráze na lávku, přes kterou se chodilo v době povodní do Jistebníku. Za lávkou vpravo starý dřevěný oderský most.

V roce 1951 velká voda opakovaně zaplavovala Košatku. Vyvádělo mě to z míry tak, že jsem často chodil na Místní národní výbor a v rozčilení jsem tam ztropil výtržnost, která skončila rozbitými židlemi a oknem. Před „újezdni tajemníkem“ jsem si dovolil prohlásit, že Košatku nezaplavuje Odra, ale že ji zaplavuje lidská blbost. To jsem si v té době dovolil opravdu hodně. Tehdejší tajemník místního národního výboru měl syna Svatopluka Kudělku, který byl zaměstnán ve firmě Povodí Odry. Svatopluk Kudělka kontaktoval ve firmě Ing. Hamalku z vedení firmy, který tehdy posléze navštívil Místní národní výbor v Košatce. Tam jsem byl já, jako občan Drahomír Nováček, vyzván k podání vysvětlení, proč Košatku zaplavuje lidská blbost a nikoliv řeka Odra. Pro vysvětlení tohoto problému jsme společně odešli na rybniční hráz na levém břehu Odry, která byla v té době opět rozlita. Ing. Hamalka se po prozkoumání a analýze celkové situace

na vlastní oči přesvědčil, že se musí Odra zregulovat tak, aby se zabránilo soustavnému, opakovanému zaplavování obce. Regulace Odry započala v roce 1953.

Při regulaci Odry u splavu bylo zapotřebí zavážet jeden její oblouk a vyrovnat tak její tok. Na pravé straně řeky byl proto vybagrován na návrh občana Zdeňka Tůmy, místního režiséra ochotnického divadla, štěrky. Tak vzniklo umělým způsobem jezero, které se dodnes jmenuje „Tůmovo jezero“, nebo-li také „Kulaté jezero“.

Kulaté – Tůmovo jezero.

Osvobozování Košatky v roce 1945

Německá armáda očekávala příchod ruských vojsk od Jistebníku, a proto vyhodila 1. května roku 1945 starý betonový most přes Odru do vzduchu. Němci měli zároveň nastraženy pod Hůrkou houfnice ráže 152mm. Dále byly u Lubiny nachystány baterie protiletadlových děl ráže 88mm. Celá tato artilerie mířila na Jistebník. Rusové však Němce zaskočili a přijeli do Košatky nečekaně od Proskovic a potažmo od Staré Vsi nad Ondřejnicí. Jako první přijel ruský tank T-34 a před Malou Košatkou vyhodil do vzduchu německé kulometné hnízdo v místech, kde nyní stojí dům č. p. 103, na konci ulice „Na Vrbanisku“. Němci mezitím opustili houfnice i protiletadlová děla a nezapojili je vůbec do boje.

Ruský tank projížděl Malou Košatkou, avšak před mou starou, původní chalupou, tam kde je nyní postaven nový dům č. p. 40 u místního obchodu, jim praskl levý pás. V mé staré chalupě ještě v té době pobýval jeden důstojník německé armády a pozorně sledoval příjezd Rusů. Z tanku vyskákali tři důstojníci, a sice; kapitán, nadporučík a „lajtnant“ a jeden slovenský voják z československé osvobozovací armády generála Ludvíka Svobody.

Když německý fašista uviděl, jak Rusové vtrhli do chalupy přes okna, utekl z chalupy dveřmi ven a schoval se v úkrytu. Rusové vstoupili dovnitř a na dotaz: „Gdě German?“ dostali odpověď, že utekl. Ruský voják popadl automat, avšak vzápětí dostal od Němce z venku smrtelnou dávku a na místě skončil. Další ruský voják přeběhl síň

a přes střechu hledal schovaného Němce. Slovenský voják zpozoroval, že německý voják prchá a začal jej pronásledovat, protože jej chtěl dostat živého. Vtom Němec vytáhl granát, odjistil ho a odhodil. Granát vybuchl před slovenským vojákem a rozpáral mu břicho. Zbylí Rusové přinesli Slováka do chalupy, kde jej položili na podlahu. Slovenský voják ještě žil a prosil Rusy: „Soldat strielaj“. Avšak Rusové ho ponechali svému osudu. Odešli na zahradu vykopat hrob pro svého zabitého vojáka a vypálili zde potom čestnou salvu. Mezitím slovenský voják umřel. Když jsem se zeptal, zda budou pochovávat i Slováka, velitel tanku prohlásil: „Nět, eto nět naš“. Vzali jej za ruce a za nohy a hodili ho ke studni. Rusové odešli opravovat tank a my jsme mezitím odnesli Slováka do komůrky.

Hodinu a půl po příjezdu prvního tanku do Malé Košatky se ještě Němci zakopali v příkopu, který vede od křižovatky u oderského mostu až po „Sakrovec“. Rusové naopak zaujali palebné postavení v dolině poblíž mé staré chalupy. Mezitím moje první žena, která byla v té době v pokročilém stadiu těhotenství, byla schována ve sklepě spolu s některými dalšími košateckými občany v jedné chalupě na „Sakrovci“. Už to nemohla psychicky vydržet, a proto se rozhodla opustit úkryt a vrátit se do své chalupy. Pospíchala zrovna polem mezi palebným postavením Němců a Rusů. Když ji nejdříve spatřili Němci, německý velitel začal vzrušeně křičet: „Frau zurück, wir müssen schießen, aber gleich!“ „Paní zpátky, musíme střílet, ale hned!“ Manželka pokračovala dále a z druhé strany slyšela, jak na ni zase v ruském jazyce volají Rusové. Ti ji potom strhli mezi sebe, kde se schovala. Teprve potom se Rusové a Němci do sebe pustili ostrou střelbou.

Němci byli postupně zahnáni za „Sakrovec“. Chtěli prchat směrem k Petřvaldíku. Avšak německý velitel je chtěl donutit ještě střílet na Rusy. Německý voják jej však ze zálohy zastřelil. Němci potom utekli do „Zimného dolu“ k chalupě č. p. 1, odkud začali pálit. Rusové palbu opětovali a bývalá chalupa č. p. 1 přitom dostala plný zásah, při kterém zcela shořela. Byla to jediná vyhořelá chalupa v Košatce v průběhu osvobozovacích bojů o Košatku.

Já jsem mezitím po utichnutí bojů mezi Rusy a Němci odešel k občanu Františku Grygarovi, kde jsem nechal udělat rakev pro zabitého Slováka. Slovenský voják byl pochován společně s dalšími osmi rudoarmějci na místě dnešní nákladní rampy, u místního obchodu. V roce 1946 přijeli Rusové a hrob vykopali. Když byla vytažena truhla se slovenským vojákem, ruský „oficír“ prohlásil: „Eto nět soldat, eto oficir, eto geněral.“ Já jsem oponoval: „Eto nět geněral, eto čechoslovackij soldat“. Ruský velitel však hledal pořád jméno v seznamu nezvěstných, neboť v té době nebylo u nich zvykem pochovávat obyčejné vojáky do rakve. Ostatky vojáků byly nakonec odvezeny na hřbitov do Frýdku, kde je možná pochován i slovenský voják jako generál.

Na základě vyčíslení válečných škod byli po válce nejvíce postiženi košatečtí občané z rodiny Stuchlých na již zmíněném č. p. 1, a rodina Fabiánova na č. p. 78. Od státu měli obdržet odškodnění. Avšak rodina Stuchlá nebyla po politickém zásahu místních funkcionářů komunistické strany odškodněna v plné výši a na jejich konto se obohatili jiní.

Nakonec bych chtěl připojit ještě jednu smutnou vzpomínku, která ukončila válečné události v Košatce. Občan Oldřich Korpas našel v květnu roku 1945 protitankové miny na cestě mezi Jistebníkem a Košatkou. Jednu minu si naložil na vozík, protože měl v úmyslu s její pomocí chytat ryby. Přivezl si ji na pravý břeh Odry, za Sedlářovu chalupu č. p. 25, respektive 94. Pokusu přihlíželi i další občané, a sice: Jaromír Dvorský, Vladislav Korpas a Vlastimil Jarolím. Oldřich Korpas s minou začal manipulovat asi půl metru pod úrovní hráze na břehu Odry. Neodbornou manipulací uvolnil pojistku, mina začala syčet a vzápětí vybuchla. Oldřich Korpas, kterému bylo v té době 19 let, byl na místě roztrhán. Ostatní přihlížející, jako např. Jaromír Dvorský, který byl pouze lehce zraněn v obličeji, kde mu zůstaly jizvy, byli od smrti uchráněni hrází na břehu Odry, pod kterou se s minou manipulovalo. Na základě této tragické události se okamžitě přistoupilo ke sběru nebezpečného střeliva a pod odborným dohledem byl naloženo celé nákladní auto, které tento nebezpečný materiál odvezlo z Košatky.

Bývalá chalupa pana Drahomíra Nováčka, kde při osvobození Košatky v květnu roku 1945 došlo k přestřelce mezi německým fašistou a ruskými vojáky. Fotografii zapůjčil pan Drahomír Nováček.

Jak to bylo se švédským pokladem?

V době třicetileté války v létech 1618–1648 táhla krajem švédská vojska. Mimo jiné tábořili Švédci i v Peřtvaldíkú, kde se jeden lesík u cesty na levé straně při výjezdu na Košatku od té doby jmenuje „Švejďák“. Jeden švédský voják zakopal svůj poklad z loupežného tažení v lesíku u Odry v Košatce. Později byl vedle něho postaven tzv. „Vavříkův grunt“, nyní č. p. 2, vedle krávi na ve Velké Košatce. Měděný hrnec s pokladem mincí měl být údajně vykopán v letech 1890–1900. Nálezci

prodali zlatáky jednomu Židovi do Ostravy a za utržené peníze byl postaven již zmíněný „grunt“. Měděný hrnec používala ještě později selka na vodu pro domácí zvířectvo. V období mezi dvěma světovými válkami byl tento měděný hrnec prodán jednomu sběrateli.

Jak neuctivě se zachovala košatecká kráva vůči Petru Bezručovi a jak se podařilo zachránit Petru Bezručovi jeho hodinky

Na závěr musím ještě připojit jednu veselou vzpomínku, která v té době dosti pobavila občany Košatky. Básník Petr Bezruč, který často navštěvoval Košatku, se pravidelně koupával v Odře „Pod sladkú“ – pod sladkou jablonkou – což bylo místo, pod dnes již zbouranou hospodou u „Vavrečky“. Chodíval se tam koupat se členy rodiny Vavrečků. Pověsil si svoje svrchní ošacení – kalhoty, košili a vestu – na větev stromu nedaleko od břehu Odry. V kapsičce u vesty měl tzv. cibulové hodinky na ozdobném řetízku, které se v té době běžně nosily. Všichni seděli na břehu Odry zády ke stromu.

Znenadání se ke stromu přiblížila kráva, která se tehdy pásala na louce u Odry. Asi se jí už nezamlouval jednotvárný, běžný denní jídelníček ze spásané trávy a chtěla zkusit něco jiného, netradičního. Nejdříve se pustila do bílé košile. Ta jí tak zachutnala, že pokračovala druhým chodem a začala postupně žvýkat vestu. Ale toho si již našťěstí konečně všimli i koupající se na břehu Odry. Začali se s krávou přetahovat a nakonec se jim úspěšně podařilo vytrhnout už napůl sežranou vestu i s hodinkami krávě z tlamy.

Tak se přece jenom hodinky od Petra Bezruče podařilo nakonec v poslední chvíli zachránit.

„Pod sladkú“ u Odry v Košatce – uprostřed Petr Bezruč, vlevo jeho sekretář Dr. Sládek, vpravo Josef Vavrečka s dcerou Janou. Foto z roku 1949 poskytla paní Jana Ottová.

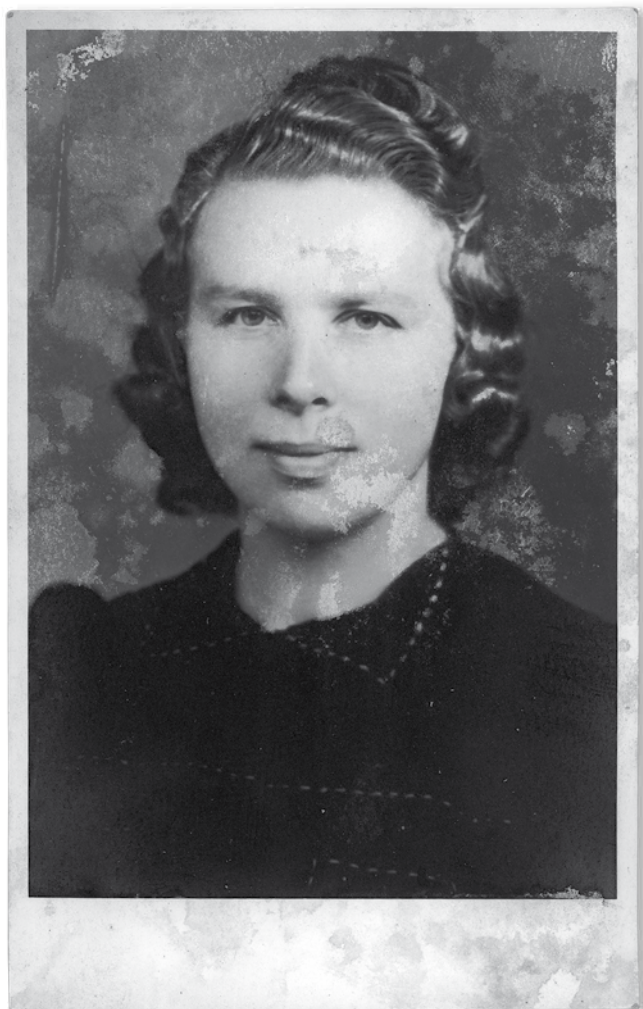
Drahomír Nováček se narodil 31. 5. 1922 v Košatce, kde žije doposud.

Ze vzpomínek pana Drahomíra Nováčka zapsal Milan Hrabovský.

Vzpomínky pamětníků – jak se žilo kdysi v Košatce (zhruba do poloviny 20. století)

vzpomíná paní Ludmila Dresslerová

Paní Ludmila Dresslerová na fotografii z poloviny 30. let 20. století, v té době ještě za svobodna jako Ludmila Tůmová.

Vstávala jsem asi v 5 hodin nebo o půl šesté. Poklidila jsem krávy, prasata, slepice, husy, kachny a králíky a posnídala jsem. Pak jsem šla pracovat na pole, v poledne jsem se vrátila domů, udělala lehčí oběd a odpoledne zase odešla pracovat na pole. Po skončení práce jsem se vrátila domů, poklidila opět domácí zvířectvo, povečeřela jsem a šla spát. Při sezónních pracích, například při kopání brambor, měly školní děti „úlevy“, nemusely chodit do školy a musely pomáhat rodičům na poli. U polních prací si ještě pamatuji, co mi vyprávěla moje babička, jak se odvíjel systém prací, když byly například žně.

Obilí se kosilo samozřejmě ručně kosou a pak se z něj udělaly snopy, které se svázaly „provislem“ povřískem, což byl svazek obilních stébel. Snopy se původně stavěly do mandelů, které čítaly

dohromady asi 15 snopů. Pokládaly se od země na sebe zhruba po pěti snopech ve třech vrstvách. Když však potom v létě nastalo období dlouhodobých dešťů, tak snopy, které ležely na zemi, nejenom že pořádně nevyschly, ale dokonce začaly odspodu prorůstat zeleným, spojilo se to všechno dohromady a potom to nešlo od sebe odtrhnout. Později se přišlo na spásný nápad, a sice; stavět snopy do panáků, což bylo daleko lepší. Panák tvořil středový snop, kolem kterého se dokola obložily další snopy, buď sedm nebo deset snopů, a nahoru se usadil zalomený snop jako stříška. Udělat závěrečný snop na panáku bylo výsadní právo domácího hospodáře. Tím pádem obilí lépe vyschlo a mohlo se ručně mlátit. K této přelomové změně došlo někdy na konci 19. století.

Krávy od jara do zimy chodily na pastvu na „Pastvisko“, což byla pastvina na pravém břehu Lubiny poblíž soutoku Lubiny s Odrou. Páslo se dopoledne zhruba od 8 hodin do 10 hodin a odpoledne od 16.30 do 19 hodin. Krávy měla na starosti pastýřka „Maruša“. Když nastala doba vyhánění, „Maruša“ procházela Malou Košatkou od prvních chalup, zhruba na úrovni dnešní ulice „V Kolonii“, a křičela nahlas „pušcat“ pouštět. To znamenalo, že v příslušných chalupách odvázáli v chlévě krávu nebo krávy a pustili je na cestu, kde se krávy postupně houfovaly do jednoho stáda. Nechodilo se přes most přes Lubinu, ale odbočilo se vlevo po místní cestě kolem chalupy u Foltý, což je chalupa přímo na levém břehu Lubiny z pohledu od lubinského mostu č. p. 77. Před Foltou byl brod, kde krávy přešly na pravou stranu přes Lubinu. „Pastvisko“ bylo ohrazeno ohradou z dřevěných kůlů a ze „žerdů“, ale tam, kde se krávy dostávaly dovnitř, tak tam ohrada nebyla. Proto někdy měla „Maruša“ velké problémy, když měly krávy telata doma ve chlévě, byly nervózní a utíkaly ji zpátky. Při zpáteční cestě už „Maruša“ nešla společně s kravami po cestě, ale nechala je jít samotné a každá kráva si sama našla svůj chlév. Cesta podle toho potom vypadala. Byla celá od kravinců a proto místní cestář kravince z cesty shrnoval hřebem. Pokud jelo náhodou za stádem nějaké auto, což byla v té době velká vzácnost, muselo jet pokorně krokem za kravami přes celou Malou Košatku, dokud krávy nesešly z cesty. Auto bylo v té době velkou vzácností. Upozorňovalo na sebe již svým hlukem a troubením. Které z děcek je první uvidělo, spustilo pokřik: „Děcka, auto jedě“. Všecky se seběhly k cestě a mávaly. „Maruša“ za svoji činnost dostávala od každého chalupníka určitou částku v penězích nebo i v naturáliích.

Na „Pastvisku“ pásli jenom ti chalupníci z Malé Košatky, kteří vlastnili příslušný podíl „pastviska“. Ostatní pásli svoje krávy individuálně na své mezi. Stejně to bylo i ve Velké Košatce. Tam se také páslo pouze individuálně na vlastní mezi.

Pokud nějaké menší domácí zvíře uhynulo, například tele nebo prase, tak se odvezlo zakopat na „mrchovisko“ mrchoviště, což byla část pole zhruba uprostřed mezi splavem v Lubini a „Sakrovcem“. Občas se stávalo, že když to tehdejší kočující Cikáni zjistili, měli už taková místa vytipována, tak příslušné zvíře zase vykopali, upekli na ohni a snědli.

V chalupě byly obvykle dva chlévy. Jeden měli „staří“ a druhý „mladí“. Měli také na dvoře svoje dvě oddělená hnojiště. Hnojiště se průběžně upravovalo, aby to vypadalo, jak se patří. Nicméně u mnohých hnojišť často „hnojačka“ močůvka vytékala z hnojiště na dvůr, nebo dokonce na cestu. Ale v té době to nepřipadalo nikomu nijak zvláštní, protože ani hygienici ani ekologové ještě neexistovali. Rovněž drůbež pobíhala sice na jednom dvoře, ale každá slepice patřila svým majitelům a trefila do svého vlastního chléva, když šla večer „na bidlo“ na hřad. Každou sobotu se pravidelně zametal „plac“ dvůr.

V zimě, když se nechodilo pracovat na pole, bylo hlavní pracovní činností mlácení obilí. Mlátilo se ve stodole s pomocí cepů na „humně“, což byla udusaná hlína, celou zimu až do jara. Mlátilo se společně ve dvojicích, v trojicích, ve čtveřicích, v pěticích a nebo speciálně i v šesticích, vždy jeden mlátce za druhým, do taktu, pořád ve stejném rytmu. Nejraději jsem mlátila ve dvojici se svojí babičkou. To mi šlo nejlíp. Ve trojici už to bylo trochu složitější. Nejhorší to pro mě bylo ve čtveřici, to jsem moc neuměla, protože jsem byla v té době ještě mladá a neměla jsem takové zkušenosti jako starší a zkušenější mlátci. Když to nešlo, nejzkušenější mlátce podržel cep ve výši a začalo se mlátit znovu od začátku, do toho správného rytmu. Mlátcí si pomáhali v závislosti na jejich počtu osvědčenými průpovídkami tak, aby se jim lépe pracovalo.

1 mlátce:	Cep - , cep - , cep - , cep - .	(minně)
2 mlátci:	Cep, lep, cep, lep.	
3 ,,	Bub s kyšku, bub s kyšku. /bub - bob/	(hybně)
4 ,,	Po pecenku, po pecenku.	
5 mlátců:	Po půl pecenku, po půl pecenku.	
6 ,,	Kožane galaty, kožane galaty.	

Z lidové tradice se uchovala například tato říkanka, která odpovídala mlácení o různém počtu mlátců.

První mlátičku zařídil pro Košatku občan Max Hrabovský někdy okolo roku 1935.

Večer v zimě se sousedky scházely postupně u každé z nich na „škubání“, draní peří, nebo sousedi a sousedky za dlouhých zimních večerů bez televize chodili jen tak „na besedy“, což znamenalo návštěvu, kde se jen tak poklábosilo.

Jak to bylo s tehdejšími běžnými jídelníčkem. Snídala jsem bílou kávu nebo domácí mléko, chleba s domácím máslem nebo s povídly nebo hořký sýr. Na oběd byly různé polévky, například bílá polévka nebo „stírka“ a další běžné polévky jako v dnešní době, a sice; gulášová, hrachová, fazolová atd. Někdy stačila jenom polévka nebo se navíc dělaly omáčky s bramborem, knedlíky „na páře“ – kynuté knedlíky, „amolety“ – lívance, „babčaky“ – bramborové placky nebo „chlupaté knedlíky“. Maso bylo jenom v neděli z domácího hospodářského zvířectva. Jednalo se o kuřata, slepice, husy, kachny, králíky a uzené maso ze zabijačky od zimy.

Maso viselo na půdě v ochranném koši, aby se k němu nedostaly myši. Běžní chalupníci měli zabijačku jednou za rok, ale větší sedláci třeba i třikrát. Maso se někdy dokupovalo u řezníka v prodejně u „Steina“, nyní č. p. 32, a to hlavně hovězí, které bylo nejlevnější; nikoliv jako dnes, kdy je drahé.

Řezník a uzenář pan Ludvík Stein. Fotografii dodala jeho dcera paní Lea Bečicová.

Od roku 1944 se už maso a klobásky zavařovaly i do sklenic. Na večeri byl vždycky stejný jídelníček. Bylo to mléko nebo kyška s bramborami. Na svačinu na pole jsem si brávala jak dopoledne, tak i odpoledne mléko nebo černou kávu z cikorky s doma na mlýnku ručně umletými zrnky, hořký sýr, suchý chleba nebo „pecenky“ – druh buchty. V době I. světové války v letech 1914–1918, kdy byla větší bída a hlad a potraviny se musely prodávat válečnému obilnímu ústavu ve Vídni pro potřeby armády, byly běžnou součástí jídelníčku i „čvaky“ tuřín. Podle vzpomínek paní Emílie Tůmové to byl velice neoblíbený a nechutný druh kořenové zeleniny, která se jinak dávala běžně ke zkrmování prasatům.

Chleba se v mnoha chalupách pekli doma v peci v „kachláku“ v kachlových kamnech. Ti kteří nepekli chleba doma, chodili nakupovat buď do Hořínka, kde byla současně i hospoda, nyní neobydlená chalupa vedle autobusové zastávky v Malé Košatce, nebo do Dvorského, nyní č. p. 84, nebo do obchodu zvaného „Budoucnost“ ve Velké Košatce do Jarolíma. Později tam prodávala paní Němcová, ale obchod už se v té době nazýval „Jednota“, nyní č. p. 83. Svůj prodejní stánek měla u lubinského mostu i občanka paní Emílie Blahutová, kam se taky chodilo na něco ostřejšího, kromě dalších čtyř hospod, jejichž majitelé v Košatce úspěšně

provozovali svoji živnost. Chleba a další pečivo se peklo v pekárně u Šlejtra, dnes již zbouraná chalupa, těsně přiléhající na již také zlikvidovanou hospodu u „Vavrečky“, vedle nynějšího č. p. 7. Do Košatky také jezdil pekař Doležilek ze Staré Vsi nad Ondřejnicí, který své pečivo rozvážel na kole v nůši na zádech. Rohlík v té době stál 20 haléřů, ale to už byla pro některé velká vzácnost a ne každý si jej mohl dovolit. Ze vzpomínek paní Vlasty Hrabovské si pamatuji, že kolikrát prosila, aby ji rodiče rohlík koupili, ti ale šetřili na nákup dalšího pole, a tak rohlík nedostala.

Obchod „Budoucnost“ u Jarolíma ve Velké Košatce zásoboval občan Dominik Tůma ze skladu v Ostravě na dnešní slavné Stodolní ulici. U Jarolíma dostal objednávku na různé potraviny nebo vyřizoval i objednávky od jednotlivých občanů, například na oves nebo na otruby. Vyjížděl se svým koníkem a vozem s plachtou pro případ nepříznivého počasí každý druhý den v létě i v zimě. Vstával okolo 4. hodiny a domů se vracel zhruba v 16 hodin. Na svém voze uvezl 10 až 12 metrů. Dominik Tůma dostal na cestu od své manželky 10 korun, to mu vystačilo na lehčí oběd, třeba guláš a jedno pivo. Někdy ještě ušetřil, tak mu jeho paní nemusela na příští jízdu dávat celých 10 korun, ale dostal o ušetřenou částku méně.

*Bývalý obchod a šenk u „Hořínka“, nyní neobydlená chalupa u autobusové zastávky v Malé Košatce.
Fotografii zapůjčil Ing. Vladimír Viaclovský.*

Chodilo se všude pěšky. Chodávalo se například na jarmarky do Klimkovic nebo do Příbora, kde se nakupovalo zboží dlouhodobější spotřeby. Pod pojmem zboží dlouhodobější spotřeby je možno si představit hlavně látky, různé druhy oblečení a potřeby do domácnosti a do hospodářství, jako byly hrnce, talíře, srpy, kosy atd. Chodilo se ale také prodávat vlastní domácí zvířectvo a drůbež na trh, například na náměstí do Vítkovic. Živá husa se dala prodat za 20 korun a mohlo se tam nakoupit třeba kilo hovězího za 5 korun. Později se začalo jezdit už i na kole, ale jezdily pouze mladší ročníky, starší občané už na kole nejezdili. Kola se vozila z polské Raciborze za 200 korun. První osobní – v té době se říkalo luxusní – auto si v Košatce zakoupil občan Bernard Vavrečka okolo roku 1935.

Druhý osobní automobil v Košatce, který si pořídil v roce 1937 občan Josef Henčl starší. Fotografii zapůjčila paní Věra Henčlová ze Staré Vsi nad Ondřejnicí.

Místní chalupníci jezdili za obživou i do nedaleké Ostravy do Vítkovických železáren nebo na šachty. Jezdilo se na kole, večer už se připravila „karbidka“ – lampa – a brzo ráno, ale spíše v noci se vyjelo hromadně i s dalšími pracujícími z Petřvaldiku, a postupně i z dalších vesnic na „šichtu“ a potom zpátky ze „šichty“. Někteří pracující pobývali ve Vítkovicích i celý týden. Spávali v podnikové ubytovně na „Kasárně“ a protože se pracovalo i v sobotu, jezdili domů jenom na neděli. Někteří využívali i první autobusovou dopravu, kterou v Košatce provozoval pan František Fišer od roku 1924 do roku 1948, než mu ji komunisté, jak bylo v té době zvykem, znárodnili. Ze vzpomínek paní Emilie Tůmové, která se narodila v roce 1900, je možno si udělat obrázek o cestování v této době. V jejich školních létech jim byl vypraven výlet na žebříňáku taženém koňmi na Radhošť. Nikde dále v životě nebyla.

V zimě se topilo hlavně dřevem, později také uhlím. Obytné místnosti byly u běžných chalupníků většinou vždy dvě, a sice; kuchyně a „jizba“ ložnice. Topilo se jenom v kuchyni a do „jizby“ se otevřely dveře, aby tam „šlo“ teplo. Populární

Soukromý autobus Františka Fišera na přepravu osob do zaměstnání i na zájezdy, „viz logo“, těsně před tím, než mu byla jeho živnost znárodněna. Foto je ze zájezdu TJ Sokol Vítkovice na Velkou a Malou Fatru z března 1948. Fotografii zapůjčil Luděk Fišer.

byl zejména menší litinový „pecek“ zvaný „vinček“, který sálal do prostoru tzv. „suché teplo“. Nelze si dnes představit „suché teplo“ a vysvětlit to těm, kteří jsou odchováni na ústředním topení, topí elektřinou, plynem atd. Elektřina byla zavedena v Košatce v roce 1931, do té doby se svítilo petrolejkou. Petrolejka vydávala málo světla, proto se v některých chalupách zdržovali švábi. Se zavedením elektřiny se v tomto směru situace zlepšila a švábi se z chalup vytratili.

Rodiny mívaly v té době podstatně více dětí než mají dnes. Tak například již zmiňovaní manželé Jenovéfa Tůmová a Dominik Tůma měli celkem 8 dětí, z toho 6 synů a dvě dcery. Spalo se buď na peci nebo na zemi na „štruzaku“ slamníku nebo po dvou na jednom lůžku nebo dokonce menší děti spaly i po čtyřech na jedné posteli, nebo rodiče spali na jedné posteli s dvěma dětmi u nohou.

Prádlo se pralo v mechanické kyvadlové pračce – kývačka – nebo ručně na valše, máchalo se

Manželé Jenovéfa Tůmová a Dominik Tůma, kteří mimo jiné oslavili v roce 1947 diamantovou svatbu, což je 60 let společného života.

v tehdy čisté vodě v Odře nebo v Lubini, nebo ve vodě ze studny. Prádlo, například povlečení, se vyvařovalo a ždímalo ručně, někdy i čtyřikrát.

K doktorovi Lajpertovi se chodilo úzkým chodníkem mezi rybníky do Jistebníku. Hráz na současnou šířku byla rozšířena až později. Do kina se chodilo přes pole do Petřvaldu pěšky. Tancovačky se odehrávaly v hospodách u „Vavrečky“, dnes je již zbouraná chalupa, u „Vantucha“, později u „Čechovského“, nyní č. p. 21, respektive 107, u „Hořínka“ nebo u „Mikesky“, nyní č. p. 46, kde se pravidelně hrávaly i kuželky. Kuželky

se provozovaly například i u „Folty“, na levém břehu Lubiny za lubinským mostem č. p. 77.

Paní Ludmila Dresslerová se narodila 25. března 1917 ve Vídni. V Košatce bydlela od roku 1918 do roku 1925, a potom od roku 1929 do roku 1945. Od roku 1945 bydlela v Jistebníku, kde zemřela 28. ledna 2012.

Ze vzpomínek paní Ludmily Dresslerové zapsal Milan Hrabovský

Velká voda v Košatce

Milan Hrabovský

Řeka Odra a řeka Lubina, klínovitě obepínající Košatku, vytvářejí obě dvě dohromady romantickou a kouzelnou přírodní podívanou. Umí však ukázat také i svou odvrácenou tvář a ohrožovat místní obyvatele povodněmi. Povodně sužovaly obec Košatku odnepaměti. Dalo by se s nadsázkou konstatovat, že menší a středně velké povodně doprovázely běžný život občanů v Košatce téměř každý rok, někdy i opakovaně v roce. Většinou se však voda vylila na pole a louky, častokrát se dostala z kanálů i na cestu nebo dokonce do zahrad a do dvorů, kde setrvala několik hodin či dnů, poté opadla a nezpůsobila větší škody. Obyvatelé už byli prostě na něco takového zvyklí. Podle nejstarších pamětníků se dokonce stávalo, že občané nahodili v okně udici a chytali ryby na zahradě přímo z „jizby“ ve vlastní chalupě.

O větších povodních se dovídáme z historických písemných letopisů. Podle dochovaných záznamů z devatenáctého století bylo následkem povodňových škod v letech 1881 až 1894 odepsáno na pozemkových daních 6950,52 zlatých. Neobyčejně velká povodeň zaplavila Košatku například v roce 1937. Koncem února nastala mimořádná obleva. Řeky Odra i Lubina vystoupily z břehů v takové míře, že zaplavily silnici i mnohé obytné budovy. S malými přestávkami trvala povodeň 6 týdnů. Podle dochovaných pramenů a vzpomínek se větší povodně vyskytovaly v Košatce například v letech 1949, 1951, 1954, 1958, 1960, 1962, 1968, 1972, 2006 a 2010.

Velkým pokrokem při odvrácení těchto neustále se opakujících živelních pohrom, postihujících obyvatele Košatky, byla postupná regulace obou toků a postupné budování a zvyšování ochranných hrází. První částečná regulace Lubiny se konala v letech 1920–1927. První regulace Odry byla zahájena v roce 1936.

Zastavme se nyní u jedné ničivé a devastující povodně, která postihla především Malou Košatku v roce 1966. Příčiny této velké vody byly velmi silné deště, čtyřhodinová průtrž mračen v Beskydech,

opakované silné deště a průtrže mračen v Košatce a okolí a hlavně v Beskydech, a dále také skutečnost, že hráze, neboli „válek“, chránící Košatku od levého břehu řeky Lubiny, měla podstatně nižší úroveň, než činí její výška v současnosti.

Velká voda přišla ve dvou vlnách. První vlna z řeky Lubiny překvapila znenadání nic netušící obyvatele Malé Košatky v pátek 22. července. Rozvodněné řeky Lubina a Ondřejnice se spojily v jeden celek, vylily se z břehů, zaplavily pole, louky, zahrady, kravín, sklepy a obytné místnosti domů v Malé Košatce. V sobotu 23. července přestalo pršet a Lubina začala poněkud opadávat. Ovšem na druhé straně se naopak začala zvedat Odra, vystoupila z břehů a zaplavila své okolí. V neděli 24. července nastalo krásné, slunečné, letní počasí a vše nasvědčovalo tomu, že povodňová hrůza již definitivně skončila. Ovšem toto přání nevydrželo dlouho. To nejhorší mělo teprve přijít, neboť nevyočitatelná příroda připravila ještě svoje druhé děsivé dramatu.

Znenadání přišla druhá vlna, která byla ještě zhoubnější a ničivější než byla ta první a zaplavila Malou Košatku v pondělí 25. července. Postupně, v brzkých ranních hodinách, se obloha opět zatáhla těžkými, hustými, dešťovými mraky. Znovu začalo silně pršet jak v Beskydech, tak také v Košatce a silné provazce vody se řinuly z oblohy nepřetržitě po celý den. Vodní hladiny řek Ondřejnice a Lubiny ze začaly opět rychle a dramaticky zvedat. Půda byla značně nasáklá vodou už z první vlny a další přívaly vod již nepřijímala.

Ve 14 hodin již Lubina neprotekla pod mostem a voda se začala rychle rozlévat po okolí. Silné proudy vody se od mostu obrátily zpět, přetekly přes hráze a voda začala rychle zaplavovat Malou Košatku a vše co jí přišlo do cesty. Společně s již rozlitou Odrou se vytvořilo jedno mohutné vodní jezero a ničivá povodeň zaplavila asi 80 % katastru obce. Velká voda lámala a odnášela ploty, trhala části silnice, ničila a odnášela úrodu ze zahrad a z polí, zaplavila sklepy a rodinné domky. V 15 hodin

už měli téměř všichni občané Malé Košatky kalnou vodu s bahnem v obytných místnostech až do výše jednoho metru. Proti dravému, rozběsněnému živlu přijeli do obce na pomoc místnímu sboru hasičů i příslušníci armády na pontonových člunech a společně zachraňovali vše, co se ještě zachránit dalo. Průběh povodně a případné ohrožení dalšími extrémními přívaly vody z Beskyd bylo nepřetržitě monitorováno pomocí vysílačky umístěné na č. p. 70. V mimořádně složitých polních podmínkách již byla připravena i evakuace některých rodin z vyplavených rodinných domků v Malé Košatce. Okolo 20. hodiny, za stálého deště, a již téměř za tmy, se zdálo, že voda již nestoupá, ovšem naděje zakrátko pohasla, když se hladina znovu začala zvedat. Teprve až po 22. hodině se její vzestup zastavil a voda začala postupně opadávat. Konečně v úterý 26. července ráno opustila voda všechny zaplavené obytné místnosti občanů a zanechala po sobě hrozivou spoušť a dílo zkázy.

Probuzení do úterního rána bylo opravdu silně skličující. Většina obyvatel Malé Košatky stejně nespala, a po probdělé noci, po rozednění se všem naskytla úděsná podívaná. Smutný a deprimující byl pohled na tuto proběhlou, živelnou a dosud nevidanou katastrofu. Následky této povodně v obci byly opravdu děsivé. Silnice byly nebývale silným proudem vody značně narušeny, asfalt byl na mnohých místech vytrhán, studny s pitnou vodou byly zaneseny bahnem, latkové nebo drátěné ploty byly vyvráceny nebo odplaveny, některé domky byly poškozeny. Neuvěřitelné bylo například i to, že jedno hnojiště, jež se v té době ještě běžně vyskytovala u některých chalup, bylo ze dvora mohutným spodním proudem nadzvednuto a odplavalo po prudkém proudu neznámo kam.

Podle tehdy žijících občanů nebylo v obci žádného pamětníka, který by něco takového pamatoval a neexistoval ani žádný písemný záznam potvrzující to, že by podobná povodeň už někdy v minulosti Košatku postihla a natropila takové miliónové škody. Byla v té době označována za stoletou vodu.

Poté, co kalná voda opustila všechny rodinné domky, trvalo ovšem ještě několik dalších dnů, než se voda stáhla úplně ze silnic, zahrad, polí a luk do svých koryt. Nezbytná byla při vyčerpávání vody samozřejmě i pomoc místního hasičského sboru. Pitná voda musela být občanům dovážena v cisternách, neboť v té době ještě do Košatky nebyl zaveden vodovod. Po opadnutí vody nastaly všem postiženým obyvatelům dlouhé a nekonečné hodiny a hodiny těžké a úmorné práce; takové, jakou známe z novodobé historie povodní v České republice.

Jednalo se o odstraňování nánosů bahna z bytů a sklepů, likvidaci promáčených omítek a podlah, vysušování místností, pokládání nových podlah, omítání stěn novými omítkami, výměnu zničeného nábytku a koberců za nový nábytek a nové koberce.

Pozadu nezůstal ani ostravský podnik Vítkovické železárny, ve kterém bylo v té době zaměstnáno nejvíce košateckých občanů. Převzal patronát nad celou obcí a dodával na různé opravy poškozeným občanům šterk, písek, vápno, železo a různý stavební materiál zdarma. Požární závodní sbor Vítkovických železáren čistil a dezinfikoval všechny zamořené studny. Firma dala k dispozici čtyři nákladní auta, rypadlo a nakladač. Po dobu šesti týdnů se dovážel šterk z řečiště Lubiny, opravovaly se silnice, ulice, polní cesty a pomáhalo se všude, kde bylo zapotřebí.

Velká voda zničila téměř veškerou úrodu jak v zahradách, tak i na polích. Po této živelné události ustaly téměř veškeré žňové práce na polích a jen na některých odlehlých, výše položených místech, se zbytek obilí, za pomoci brigádníků, později ručně kosil kosou. Na rozbahněná a promáčená pole se totiž nedalo vyjet s žádným plovkem a na silně vodou nasáklých polích se nedalo pracovat. Chybělo také krmení pro dobytek. Důsledky povodně měly neblahý vliv i na podzimní úrodu a přípravné práce na polích pro příští rok. Podzimní práce byly značně opožděny. Vyorávka brambor začala jen v nezaplavených částech polí až začátkem října.

O naší živelné katastrofě se dozvěděli i zástupci Okresního národního výboru v Komárně a byli první, kteří Košatce pomohli a poskytli pomoc. Jednalo se o dodávku 10 vagónů obilovin a krmiv pro místní Jednotné zemědělské družstvo. Byla to pomoc na oplátku, neboť o rok dříve v roce 1965 byly místní obce na „Žitném ostrově“ u Dunaje postiženy také živelnou katastrofou z řeky Dunaje a košatecké JZD jim rovněž poskytlo potřebnou pomoc v naturáliích podle svých možností. Okresní národní výbor v Komárně nezapomněl ani na místní svazáky a poslal Československému svazu mládeže v Košatce magnetofon, pingpongový stůl a knihovničku.

Nechejme nyní po létech promluvit o této povodni dobový tisk. Na straně 37 je otištěn mimořádný článek, který vyšel o Košatce v podnikovém týdeníku Vítkovických železáren „Jiskra“ dne 11. srpna 1966.

Po rozboru této živelné katastrofy, a za účelem zamezení dalších povodňových škod, bylo z podnětu občanů a Místního národního výboru v Košatce zahájeno v roce 1967 jednání s Okresním národním výborem a Krajským národním výborem. Výsledkem jednání bylo pověření firmy Povodí Odry k vypracování příslušné dokumentace a zahájení přípravných prací k postavení a zvýšení hrází. Návrhů existovalo několik. Se stavbou ochranných hrází se mělo začít na pravém břehu Odry, od č. p. 2, „Vavříkův grunt“, a mělo se pokračovat až k oderskému mostu a až ke staré Odře, a později dále na napojení na hráz levého břehu Lubiny. Od tohoto plánu bylo upuštěno z obavy, aby se hráz v budoucnu neprotrhla a při vysoké hladině vody by se mohly zaplavit nejen louky, ale i rodinné domy. Byl vypracován další, již realizovaný plán – na stavbu úpravy hrází

na pravém břehu Odry od mostu proti proudu řeky. Další hráze byly postaveny a zvyšovány proti proudu řeky Lubiny od mostu směrem k Petřvaldu. Hlína na postavení a zvyšování hrází se vybírala po vykácení stromů v „Hůrce“ na rozloze jeden hektar. Po dokončení úpravy hrází v roce 1969 zbyla po vykácení stromů prázdná pláň, která byla osázena novými stromky.

Bylo velkou chybou, že existovaly časté rozepře a spory mezi občany, Místním národním výborem a patřičnými vodohospodářskými orgány. Názory nebyly jednotné a bylo upuštěno od dalšího stavění hrází po proudu za oběma mosty. Mohlo tím být zabráněno dalšímu dlouholetému vystupování vody z břehů, zaplavování luk a ohrožování občanů povodněmi, kdy v mnoha případech se voda z luk vrací bezprostředně k jejím zahradám a obydlím.

Dále je nutno zdůraznit a upozornit, že koryta jak Odry, tak i Lubiny, bývají při každé větší, střední nebo i po celkem menší povodni soustavně zanášena šterkem, bahnem a dalšími nánosy a naplavinami. Jsou to logické přírodní zákonitosti. Proto je pochopitelně nutné, aby se patřičné orgány, zejména správce obou toků a místní samospráva, o tento stav nepřetržitě zajímaly, monitorovaly jej a zajišťovaly pravidelné čištění obou koryt, a tím udržovaly profil a průtok na co nejvyšší úrovni už v korytech obou řek, ještě před jejich vylitím z břehů, nikoliv až po několikerém upozorňování místních občanů na tento neutěšený stav.

Po velké vodě v roce 1966, kdy se předpokládalo, že nic horšího už Košatku nemůže potkat, přišla celá řada menších a středně těžkých povodní, a jedna zase zcela výjimečná. Další stoletá – dokonce se někde uvádí až pětisetletá – voda zasáhla Košatku v rámci katastrofických povodní, které postihly Moravu a Slezsko v roce 1997. Dopad na obyvatele Košatky už nebyl tak tragický, jako v roce 1966. Zvýšená hráz neboli válek už v té době uchránil především Malou Košatku od možná ještě větší pohromy než v roce 1966. Přesto však některé zážitky i z tohoto roku byly unikátní.

Povodeň v červnu roku 1954 na cestě před chalupou č. p. 48.

Po extrémních průtržích mračen v Beskydech od pátku 4. července do pondělí 7. července se rozlily obě řeky, nejdříve Lubina a později i Odra. V neděli 6. července v 11 hodin se Lubina vylila na pravém břehu, zaplavila část Malé Košatky za mostem včetně kravína a komunikaci na Starou Ves nad Ondřejnicí. V pondělí 7. července ve 4 hodiny ráno řeka Lubina obtekla hráz a částečně zaplavila i zbytek Malé Košatky, hlavně část cesty, některé zahrady a sklepy. Nedostala se však do obytných částí budov jako v roce 1966.

Na druhé straně se vylila Odra, zaplavila část Velké Košatky a druhou komunikaci, vedoucí z Košatky na Petřvaldík. Autobus, vozící ráno pracující na směnu do Ostravy, odjel po jediné dosud nezaplavené cestě směrem na Jistebník. A aby toho nebylo málo, řeka Odra v průběhu pondělního dopoledne způsobila, že se vylily z břehů i rybníky, a tak byla neprůjezdná i poslední komunikace na Jistebník. Nebezpečná ovšem byla i spodní voda, kdy při extrémně vysoké hladině obou řek už nezáleželo tolik na tom, jak vysoké jsou ochranné hráze, ale voda si nacházela cestu a pronikala kdekoliv zespodu přímo z kanálů. Košatka byla tímto definitivně odříznuta od okolního světa.

Velká voda začala opadávat až ve středu 9. července okolo 17. hodiny. Definitivní tečku za touto velkou vodou udělaly, jako už tolikrát v minulosti, za pomoci místních košateckých hasičů, standardní namáhavé práce, spojené s čerpáním vody ze sklepů a zahrad a další činnosti, vedoucí k odstraňování následků povodňových škod.

Po všech těchto neblahých letitých zkušenostech s povodněmi v Košatce zůstává nadále nezodpovězena stále naléhavá, aktuální otázka. Podaří se učinit v Košatce konečně už jednou definitivní a komplexní protipovodňová opatření? Opatření, směřující k tomu, aby se zabránilo hrozbě opakování dalších povodní při dlouhotrvajících deštích a uchránil se majetek i zdraví občanů?

Ulice „V Kolonii“ během povodně. Vpravo původní chalupa nynějšího Kavamatu. Fotografie zapůjčila paní Věra Henčlová ze Staré Vsi nad Ondřejnicí.

Křižovatka vedle starého oderského mostu při povodni v červnu roku 1954.

Záběr od křižovatky na starý oderský most při povodni v červnu roku 1954.

Lávka pro pěší mezi starým oderským mostem a hrází rybníka při povodni v červnu roku 1954.

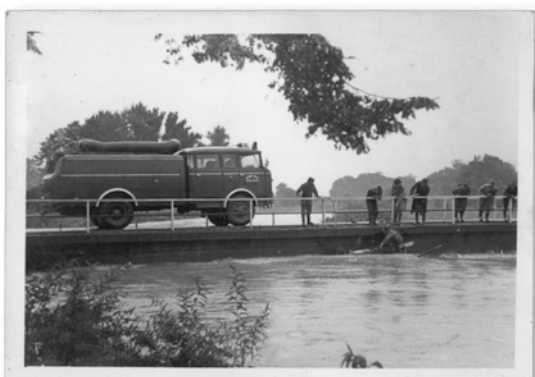
Velká voda na hlavní cestě poblíž autobusové zastávky v Malé Košatce v červenci 1966. V popředí Ing. Vladimír Viaclovský, předseda místního Jednotného zemědělského družstva, za ním vlevo jeho chalupa č. p. 56.

Velká voda na hlavní cestě poblíž autobusové zastávky v Malé Košatce v červenci roku 1966. Ing. Vladimír Viaclovský pomáhá Františku Fišerovi, kterého unáší silný proud.

Velká voda na hlavní cestě poblíž autobusové zastávky v Malé Košatce v červenci 1966 před chalupou č. p. 60. Dojičky jedou z práce z kravína v Malé Košatce.

Velká voda v srpnu 1972. Pohled na lubinský most. Profesionální hasič z Frýdku-Místku provádí nebezpečnou činnost. Upevňuje lano na silné větve, uvízlé pod mostem, k jejich vytažení na cestu.

Povodeň v srpnu roku 1972, záběr vedle levého břehu Lubiny směrem od lubinského mostu.

Velká voda v srpnu 1972. Pohled z lubinského mostu dolů. Profesionální hasič z Frýdku-Místku, zajištěný na laně, upevňuje další lano na silné větve uvízlé pod mostem k jejich vytažení na cestu.

Velká voda v roce 1997. Pohled na silnici po pravé straně za lubinským mostem při výjezdu na Starou Ves nad Ondřejnicí. Fotografie poskytl pan Ludvík Pavelka.

Z OBCE, KTERÉ POMÁHÁ VŽKG Lubino, Lubino...

Pod těžkými mráky plul vážně šáp a jeho šedivá, bílém potřísněná náprsenka záhy splýnula s barvou oblohu horizontu. Krajina je zde jako listy dobré obrázkové knihy. Stačí zbytnit zrak, a nalezneme v ní všechno, co hledáme: poklidnou zelená lesíku, zvaného Tichopádův, pestrou mozaiku zemědělských lá-
nů, veškerou vesnickou kosťeliku a dály, blýstící se trupy letadél na nedalekém mosnovském letišti; vroněná vonavým tichem stromoví se klikatí Lubina. Řička je to klidná, organicky zapadající do kompozice krajiny. Lidé jí měli rádi. A důvěřovali jí jako dobré přítelkyni.

Ale! Obec Košetka na Frýdecko-Míš-
tecku byla 30. května zaplavena
poprvé. A poprvé asi vůbec ve
své historii. Ani bálety děda Sy-
kora to nepamatuje, ani od svých
roditčů něco podobného neslyšel.
Než se stačilo těch 430 obyva-
telů požádně vzpamatovat, přiva-
lila se 25. července druhá vlna.
Katastrofálnější první. S Lubinou
spojily své ničivé síly ještě On-
dřejnice a Odra. Čtyři pětiny ka-
tastru obce se změnilly v obrov-
ské kalné jezero. Dravé proudy
odnesly seno z otav, vyplavily
živiny z půdy, zatopily jetelové
seno a krmnou slámu. Zde byla
postřižena pšenice, cukrovka,
brambory...
Lubino... Hřbzný
obraz jsi po sobě zanechala.

KOLEM TŘETÍ HODINY
odpoledne nám začala voda
vnikat do chalupy. Na ten den,
pondělí 25. července, v životě
nezapomenu. Na slinici už bylo
vody po pás, hučela jako pod
jezem, vojáci jezdit s pontono-
vým čtenem, a zachráněvali, co
se dalo. Když jsem se divala, jak
ta voda centimetr po centimetru
stoupá, podíla už nebylo vidět
a nábytek plaval, začala jsem
brečet. Byla jsem v onen osudný
den sama doma. Maužel se vrátil
domů z odpolední slachty v tre-
nýrkách; ve Staré Vsi musel zá-
stát autobus stát a chlapi se bro-
dili do Košetky pól pasu ve pa-
dě. Jediné náš mealy — a paní
Anna Borovská pohladila černo-
vláského okatého klučku na vis-
sach — z toho měl povyrazení
se...
— tvach, čvach, mámo, podivěj
se...

Taková to byla velká voda.
(Foto Z. Neihubel)

Nábytek měl ve dvou pokojích
na podstavcích, stěny asi do vý-
še půl metru ještě mokré. Paní
Borovská odchází po strmých
dřevěných schodech do podkro-
ví světničky, sloužící jako pro-
vizorní domov. U Neihubelů, Jo-
sefa Ginter, Ludvíka Hrabovské
ho... jsou na tom prý ještě hů-
ře.

BYL JSEM TENKRÁT V PRAZE,
když jsem přijel domů, měl
jsem uchystáno pěkné překvapě-
ní. Pojišťovna má odhadla ško-
dy na 18 tisíc korun. Ve skuteč-
nosti jsou však daleko vyšší...
Kdybych věděl, že se to stane
ještě jednou, věřte, raději se od-
stěhuju.

jištovna, ze státních rezerv snad
dostaneme nějaká jádřná krmí-
va, abychom už teď nemuseli
krmít senem.
Přednostně a neprodělně by se
mělo v našem katastru započít
s regulací řek. Rozhodně před-
nostněji než někde pod Radho-
stěm, kde nejsou toky ještě tak
nebezpečné. Taková Lubina; kl-
katí se jako had, vody tudíž ne-
mají dočasnou rychlostí odtoku,
a jak dlouho přší, jako třeba ten-
to rok, katastrofa je na obzoru:
Lubina se zvedla víc než o pět
a půl metru nad normál.

Veškerý pomoc nabídný Ko-
šatec Vítkovické železárny Kle-
menta Gottwalda, které si vzaly
obnovu obce, ve které žijí pte
vážně zaměstnanci VŽKG, pod
patronát. Byl zde už technický
náměstek soudruh Morcinek, kre-
mý pořídil přímo na místě soupis
potřebných opatření. Ze staveb-
ního oddělení VŽKG ochotně za-
půjčili bagr a buldozer, náklad-
ní auta z Vítkovic přivážejí den-
ně štěrk na obnovu cest.

Budeme VŽKG vděční za každ-
dou pomoc. Největší pomoc by
nam však poskytl, kdyby podle
potřeby uvolnil své zaměstnan-
ce — kovozemědělce z Košetky
na Zně. Budeme mít smutné
žně...

Předsesta JZD v Košatece inž-
nér V. Vlachovský odbočuje z
polet cesty na pole. Ale neobklo-

**„Věru jsem to otáčel čtyřikrát. Najezdil jsem 278 kilometrů. Dnes budu jezdit taky asi přes čas, člověk musí v takových př-
padech natáhnout lajroni.“ ozna-
muje míkovičky šofer Změš-
předsestapi JZD Košetka inž.
Vlachovského.**

pily no ziat, chlebeč vonící kř-
sy. Polobotky (dnes po dlouhý
době konečně sundal gumáky)
se mu boří do vysokého nánesu
černého, slizkého bahna, na
němž se pláží umazané klasový
podrástající travou. Mezi tím na-
plavené kmeny stromů, pařez,
kameny, kusy žába. To není
znova játra. I ti lidé, kteří se
hrbí nad kosami, mají trapy vý-
raz v obličeji. Jejich počtu vy-
práci zmarila voda. Tešili se, že
z toho lánu sklídí 30—35 centů
obilí z hektaru. Zatím tak s bí-
dou 5—10 centů. Kdo ví...
A kousek dál se klidně valí
vody Lubiny. U zručného jezu
stojí, obklopen klubkem dětek,
rybář v zelené kamizole. Prond
umělý jeho třepotavý pestroba-
remý spřávek který jako let mo-
týla se míhá na březích sta-
vln, které před nedávkem v
obrovském vzdušném akvátii po-
sobě přinesly kraj zřata. Pta-
tjete, lidé?
Lubino, Lubino...
pavouky

Slavní košatečtí rodáci

Milan Hrabovský, Radim Jarošek

Josef Kudělka

23. 3. 1911 Košatka – 25. 1. 1975 Praha
malíř, grafik, ilustrátor a odborný učitel kreslení
v Praze XVI

Josef Kudělka, foto poslala paní Soňa Maxová-Hubová z Prahy, neteř od Josefa Kudělky.

Akademický malíř Josef Kudělka se narodil v Košatce v dnes již neexistujícím rodném domě na pozemku, kde nyní stojí dům č. p. 100. Je to poslední dům na levé straně v ulici „Za humny“.

V Praze byl v letech 1940–1942 žákem malířské školy Vladimíra Sychry. Od roku 1943 byl členem spolku výtvarných umělců Mánes, SVU Mánes. Za svého působení ve Frývaldově (do r. 1947 název Jeseníku) a v Lipové vytvořil 50 linoleorytů pro dílo „Hlučínsko v obrazech“ (1932), barevné listy ke knize Jar. Šolce „Od Pradědu k Lysé hoře“, linoleoryty k cyklu lyriky Vojtěcha Martínka „Píseň o domovině“ (1941), soubor obrazů z Beskyd, soubor kreseb z Hrubého Jeseníku a.j.

Další výtvarná činnost

Výtvarník na výstavách a v dokumentech:

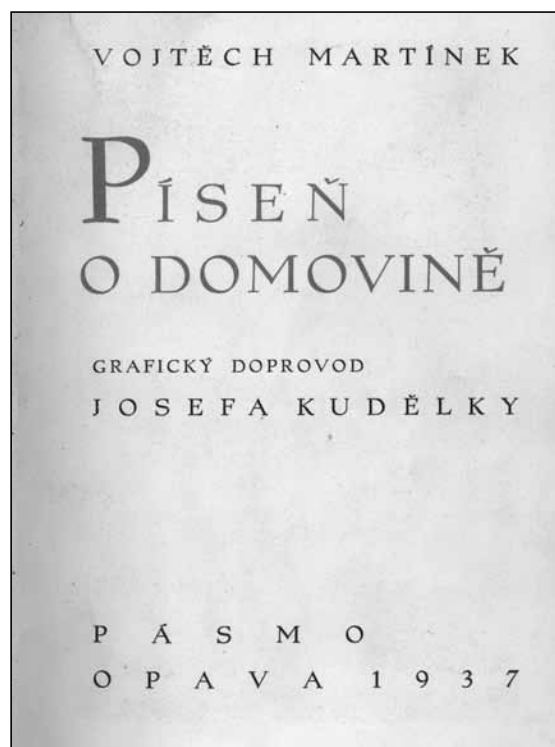
27. 1. 1944 Kresby, akvarely a drobná plastika, Mánes, Praha

3. 5. – 31. 5. 1946 Mánes, Praha

05. – 07. 1952 Svaz českých výtvarných umělců III. středisko Mánes. III. členská výstava, Mánes, Praha

23. 9. 1969 – 28. 10. 1969 2. pražský salón (obrazů, soch a grafik), Dům U Hybernů, Praha

27. 4. 1972 – 18. 6. 1972 Mizející krajina očima pražských výtvarníků (výsledky úkolové akce ČFVU), Galerie U Řečických, Praha

Titulní stránka ke knize „Píseň o domovině“.

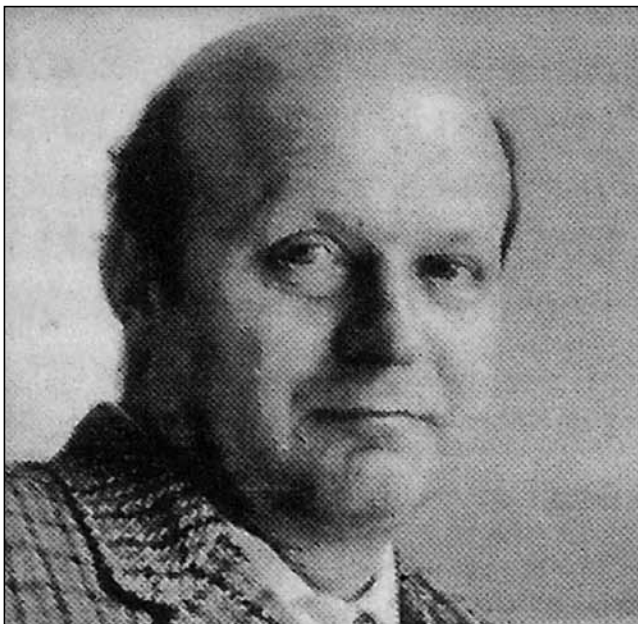

Řídící učitel Josef Kudělka, jeho první žena Rozálie Vavrečková a děti Evženie, Vlasta, Josef a Zdenka. Fotografii poslala paní Soňa Maxová-Hubová z Prahy.

Zdeněk Kudělka

3. 6. 1921 Košatka – 2. 7. 1992 Praha
malíř, typograf, ilustrátor, grafik

Akademický malíř Zdeněk Kudělka.

Akademický malíř Zdeněk Kudělka: Ilustrace z knihy V. Cibuly „Hrdinské legendy staré Francie, Albatros 1973.

Akademický malíř Zdeněk Kudělka se narodil v Košatce v dnes již neexistujícím rodném domě na pozemku, kde nyní stojí dům č. p. 100.

Studoval u profesora J. Bendy, prof. Antonína Strnadela, Jiřího Trnky a Zdeňka Sklenáře na UMPRUM v Praze (1940–1944). Jako pedagog působil na gymnaziu v Podbořanech (1945–1947), pracoval v grafickém ateliéru Státní tiskárny v Praze (1947–1949) a pak jako výtvarný redaktor ve Státním nakladatelství dětské knihy „SNDK“, později Albatros (1949–1984).

Vedle redaktorské práce se věnoval ilustracím učebnic a knih pro děti i dospělé, nejvíce s historickou tematikou. Jeho výtvarný projev vycházel z kompozice a kresby stylizované do velkých plošných forem. Zabýval se volnou figurální tvorbou, kde civilistní náměty zpracovával expresivní geometrizující stylizací. V závěrečném období tvorby reagoval na všelidskost antických témat razantním, volným, na monumentální tvorbě založeným rukopisem.

Samostatné výstavy

- 1985 – Sobotka, rodný dům V. Šolce, Ilustrace a grafiky – Praha
- 1986 – Opava
- 1997 – Praha, Obrazy 1989–1992

Kolektivní výstavy

- 1950 – Praha, Výtvarná úroda
- 1954 – Praha, Výtvarníci a kniha
- 1976 – Praha, Jičín, Opava 4x z Albatrosu
- 1979 – Praha, Mánes, čeští ilustrátoři dětem
- 1981 – Praha, Galerie Albatros, Ilustrátoři Albatrosu
- 1983 – Bratislava
- 1985 – Praha, Vyznání životu a míru
- 1985 – České ilustrace

Knižní ilustrace

- 1955 – Tereza Nováková: Jiří Šmatlán
- 1958 – Guy de Maupassant: Můj strýček Julius a jiné povídky, SNDK
- 1959 – Boleslav Prus: Siroťčí osud a jiné povídky
- 1960 – Oldřich Syrovátka: Byly časy, byly
- 1961 – Konstantin Paustovskij: Letní dny
- 1963 – Josef Kopta: Kolibří pohádky, Vyšehrad
- 1963, 1973 – Václav Cibulka: Hrdinské legendy staré Francie
- 1964 – Eliza Orzeskova: Juliánka, SNDK
- 1965 – Karel Nový: Na rozcestí, SNDK
- 1969 – Radovan Krátký: Kocourkovské povídačky, SNDK
- 1973 – Frederic Hetmann: Sága seker, pušek a las, Albatros
- 1974 – James Joyce: Kočka a čert, Albatros
- 1976 – Alphonse Daudet: Krásná Niverňanka, Albatros
- 1979 – Jan Pilař: Homérova Ilias, Albatros
- 1981 – Vojtěch Zamarovský: Aeneas, Albatros
- 1982 – Jaroslav Hulák: Homérova Odyssea, Albatros

- 1985 – Oldřich Šuleř: Modrá štolá, Albatros
1985 – Vojtěch Zamarovský: Sinuhet, Albatros

Ceny

- 1982 – čestné uznání v soutěži, Nejkrásnější kniha roku

Dům č. p. 100 z roku 1950, postavený na pozemku, kde stával původní rodný dům akademických malířů Josefa Kudělky a Zdeňka Kudělky. Fotografie poskytl Ing. Pavel Němec.

Josef Lubojacký

16. 11. 1887 – 13. 4. 1974

Akademický malíř Josef Lubojacký se narodil ve Velké Košatce na bývalém statku Jana Kučery (č. p. 11), kde dnes stojí chalupa č. p. 28 v ulici Za humny. Jako jednorodičák se jeho rodina odstěhovala do Klimkovic. Po ukončení obecné školy odchází na zemskou vyšší reálnou školu v Příboře a po maturitě v roce 1905 studuje v Praze Českou vysokou školu technickou. Po studiu ukončeném I. státní zkouškou přechází na malířskou akademii. Studuje krajinářskou a figurální kresbu u profesorů J. Kouly a A. Liebschera (1909–1912) a v ateliéru M. Pirnera na AVU (1912–1914) a umění a pedagogiku u prof. K. Chytila na Filosofické fakultě České university Karlo-Ferdinandovy v Praze (1912–1914). Ještě před 1. světovou válkou promuje, získává aprobaci pro výuku deskriptivní geometrie a kreslení na školách středních a stává se akademickým malířem.

Více informací najdete v POODŘÍ č. 4/2009.

Mgr. Václav Stuchlý

28. 9. 1914 Košatka – 12. 12. 2000

Mgr. Václav Stuchlý. Fotografie poskytla paní Mgr. Jaroslava Hrabovská (Kotková).

Pan Mgr. Václav Stuchlý se narodil v Košatce v domě č. p. 10. Je to druhý dům po pravé straně od hlavní cesty v ulici „Sakrovecká“. Ulice „Sakrovecká“ je místní komunikace vedoucí od dnes již zbourané, bývalé hospody u „Vavrečky“.

Pan Mgr. Václav Stuchlý zde vyrůstal, od venkovských učitelů se učil hře na housle. Již ve svých

jedenácti létech rozepisoval svému otci noty, podle kterých hrával v kapele. Hře na housle se učil dále na hudební škole v Ostravě-Mariánských Horách pod vedením vynikajícího učitele Antonína Nováka. Mezi roky 1929–1933 studoval na učitelském ústavu v Příboře, kde nabyl kvalifikaci pro 1. stupeň základních škol. V roce 1940 vykonal zkoušku způsobilosti pro vyučování na 2. stupni základních škol z předmětů matematika – přírodní vědy. V období 1941–1943 studoval hru na housle u vynikajícího brněnského pedagoga Viktora Noppa. Studium ukončil státní zkouškou ze hry na housle. V letech 1943 a 1944 absolvoval sbormistrovskou školu brněnského sboru Opus, kterou vedl prof. Vilém Steinman. Vysokoškolského vzdělání nabyl dálkovým studiem na Universitě Palackého v Olomouci v letech 1953–1958, kde studoval obory matematika a hudební výchova.

Na bohatém kulturním životě v Košatce se v období mezi dvěma světovými válkami podílel tím, že nacvičoval a řídil divadelní zpěvy, v dechovce hrával na pikolku, jako student dirigoval orchestr, ve smyčcové hrál na housle jako primista. Je také autorem i starobylého lidového tance, do něhož vybral známé lidové písně. Tento tanec pod názvem „Tanec z Košatky“ předvádí dosud na svých vystoupeních Lašský soubor písní a tanců – Ondřejnica ze Staré Vsi nad Ondřejnicí.

Rodný dům pana Mgr. Václava Stuchlého – bývalá Kotkova chalupa č. p. 10. Fotografii zapůjčila paní Mgr. Jaroslava Hrabovská (Kotková).

Pedagogická dráha

Jeho prvním působištěm byla základní škola v Opavě, odtud pak přešel na školy do Velkých Hoštic a Oldřišova. V době II. světové války působil na 2. stupni základní školy v Adamově u Brna. Po osvobození se vrátil do rodného kraje, kde se stala jeho působištěm základní škola v Českém Těšíně, kde v roce 1945 založil Městskou hudební školu a stal se v ní prvním ředitelem. Od roku 1950 byl přeložen na pedagogické gymnasium pro vzdělávání učitelů, což byla střední škola v Ostravě. Po devítiletém působení byl ustanoven odborným

asistentem na nově vzniklé Pedagogické fakultě v Ostravě, kde působil na katedře hudební výchovy plných 23 let až do odchodu do důchodu.

Veřejný kulturní život

Řídil pěvecké sbory, jako například provedení „České vánoční mše“ J. J. Ryby s chrámovým sborem v Adamově roku 1943. Velikou zálibou pana Mgr. Václava Stuchlého byla komorní hudba. V době vojenské prezenční služby v roce 1937 se spolupodílel na vytvoření smyčcového kvarteta v Turnově. Působil i v komorním triu a kvartetu v Adamově. Vynikající úroveň mělo smyčcové kvarteto na Pedagogické fakultě v Ostravě, jehož byl členem.

Nelze opomenout i působení v cimbálových muzikách v národopisných souborech „Slezan“ v Českém Těšíně, který vedl po válce po dobu pěti let jako sbormistr, „Dombrovan“ v Orlové a „Odra“ v Bohumíně. Působil v nich převážně jako primáš, flétnista, a také sólový zpěvák. Absolvoval s nimi řadu zájezdů do ciziny, a sice: do Polska, Jugoslávie, Itálie, Francie, Rakouska apod. Pro cimbálové muziky upravil 85 skladeb. S jeho cimbálovou muzikou byl natočen film „Život jako krásné pole“.

Folklórní sběratelská činnost

Výsledkem jeho bohaté sběratelské činnosti lidových písní a hudby v letech 1946–1990 je bohatá sbírka, která má 12 svazků a obsahuje celkem 2927 písňových a instrumentálních zápisů. Je uložena v archivu Ústavu etnografie a folkloristiky v Brně.

Publikační a ediční činnost

Za svého působení na Pedagogické škole a Pedagogické fakultě v Ostravě v letech 1950–1982 zpracoval a uveřejnil kromě většího množství článků, zpráv a recenzí i čtyři charakteristiky významných zpěváků a 2 studie z vlastních písňových výzkumů. Pro studijní potřeby posluchačů připravil 5 kusů skript, pro školy a národopisné soubory bylo vydáno 7 písňových sbírek.

V osobě pana Mgr. Václava Stuchlého se spojuje dlouholetá pedagogická zkušenost s láskou k rodnému kraji a jeho lidové kultuře. Proto je právem přiřazován k zaslužilým sběratelům a folkloristům. Jeho práce je trvalým přínosem ke studiu lidové kultury moravskoslezské oblasti, z něhož budou ještě dlouho čerpat i příští generace.

Felix Kučera

1892 Košatka – 1980

Pan Felix Kučera se narodil v Košatce v chalupě č. p. 44. Je to poslední chalupa po pravé straně v ulici „V Kolonii“.

Felix Kučera byl majitelem druhého největšího pohřebního ústavu na Ostravsku při Městském krematoriu v Ostravě. Působil současně ve veřejném politickém životě jako jeden z předních

ostravských funkcionářů Československé sociálně demokratické strany dělnické. Byl za tuto stranu zvolen i jako poslanec parlamentu, do tehdejšího

široho Národního shromáždění v Praze v letech 1935–1939. Byla to v té době druhá nejsilnější politická strana v Národním shromáždění v Československu.

Košatecká škola

Milan Hrabovský

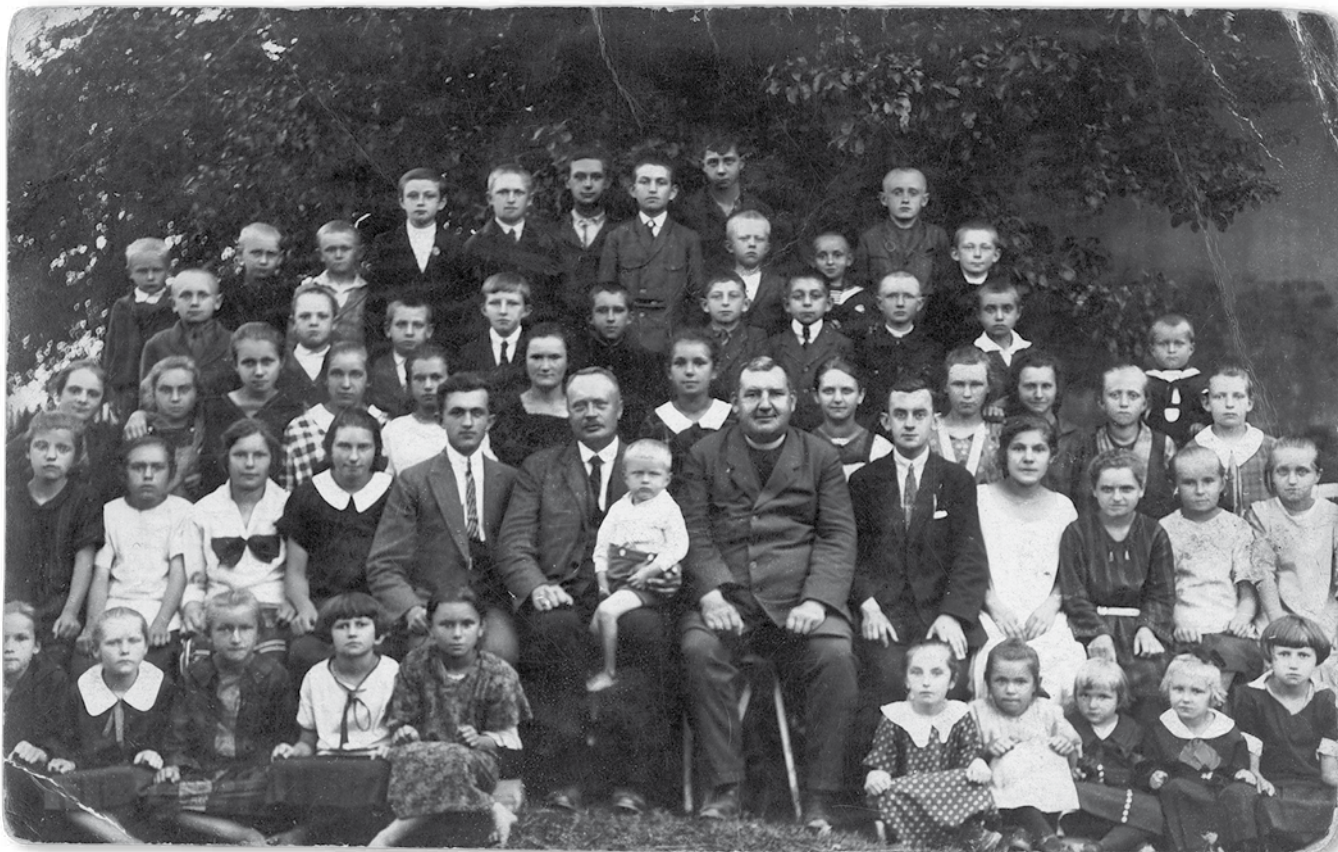
Košatecká škola. Výřez z pohlednice, kterou zapůjčila paní Františka Chamrádová.

Do roku 1871 nebyla v Košatce žádná škola. Děti se chodily učit do školy ve Staré Vsi. Teprve roku 1859 povolil tehdejší děkan a farář, jakožto příslušný školní úřad, aby obecní písař Jan Vysocký mohl v Košatce vyučovat děti v domku na tehdejší

ším č. p. 3, dále na tehdejší č. p. 14, později v č. p. 17 a č. p. 25. V roce 1871 byla v Košatce zřízena samostatná škola a v příštím roce 1872 byla vystavena školní budova jako přízemní domek.

Slavnost u příležitosti položení základního kamene se konala dne 2. května 1872 a v nové školní budově se začalo vyučovat už 28. října téhož roku. Původně jednotřídní škola, při účasti více než 120 žáků, byla v roce 1898 rozšířena na jednopatrovou budovu a na dvoutřídní školu. Práce na přestavbě školní budovy započaly 11. července a ukončeny byly nákladem 8247 zlatých a 11 krejcarů dne 24. září téhož roku. V roce 1905, kdy nastoupil do místní školy řídící učitel Josef Kudělka, navštěvovalo školu celkem 146 žáků a žákyň, což byl největší zaznamenaný počet v historii košatecké školy od jejího založení. Později, například v roce 1913, při účasti 70 žáků byla škola opět jednotřídní.

K výuce psaní se používaly břidlicové tabulky, na něž se psalo kamínkem. Lavice k sezení byly dlouhé pro pět dětí.

Školní fotografie z místní školy v Košatce z roku 1926 s řídícím učitelem Josefem Kudělkou. Fotografii zapůjčila paní Marie Zbořilová.

Školní fotografie z místní školy v Košatce z roku 1941, kde byl 5.–8. postupný ročník. Na fotografii žáci 2. třídy s třídním učitelem Eduardem Lucem. Fotografii zapůjčil pan Karel Chromiak z Ostravy.

Při osvobozovacích bojích o Košatku, v květnu roku 1945, byla značně poškozena i škola. Náklady na opravu byly vyčísleny na 150 tisíc korun. Občané Košatky včetně mládeže se zasloužili o dovoz materiálu, pomocné i řemeslné práce, takže náklady klesly na polovinu. Košatecká škola byla první z poškozených budov v kraji, která byla rychle a s nepatrným nákladem opravena. To uznaly i vyšší úřady a poskytly obci mimořádnou odměnu 10 000 korun.

V roce 1950 byl pro školu zakoupen nový rozhlasový přijímač, zvukový promítací přístroj s příslušenstvím a ampliónem s ozvučnou deskou. Tímto opatřením bylo umožněno, aby byly nejen dětem, ale i široké veřejnosti předváděny krátké poučné i zábavné filmy. Dne 1. září roku 1951 byla v Košatce otevřena i mateřská školka a v roce 1953 byla ve škole založena pionýrská skupina.

V létech 1958 a 1959 proběhla generální oprava obecné školy i mateřské školky. Poslední generální oprava školy, kterou prováděl Okresní stavební podnik z Frýdku-Místku, byla zahájena v roce 1972 a dokončena byla v roce 1973. Z důvodu této generální opravy probíhalo vyučování dětí základní školy i mateřské školky v provizorních podmínkách od 21. října roku 1972 v náhradních místnostech budovy Pozemních staveb na zahradě občana Aloise Paličky.

Pro malý počet dětí navštěvujících 1. až 3. ročník základní školy byla od 1. září roku 1973 jednotřídní

Manželé Vaňkovi. Pan Josef Vaněk byl jedním z řady řídicích učitelů, kteří v Košatce učili v místní škole. Pan Josef Vaněk nastoupil na zdejší školu dne 1. prosince 1952. Paní Vaňková byla vynikající kuchařka a cukrářka, bez které se neobešla žádná svatba v Košatce i okolí. Také pekla vyhlášené cukroví na plesy a výlety na sokolském hřišti. Fotografii zapůjčila paní Helena Tylečková.

Základní devítiletá škola v Košatce zrušena. Všechny děti začaly jako za starých časů před sto lety chodit zase do školy ve Staré Vsi nad Ondřejnicí. Po generální opravě školní budovy byl dne

23. ledna 1974 znovu zahájen provoz pouze mateřské školky, ale i tato předškolní instituce časem v Košatce skončila a školní budova se začala využívat pouze na bytové účely a provoz knihovny.

Knihovna

Milan Hrabovský

Školní knihovna byla v obci založena 8. října roku 1876 a obsahovala 122 svazků. Při škole byla taky založena v roce 1887 i lidová knihovna a v roce 1913 obsahovala 71 knih.

Vydejme se nyní na jeden malý výlet do historie, který nám ukáže, jak se v košateckých čtenářích v minulosti probouzela touha po vzdělávání. Knihovna v roce 1920 obsahovala 202 knih vázaných a 5 nesvázaných, v roce 1921 to bylo 305 svazků, v roce 1922 čítala knihovna 232 svazků, v roce 1923 to bylo 265 knih a v roce 1924 bylo pro čtenáře v knihovně připraveno 267 knih. V roce 1921 si 28 čtenářů vypůjčilo 274 knih, v roce 1922 bylo půjčeno 31 čtenářům 480 knih, v roce 1923 si čtenáři přečetli 577 knih a v roce 1924 to bylo 680 knih. Obecní knihovna byla zřízena v Košatce dne 28. prosince 1924. Tato obecní knihovna byla v roce 1949 umístěna do školní knihovny.

Kromě obecní knihovny a školní knihovny byla po založení Jednotného zemědělského družstva zřízena v 60. letech 20. století i knihovna při JZD. Tato knihovna byla tématicky zaměřena na rostlinnou a živočišnou výrobu.

Snímek z košatecké knihovny v r. 2011 (Foto Milan Hrabovský).

V roce 2010 využívalo služeb obecní knihovny v Košatce 37 registrovaných čtenářů, kteří si mohli vybrat z nabídky 2956 knih a navíc také ze 144 knih z regionálního fondu. Čtenáři košatecké knihovny si v tomto roce vypůjčili celkem 5183 knih a časopisů.

Pomník obětem válek a některé pohnuté osudy košateckých občanů

Milan Hrabovský

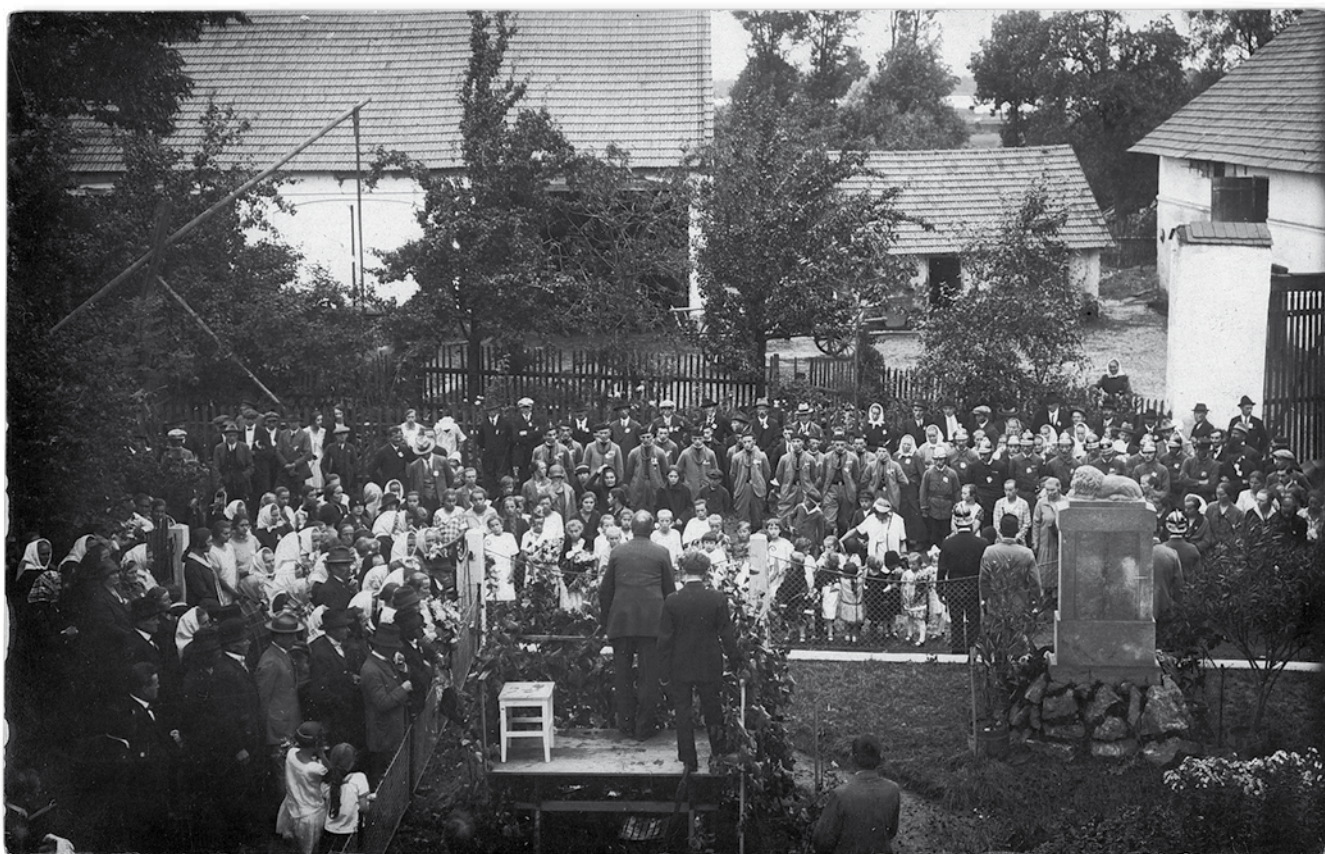
V roce 1926 postavila místní osvětová komise v Košatce pomník těm košateckým rodákům, kteří v I. světové válce padli nebo následkem válečných útrap zemřeli. Pomník obětem I. světové války, stojící před bývalou školou – nyní bytovkou, byl v Košatce slavnostně odhalen dne 22. srpna roku 1926. Slavnost odhalení pomníku byla krásná a velmi dojemná. Po II. světové válce byla na pomník dodatečně umístěna jména dvou košateckých odbojářů, pánů Eduarda Hrabovského a Stanislava Nováčka, kteří se v době nacistické okupace zapojili do ilegálního odboje v rámci odbojové skupiny „Obrana národa“. Připomeňme si některé pohnuté osudy konkrétních hrdinů, košateckých občanů, kteří jsou uvedeni na tomto pomníku.

Dopis z fronty z I. světové války

Sděluji Ti, že jsme kamaráda Tomáška ztratili, a také jsme ho tam pochovali. Padl 5/VII. v 9 hod. ráno. Dostal

z děla granátem do pravého boku, byl v krátkém čase mrtev. Byl asi 20 kroků přede mnou, jak ho přinesli, tak jsem ho viděl. Ještě měl 2 K peněz, sděl jim to tam doma.

Také jsem ti psal lístek, že jsme pochovali kamaráda Jos. Tomáška. Také přišel ku mně Franc, ať tam napíšu lístek k jeho rodičům. Dostali tu smutnou zprávu. Padl právě na ten svátek C. a M. 5/VII. v 9 hod. ráno. Jak jsem ho viděl, tak jsem si pomyslel, kdyby Tě tak rodiče aspoň po smrti viděli. Byl tam celých 5 dní, a na ten šestý jsme měli být ablezovaní, ale již nedočkal. On jakoby to byl cítil. Měl ještě 2 K, tak jich poručil kamarádovi. Pak měl ještě 3 lístky napsané, 1 domů, druhý Matějovi a třetí nevím komu. Také jsme dostali 2 lístky od jeho rodičů, píšou mu, že se těší na shledání, ale kde již ten je. Také se Ti něco ještě o něm zmíním, padl v ten svátek na C a M, byl v zákopě zavalen a vytažen a zanedlouho byl hotov. Hlavu neměl moc poraněnou, jenom pravý bok měl moc potřhaný. Chtěli jsme mu jít

Shromáždění obyvatel Košatky při slavnostním odhalení památníku padlých z I. světové války dne 22. srpna 1926 na snímku od bývalé školy.

spravit hrob, ale nebylo možné hlavy vystrčit, co nás pronásledovali, a večer jsme museli z tamotať pryč. Jak jsme tam byli prvněkrát, tak on tam také pochoval svojího kamaráda. Udělal mu krásný hrob, kamení na skalnatým vyložil a napsal, zde odpočívá ten a včil již tam nepůjdeme, nebo jsme tam byli jenom na pomoc.

Josef Tomášek

1888 – 5. 7. 1915

Josef Tomášek bydlel v Košatce na č. p. 78.

Josef Tomášek, jeden z řady košateckých občanů, kteří zahynuli v I. světové válce v letech 1914–1918 za imperialistické zájmy Rakouska-Uherska, uvedený na pomníku padlých. Fotografii zapůjčila paní Marie Zbořilová.

Čestná stráž u památníku padlých, vzadu vlevo je občan Rudolf Tůma, který přežil na frontě celé období I. světové války. Fotografii poskytla paní Růžena Máchová.

Eduard Hrabovský

1. 11. 1912 Košatka – 12. 11. 1941 Mauthausen
Nositel Československého válečného kříže uděle-
ného „In memoriam“ dne 20. října 1945

Košatecký odbojář pan Eduard Hrabovský. Fotografii zapůjčila paní Marie Zbořilová.

V rámci seznamu učitelů Země moravskoslezské, bojujících proti nacistickým okupantům, má pamětní desku i na Moravském náměstí v Brně.

Pan Eduard Hrabovský byl povoláním učitel na škole ve Staré Vsi nad Ondřejnicí. Byl zatčen 27. března 1940, umučen a popraven byl 12. listopadu 1941 v Mauthausenu.

Pan Eduard Hrabovský se zapojil za nacistické okupace do odbojové organizace „Obrana národa“. V rámci okresního velitelství Moravská Ostrava byl jedním z velitelů V. obvodu. Ve svém vystupování byl velitelem rázným a samostatným. Měl kvalifikaci zpravodajského důstojníka. Společně s Václavem Nováčkem a Stanislavem Nováčkem organizoval místní odbojovou skupinu „Obrany národa“ i v Košatce.

Stanislav Nováček

14. 10. 1913 Košatka – 10. 12. 1941 Mauthausen
Nositel Československého válečného kříže uděle-
ného „In memoriam“ dne 8. června 1946

Košatecký odbojář pan Stanislav Nováček. Fotografii zapůjčila paní Marie Zbořilová.

Pan Stanislav Nováček byl zatčen a odvezen 10. září 1941 gestapem ze zaměstnání ve Vítkovických železárnách, kde pracoval jako slévač. Byl umučen, popraven a zemřel 10. prosince 1941 v Mauthausenu.

Na podzim roku 1939 byl vyzván Václav Nováček, bratr Stanislava Nováčka, aby v Košatce založili ilegální odbojovou skupinu, která by byla místní buňkou vojenské ilegální organizace „Obrany národa“. Václav Nováček si zvolil za své spolupracovníky svého bratra Stanislava Nováčka a Eduarda Hrabovského. Společně organizovali místní odbojovou skupinu v Košatce a vykonávali všechno, co jim bylo krajským vedením přikázáno. Pan Stanislav Nováček zajišťoval plánovanou nepřetržitou organizační činnost, jež spočívala ve vojenském výcviku členů, i nevojáků, své skupiny. Cílem bylo připravit svoji skupinu k tomu, aby byla schopna zajistit všechny úkoly, které jí přikázalo vedení „Obrany

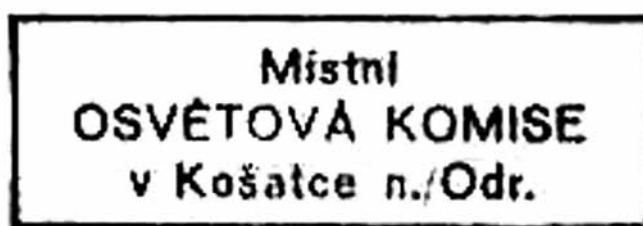

národa“. Pan Stanislav Nováček spadl v rámci „Obrany národy“ pod kraj severovýchodní Morava, vedený podplukovníkem Edmundem Klímkem, později štábním kapitánem Ladislavem Máchou. Pan Stanislav Nováček řádně organizoval svoji skupinu a jako četař československé armády v záloze se staral až do svého zatčení o její bojové znalosti.

Obrana národa

„Obrana národa“ byla vojenská protinacisticky zaměřená odbojová organizace, která vznikla krátce po okupaci naší republiky v březnu roku 1939 a působila na území Protektorátu Čechy a Morava až do osvobození v květnu 1945. Za hlavní cíl si zakladatelé „Obrany národa“ vytýčili vyvolání povstání proti německým okupantům. „Obrana národa“ byla na konci léta roku 1939 tvořena 200 rámcovými prapory s velitelskými kádry. Kvůli značnému organizačnímu rozsahu se do jejich struktur podařilo proniknout gestapu již na konci léta roku 1939. V prvních dvou zatýkacích vlnách na podzim roku 1939 a v únoru roku 1940 došlo ke zničení tzv. první garnitury „Obrany národa“, na což doplatil nejdříve Eduard Hrabovský a později i Stanislav Nováček. Přes všechny tragické zásahy německé státní policie se „Obrana národa“ udržela v činnosti

až do konce okupace. Bojové lidové kádry zůstaly celkem nedotčeny a prováděly sabotážní, konspirační i bojové akce jako partyzáni. Významná byla její činnost i v době Pražského povstání v květnu roku 1945, kdy se na tomto povstání proti německým okupantům podílely zejména dvě významné odbojové skupiny „Obrana národa“, které měly krycí název Bartoš a Alex. „Obrana národa“ svůj úkol splnila. Její zásluhou bylo, že se myšlenka odboje vžila už od samotných počátků německé okupace a nesmírně prospěla osvobozovacím akcím, vedeným československou vládou v emigraci. Dokumentovala na mezinárodním fóru odpor českého lidu k německým okupantům a stala se výrazem odhodlanosti českého národa v boji za dosažení opětovné svobody.

Otisk starého razítka osvětové komise.

Drobné sakrální stavby v Košatce

Bořivoj Teichmann

Foto Radim Jarošek, Milan Hrabovský

Kaplička sv. Vendelína

Kaplička z roku 1826 stojí vpravo za budovou obecní knihovny č. p. 34.

Sv. Vendelín

Narodil se kolem roku 550 ve Skotsku a zemřel asi roku 617 v Tholey (Sársko). Celý jeho život je ponejvíce legendární – měl to být královský syn, který se ve věku 20 let rozhodl, že podnikne cestu do Říma, kde prý byl papežem požehnan. Na zpáteční cestě se usadil

v Trevíru jako poustevník a za živobytí přijal službu pastýře u šlechtice. Se svým stádem chodíval k velmi vzdálené hoře, kde se modlíval. Když jednou šel jeho pán kolem, velmi se zlobil, protože se domníval, že Vendelín nemůže být do večera se svým stádem zpět ve stáji, avšak když přišel domů, pastýř i jeho stádo již tam byli. Jako odčinění křivdy vystavěl šlechtic poustevnu blízko statku, kde se Vendelín nadále modlíval. Pro jeho zbožný život ho vyhledali mniši z blízkého kláštera v Tholey a zvolili ho opatem.

Podle další legendy našli mniši jeho pohřbenou mrtvolu na druhý den ráno vedle klášterního hrobu. Nechali zapřáhnout dva voly a dali táhnout vůz s jeho tělem, a ti šli kam chtěli, až došli na horu tam, kde se poustevník dřív tak rád modlíval.

Sv. Vendelín je patronem sedláků, pastýřů, ovčáků, dobytka a polí a proti dobytčímu moru. Bývá zobrazován jako poutník, mnich, poustevník, pastýř (vzácněji i jako královský syn) a jeho atributy jsou hůl, mošna, ovce, pes.

Pískovcový jetelový Chvostkův kříž z roku 1852

Kříž se nachází u mostu na levém břehu Lubiny mezi dvěma vzrostlými lipami. Na jeho stavbu složil 31. října 1852 František Chvostek z č. p. 19 u farního úřadu ve Staré Vsi 9 kop a 21 grošů.

Kříž má výšku 485 cm, v horní části je kamenný korpus a titul INRI, na čelní stěně nástavce je reliéf P. Marie Bolestné a na bočních stěnách nástavce jsou pojednány reliéfy šestilistých růžic na ratolesti. Mezi dolními volutami podstavce je reliéf plamenů, horní voluty jsou spojeny festonem pod trsem listů. Na patce je pojednán reliéf hořícího srdce.

Pískovcový jetelový kříž manželů Niklových z roku 1863

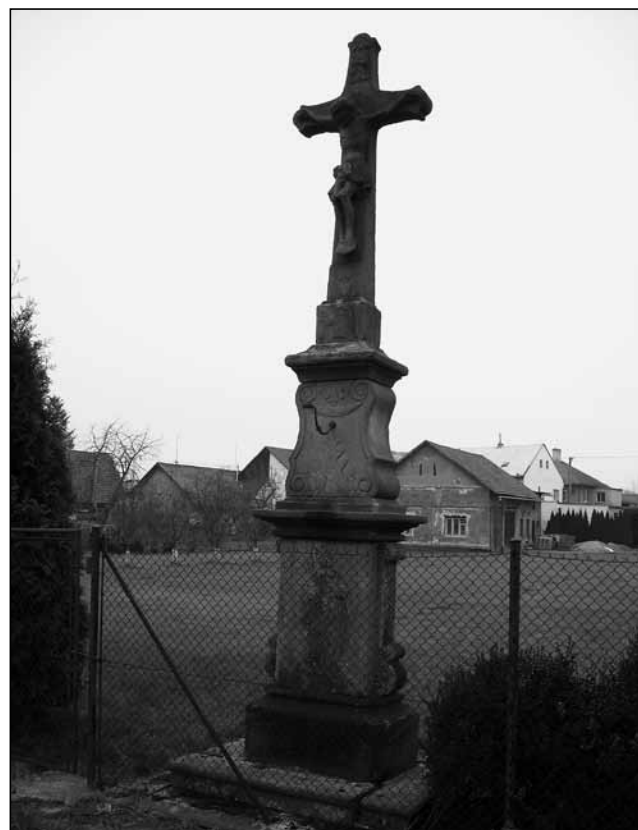
Kříž se nalézá za oplocením zahrady u č. p. 107 vpravo před koncem uličky Za Humny. Na kříž vložil Johannes Nickel 23. července 1863 zástavní právo pro sebe a všechny následné majitele gruntu č. p. 10 „k udržování stavu a opravy (zlacení), včetně ponechání okolního trávníku o výměře jednoho čtverečního sáhu jako nezoraného“.

Celková výška kříže je 500 cm, v horní části je kamenný korpus a titul INRI. Čelo nástavce zdobí reliéf P. Marie Bolestné s nimbem, na soklíku je rytý orámovaný letopočet 1863. Na bočních stěnách nástavce jsou pojednány reliéfy šestilistých růžic na ratolesti.

Na zadní straně nástavce je dedikační nápis:

Tento kříž jest/ke cti a chvale/Boží vystaven od Jána Nikla a Te/rezi Manželky jeho (?)

Podstavec má reliéf plamenů mezi dolními volutami, horní voluty podstavce jsou spojeny festonem. Na patce kříže jsou reliéfní symboly umučení Krista – důtky (bičování), pravá ruka od zápěstí (políčkování a bití ve vězení), korbel (losování o roucho), lucerna a pochodeň (osvětlení při snímání z kříže).

Žulový latinský kříž manželů Čaverových z roku 1908

Kříž mezi dvěma lípami u cyklozastavení vpravo u silnice z Košatky do Staré Vsi nad Ondřejnicí (u hranice k. ú. Košatka).

Od roku 1852 zde stál dřevěný kříž, který dal postavit Ignác František Chvostek, majitel gruntu č. p. 19 ve Velké Košatce a 31. října 1852 nechal vložít zástavní právo

na jeho údržbu pro držitele usedlosti č. p. 19. Nový kamenný kříž na stejném místě nechal poté postavit František Čavera z téhož gruntu č. p. 19 ve Velké Košatce.

Kříž, který byl poškozen na jaře 2002, byl obnoven v roce 2003.

Celková výška činí 310 cm, soklík s označením kamenické firmy Bořucký Ostrava.

Nápis ve výklenku nástavce: *Ježíši ukřižovaný/smiluj se nad námi*

Zadní dedikační nápis na nástavci: *Věnovali/František a Františka Čaverovi z čísla 19/1908*

Pískovcový latinský kříž Žofie Gazdové

Kříž se nalézá za zahradou u č. p. 62 vlevo na konci ulice U Zastávky.

Celková výška 330 cm, na nástavci letopočet 1910 a v mělkém obdélném výklenku s lomeným závřením a postranními cvikly nápis: *Pochválen buď/Pan/Ježíš Kristus!*

Vzadu na nástavci dedikační nápis: *Darovala Žofie Gazdová.*

Košatský vodní mlýn

Připravil Radim Jarošek

O bývalém vodním mlýně na cestě z Petřvaldíku do Košatky, v místech zvaném Zimný důl, vyšel příspěvek v POODŘÍ č. 3/2002 v čísle věnovaném Petřvaldíku, neboť mlýn se v současnosti nachází na katastru Petřvaldíku.

Čtenáře odkážeme proto na něj a pro úplnost tohoto čísla vybíráme z textu to nejpodstatnější – ostatně dříve spadal do Košatky (měl č. p. 1) a byl proto nazýván Košatský mlýn nebo též mlýn v Zimném dole.

Skutečnost, že mlýn patřil do Košatky se uvádí mimo jiné i v publikaci Řehoře Wolného „Markrabství moravské“ z roku 1835 nebo v knize Moravské Kravařsko z roku 1898, kde je zmiňován jeden mlýn ve Velké Košatce.

První nám známá zmínka pochází z r. 1776, kdy byl mlýn prodán Jiřímu Kubíčkovvi. Mlýnář byl

sproštěn roboty, za to však byl povinen odvádět 57 zl. k. m. čtvrtletně na mlecí činži do vrchnostenských důchodů. Další osudy až do počátku 20. století nejsou prozatím známy. Až v kronice obce Petřvald na Moravě se uvádí, že: *R. 1901 byla na Lubině katastrofální povodeň, při níž byl smeten jez u Dvorku (Petřvald), nebyl již opraven a od té doby byl zrušen i mlýn v Petřvaldě na č. 66 a mlýn v Zimném dole byl upraven na motorový.*

Povodňové události na Lubině a zničení jezu u Dvorku jsou poněkud odlišně zachyceny v knize *Geschichte der ehemals sudetendeutschen Gemeinden – Gurten-dorf, Engelswald und Rosenthal* z r. 1976: *Počátkem srpna r. 1880 byl jez na Dvorku, z kterého vedl náhon na valchu, mlýn a pilu v Petřvaldě a mlýn v Zimném dole, zničen povodní. Po 1. světové válce v letech 1919–1920 nebyl jez už postaven a náhon zůstal*

od řeky odpojen. Valcha byla přestavěna na truhlářství s benzínovým pohonem strojů, mlýn a pila v Petřvaldě byly zastaveny a mlýn v Zimném dole přešel též na motorový pohon.

Události se nám asi již nepodaří přesněji rekonstruovat, faktem však zůstává, že po 1. světové válce již mlýn pracoval na plyn vyráběný z koksu, součástí byla pila. Pro místní obyvatele byl rovněž vyráběn elektrický proud. Vlastní náhon na mlýn začínal u Dvorku (dnes součást Petřvaldu), nelze však vyloučit, že v dávnější minulosti navazoval na náhon až od Skorotína. Od petřvaldského mlýna náhon vedl přímo k Lubině, kterou překračoval dřevěným žlabem a pak procházel mezi loukami a poli až před Košatský mlýn, kde se rozvětvoval (bezpečnostní obtok). Pod mlýnem se obě větve opět spojily a po 150m náhon ústil do Odry. Náhonem tak byla převáděna voda z Lubiny do Odry.

Mlýn měl jedno vodní kolo na vrchní vodu, později byl k pohonu využíván koksový plyn. Motor (výrobce František a Josef Kovařík z Prostějova) poháněl nejen mlýnské soustrojí, ale i pilu.

Do mlýna vozili obilí sedláci hlavně z Petřvaldíku, Košatky, Hart a Jistebníka a kromě běžného mletí obilí se v mlýně vyráběly kroupy a šrotovalo se pro dobytek.

Provoz mlýna byl ukončen v padesátých letech 20. století, dále byl využíván zemědělským družstvem pouze ke šrotování.

Zpracováno s využitím informací, které poskytli paní Bohumila Janečková z Jistebníka, pan Josef Henčl ze Staré Vsi nad Ondřejnicí a pan Rostislav Sýkora z Petřvaldíku.

Vodní mlýn na mapě 1. vojenského mapování z 2. poloviny 18. století (v levém horním rohu).

Hospoda Na Fojtství

Připravil Radim Jarošek

V POODŘÍ č. 2/2006 byl publikován rozsáhlý text Jany Ottové z Jistebníka „Sága jednoho rodu od řeky Odry“. Z příspěvku vybíráme části, které se týkají hospody Na Fojtství a zájemce o další informace odkazujeme na uvedené číslo časopisu.

Hostinec Na Fojtství – bývalá hospoda u „Vavrečky“ na pohlednici z Košatky, kterou zapůjčila paní Františka Chamrádová.

V roce 1889 přišel ze Slatiny do Košatky Ondřej Vavrečka s manželkou Rózou. Byl to podnikavý muž, koupil pole a také dům ve Velké Košatce. Našel tu

přízemní, prý dosti zchátralou budovu u cesty na výjezdu z Velké Košatky do Petřvaldíku. Věnoval se také chovu dobytka – kravařského skotu, který potom prodával jednak na dobytčím trhu v Ostravě, a později jej dopravoval až do Vídně.

Když po čase nahospodařil dosti peněz prodejem obilí a jiných plodin a také prodejem dobytka, pustil se do přestavby domu. Původní dům prý nechal téměř celý zbourat a na jeho místě nechal postavit velkou, jednopatrovou budovu. Protože tu chtěl zřídit pohostinství, nechal vybudovat sklepy pro chlazení piva, v přízemí potom hospodu a byt. V chodbě, vedle dveří do hospody, býval velký dřevěný kříž s ukřižovaným Ježíšem. Po schodišti se zdobným litinovým zábradlím se šlo do prvního patra, kde byl velký sál s balkonem, byt a dva hostinské pokoje. Kolem zadního traktu budovy nechal postavit stodolu a chlévy pro dobytek a dvůr uzavřel dřevěnými vraty. Průčelí domu nechal ozdobit svými iniciálami – O.W.

Dům ve Velké Košatce byl dominantou vesnice. Do hospody se chodilo na poradu se sousedy a přišlo na přetřes všechno, co se ve vesnici událo. Sál hospody a hospoda samotná sloužily, jak bychom dnes řekli, společenským setkáním obyvatel vesnice a blízkého okolí. Na sále bývala sokolská cvičení, ochotníci tu hrávali divadlo a bývaly tu také venkovské slavnosti

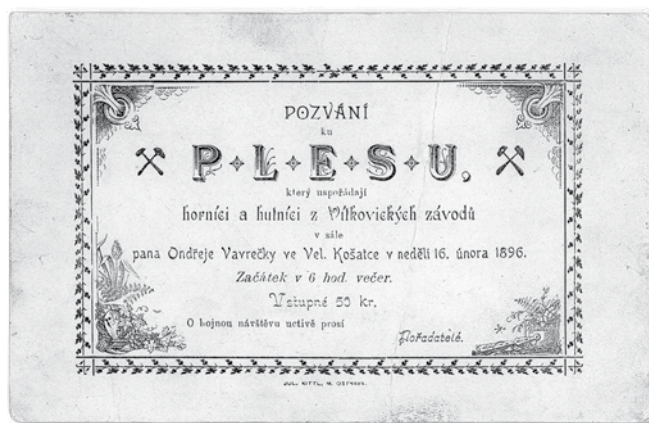

– tancovačky, bály a svatby a při nich hrávala Košatská kapela.

Hospoda Na Fojtství – ten starý dům měl ducha. Jakoby by se do jeho mohutných stěn zapisovaly nejen osudy lidí, kteří tu žili, ale i příběhy lidí, kteří tudy, byť jen nakrátko, procházeli. V jednom z hostinských pokojů pobýval i Petr Bezruč.

Hospoda byla později, asi roku 1954, znárodněna a postupně chátrala a koncem roku 2005 byla, zchátralá a už neodvolatelně neopravitelná, zbourána.

Ještě jedna důležitá aktivita je spojena s Ondřejem Vavrečkou. Nevíme přesně v kterém roce postavil ve vesnici „Továrnu cementových výrobků“ na výjezdu z Velké Košatky do Petřvaldíku, kde se vyráběla střešní krytina, stropnice a také dlažba. Štěrk pro výrobu se těžil z Lubiny, vápencové a cementové přísady se vozily ze Štramberku. V mnoha chalupách v širokém okolí můžeme dlažbu z košatské cementárny najít dodnes. Cementárnu později provozoval Ondřejův syn, hospodský Bernard, pravděpodobně až do r. 1939.

Pozvánka na ples, konaný dne 16. února 1896 v sále hospody „u Vavrečků“. Pozvánku zapůjčil pan PaedDr. Karel Sýkora z Proskovic.

Ondřej Vavrečka zemřel v roce 1929, za několik dnů po jeho pohřbu zemřela také jeho žena.

Bohatá dlouholetá historie a věhlas košateckých hudebních kapel a hudebníků

Milan Hrabovský

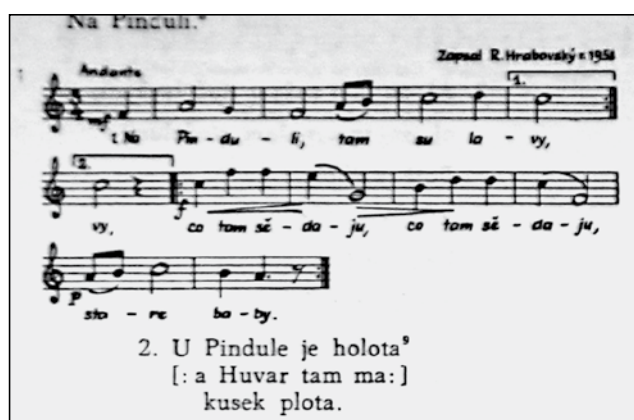
Hudební začátky v Košatce

Koncem devatenáctého století nebyla v Košatce žádná hudební kapela. Při různých rodinných akcích zde účinkovaly muziky ze sousedních vesnic. Tento jednotvárný život zpestřili někdy košatským občanům potulní muzikanti. Oblíbeni byli zejména Češi, skupina 5 – 7 muzikantů na dechové nástroje. Pamětník konce 19. století pan Rudolf Hrabovský o nich říkal: „Tito prahudebníci byli v Košatce velmi oblíbeni a odměňováni. Stačilo jenom heslo: Češi su tu! A už byla celá vesnice na nohou“. Někdy do Košatky také zavítali cizí hudebníci. Byli to Vlaši – Italové. Bylo jich 7–8, jejich nástroje se podobaly hobojkám, měli i bubeníka.

Cimbalista Jiří Mikeska a návštěvy Leoše Janáčka v Košatce

K obohacení košatské kultury přispělo, když v roce 1890 odkoupil v Malé Košatce tamější hospodu, lidově zvanou „Pindula“ – nyní č. p. 46, pan Jiří Mikeska z Vratimova. Jiří Mikeska se narodil 21. dubna 1828 ve Vratimově. Ve Vratimově se Mikeskovi nevedlo valně. Asi z konkurenčního boje dvakrát vyhořel. Proto prodal svou hospůdku slovenskému Židu Bielovi a odstěhoval se s rodinou do tehdejší Malé Košatky. Na novém místě Jiří Mikeska brzy zdomácněl. Místní lidé si na něj hned zvykli a oblíbili si ho pro jeho veselou povahu. Říkali mu domáckým jménem Jura. Jiří Mikeska byl střední zavalité postavy, nosil vousy a oblíkal

se po městu tak, jako všichni obyvatelé Košatky a širokého okolí, v němž se lidový kroj již nenošil. Do jeho hospody, zvané „Pindula“, chodili rádi i přespolní, aby se u Jury pobavili. Jmenovaný Jiří Mikeska hrál na malý stolní cimbál a své hosty bavil zpěvem lašských tanečních písní, zvaných „starodávné“. Při své produkci si Jiří Mikeska počínal tak, že sloku nejprve vyklepal na cimbále a pak ji teprve zpíval. Hrál ve stoje. Na „Pindulu“ byla dokonce složena i jedna veselá písnička, kterou Jura rád svým hostům hrál a zpíval.

Jiří Mikeska byl jedním z cimbalistů, jež na svých cestách po rodném kraji vyhledával světově uznávaný hudební skladatel Leoš Janáček. Leoš

Janáček měl v Košatce příbuznou rodinu Dresslerových. Dresslerova manželka byla rozena Janáčková. Leoš Janáček studoval tehdy s velkým úsilím harmonickou stránku lidové hudby. Nalézal ji zachovanou právě v cimbálové hře. Jiří Mikeska se těšil u Leoše Janáčka velké oblibě, neboť Leoš Janáček jej opakovaně v Košatce navštěvoval, mimo jiné v letech 1891, 1892 a 1893.

Pohled na bývalou hospodu u „Mikesky“ č. p. 46 při velké vodě v červenci 1966.

Leoš Janáček si na „Pinduli“ zapisoval „starodávné“ lidové písně a tance, které slyšel od hostů nebo od zvláště pozvaných zpěváků. Jak si Jiří Mikeska svého nástroje vážil, popisuje i sám Leoš Janáček: „Mikeska z Košatky na Odře též si zavzpomínal Starodávných. Cymbal u něho leží na čestném místě, vždy na stole. Rád dosud zahraje svým hostům v hostinci“. Pokud se týká tóniny, hrával Mikeska, jak zaznamenal Leoš Janáček, „v D tvrdém i měkkém“. S kapelou Jiří Mikeska nevystupoval, neboť cimbálovou kapelu v té době Košatka neměla. Za Mikeskova života bylo v Košatce toto složení nástrojů: trubka, křídlovka, klarinet a tuba – bývala rovná a nedávala se přes rameno. Leoš Janáček ve studii „Osnovy hudební lidových tanců na Moravě“ uvedl v anotaci jeden ze „starodávných“ tanců, zapsaných u košatského cimbalisty Jiřího Mikesky. Byl to tanec: „Ach těžký, těžký, ten stav manželský“. Cimbalista Jiří Mikeska podlehl vleklé ledvinové chorobě 21. dubna 1903.

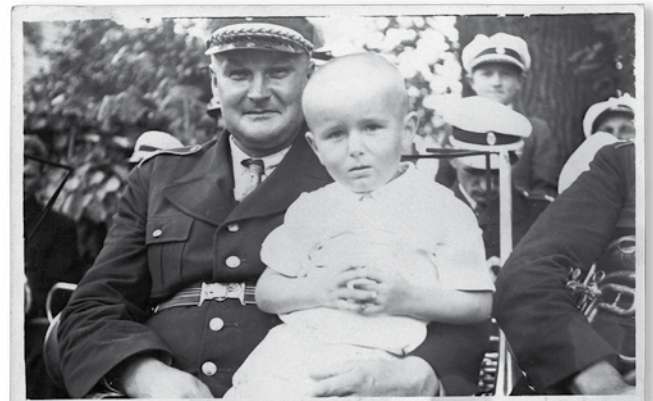
Tamburaši a hudební činnost do vzniku „Košatské kapely“

První hudební kapela se v Košatce dávala dohromady roku 1898 zásluhou hostinského Vantucha. Každou sobotu docházel do Košatky bývalý vojenský hudebník, kapelník Palkovský z Brušperku. Ten učil mladé zájemce, kterých bylo v té do-

bě 11, základům hry na různé dechové nástroje. Někteří z nich se nedoučili a po odchodu vedoucího školení Tylečka-Řehy mimo Košatku se tato skupina rozpadla. Někteří přešli k hudebním souborům v sousedních obcích.

Zvláštní kapitolou v probouzejícím se kulturním životě Košatky bylo založení tamburašské kapely okolo roku 1908. Byl to soubor drnkacích nástrojů jihoslovanského původu, který byl v Košatce tehdy v oblibě. Do Košatky se dostal z nedaleké Ostravy, kde pracující z okolních vesnic trávili své volné večery hrou v tamějším tamburašském souboru. V Košatce bylo 11 členů kapely. Košatští tamburaši hrávali i v blízkých vesnicích při kulturních akcích. Asi po třech letech soubor svoji činnost ukončil.

Ani po skončení I. světové války ještě nebyla v Košatce žádná hudební kapela. V roce 1919 chodil učit mladé zájemce kapelník Eduard Vantuch ze Studénky. Scházeli se v hospodě u „Vantucha“ č. p. 107, respektive 21. Mladé hráče posílili také zkušení hudebníci František Stuchlý a František Maralík, kteří hrávali v kapelách v sousední Staré Vsi a Petřvaldě. Tak se v Košatce rodil hudební dorost. Postrádal však dobrého vedoucího. Nejlepší předpoklady k tomu měl pan František Maralík.

Kapelník Košatské kapely pan František Maralík. Fotografii poskytla dcera kapelníka Františka Maralíka paní Berta Hanzelková z Petřvaldíku.

Kapelník František Maralík

František Maralík se narodil v Košatce 8. 12. 1902 a zemřel 6. 4. 1988 v Petřvaldíku. František Maralík ještě musel splnit vojenskou službu. Nastoupil k hraničářskému praporu č. 7 ve Frývaldově, kde u tamní vojenské hudby získal bohaté zkušenosti. Při jeho návratu z vojenské služby v roce 1924 mu připravili jeho přátelé na nádraží v Jistebníku srdečné přivítání. Skupina hudebníků z Košatky mu na jeho počest přišla zahrát Vačkářův pochod „Šuhaj“. Za svého kapelníka jej přijali všichni košatští hudebníci. František Maralík hrál v dechovce na baskřídlovku nebo eufonium, ve smyčcové hrál na trombón. Byl dobrý organizátor a své kapele věnoval veškerý svůj čas. Pod jeho uměleckým vedením se konaly pravidelné zkoušky,

na kterých byl po vzoru svého působení ve vojenské kapele na své ostatní hudebníky náročný a přísný. Na program zkoušek zařadil kapelník František Maralík zejména nové obtížnější skladby. Na zkouškách se pilně cvičilo, slabé hudebníky netrpěl. Požadoval od členů své kapely perfektní zvládnutí jejich partu, jak po stránce technické, tak i přednesové. Tato důslednost se projevovala ve stoupající úrovni hry kapely. Staral se důsledně o doplňování repertoáru kapely. Byla to opravdová muzikantská osobnost.

Košatská kapela

Od roku 1924 hrávala Košatská kapela jako samostatný hudební celek. Ke své prezentaci a evidenci notového materiálu používala svého razítka „Hudební kroužek v Košatce“ se znakem lyry uprostřed.

Motto: „Košatská kapela, ta když začne hrát...“

Jako samostatný soubor vyvíjela Košatská kapela svoji činnost v letech 1924–1963, což bylo s přípravným obdobím téměř 40 let. Působili v ní hudebně nadaní jedinci, kteří si osvojili dovednost ve hře na různé nástroje u zkušených hudebníků ze sousedních obcí. Někteří z nich se zdokonaľovali v době své vojenské služby u tamějších hudebních těles. Pokud se týká nástrojového složení, hrávala Košatská kapela zpočátku v dechovém, později i smyčcovém obsazení v počtu 7–20 hudebníků. Svým výkonem patřila k nejlepším v širokém okolí. Účinkovala nejen doma, ale i ve vzdálenějších místech kraje. Notový materiál pro muziku zajišťoval kapelník František Maralík opisováním not již v době své vojenské služby a také nákupem nových skladeb. Dopravu na zkoušky a do vzdálenějších míst účinkování si hudebníci zajišťovali jízdou na kolech. Při větších vzdálenostech posloužil kapele dopravou nákladním autem její člen pan Leopold Žurovec z Hartů, který byl zaměstnán v automobilovém závodě v Kopřivnici.

Košatská kapela na sokolském cvičišti v Košatce. Fotografie poskytla dcera kapelníka Františka Maralíka paní Berta Hanzelková z Petřvaldiku.

Zvláštností košatecké kultury byla divadla v přírodě za účasti místní Košatské kapely. Oblíbené byly v Košatce i národní slavnosti, zaměřené k památce upálení mistra Jana Husa dne 6. července a k odbojové činnosti místních legionářů. Konaly se na hřišti místního Sokola. Občané a mládež se postarali, aby se po vesnici nasbíral plný žebřinový vůz dříví na symbolickou hranici. Při jejím zapálení hrála Košatská kapela píseň „Hranice vzplála“.

Při některých příležitostech se hrávalo také v sousedním Petřvaldiku, odkud pocházeli někteří členové kapely. Obě obce tvořily jako by jeden kulturní celek. V létě to bývaly zahradní výlety, které pořádaly hasičské organizace. Ty se v Košatce konaly na „Vavrečkove“ zahradě – za bývalou hospodou u „Vavrečky“ – nebo na „Čaverove“ zahradě – za č. p. 7, v Petřvaldiku na „Blahetove“ zahradě nebo v „Háji“ nedaleko mlýna. Košatská kapela také trénovala na „Kotkove“ zahradě, č. p. 10.

Průvod přes Velkou Košatku s „Košatskou kapelou“ na sokolské hřiště. Vzadu uprostřed zbouraná hospoda u „Vavrečky“ s vjezdem do dvora. Fotografie poskytla paní Růžena Máchová.

Prvořadou událostí pro Košatskou kapelu byla oslava 1. máje. Již od předcházejícího večera obcházela kapela Petřvaldík, Košatku a až do Jistebníku a hrála svým známým budíček. V den 1. máje dopoledne se konal dělnický slavnostní průvod, který šel z Košatky přes Petřvaldík až do Petřvaldu, kde byla májová oslava. Večer se v Košatce konala taneční zábava.

U příležitosti svatby v některé rodině se s oblibou konaly svatební zábavy. Svatebčany doprovodila z jejich domova do sálu malá dechovka, kde již k tanci hrála smyčcová hudba. Zahajovacím číslem bývala zlidovělá Polonéza, po níž následovala taneční zábava podle přání svatebčanů.

Programově bohaté byly v masopustní době plesy. V Košatce se pořádaly ve větších sálech, u „Vavrečky“ a u „Čechovského“, hasičský ples také v menší hospodě u „Mikesky“. Kromě obvyklých tanečních skladeb, jako byly polky, valčíky, mazurky atd., nechyběla zpravidla na žádném plese

ani „Česká beseda“. O půlnoční přestávce, kdy probíhala večere hudebníků, organizoval s oblibou pan řídící učitel Josef Kudělka mužskou hru se zpěvem zvanou „Cimfrlina“, při níž se konaly různé žertovné úkony. Muži chodili v zástupu bez

Průvod Košatkou před družstevní slavností za účasti „Košatské kapely“ dne 20. května května 1934. Vlevo dům č. p. 84, vpravo dům č. p. 48.

kabátu, v ponožkách apod. Po půlnoci se tančily staré tradiční lidové tance, jako například oblíbený polonézový Tanec, Kovář, Štorc, Zahradník, Sviňák, Lender, Ruská polka apod. Tanečníci měli rádi také společenské hry ve formě valčíků, které se jmenovaly Zrcadlový, Hubičkový, Metlový a jiné.

V průběhu roku se konala dožínková slavnost nebo také vinobraní. Pravidelnou událostí, která se neobešla bez hudby, byl pohřeb. Cesta na hřbitov v průvodu do sousední Staré Vsi nad Ondřejnicí trvala asi půl hodiny. Tuto dobu vyplnila Košatská kapela smutečnickými pochody našich i cizích významných skladatelů. Zemřelé z Petřvaldíku vyprovázela Košatská kapela na hřbitov do sousedního Petřvaldu.

Dechová hudba

V podmínkách rodícího se kulturního života na vesnicích ve 20. letech 20. století se jevil snazší a potřebnější vznik dechové hudby. Hra na dechové nástroje byla méně náročná a nacházela ve společenském životě více uplatnění. Proto i Košatská kapela hrála nejprve jako dechová. Hrávala zpočátku v menší sestavě o sedmi nástrojích k tanci v sálech nebo na zahradních výletech.

Hrávaly se převážně lehčí taneční skladby. Postupným rozšiřováním počtu členů kapely se z košatské dechové hudby stávalo větší hudební těleso o počtu až 20 muzikantů. Repertoár dechové hudby byl velmi bohatý. Obsahoval především pochody rázné i smuteční, skladby taneční a koncertní. K tanci hrávala dechovka ponejvíce polky, valčíky, avšak také pochody, mazurky, kvapík, z modernějších tanců také tango, foxtrot a waltz.

Smyčcová hudba

Do roku 1920 byla smyčcová hudba na vesnici vzácností. S probouzejícím se společenským

životem vznikala vedle hudby dechové i potřeba hudby smyčcové, která lépe odpovídala kulturní činnosti spolků v sálech a byla také bližší lidové zpěvnosti v divadelních hrách se zpěvy a při jiných produkcích.

Základním problémem této hudby byl nedostatek hráčů na smyčcové nástroje, které vyžadovaly delšího školení než nástroje dechové. Malá smyčcová hudba měla v Košatce v roce 1930 osm muzikantů. Sestava se časem doplňovala a měnila.

Nepostradatelnou byla Košatská smyčcová kapela jako doprovod k divadelním hrám v sále nebo v přírodě. Zvláštního uplatnění se jí dostalo při divadelních hrách Sokola v sokolovně sousedního Petřvaldu. Místní petřvaldská kapela postrádala dobré houslisty. Proto tento úkol vzorně plnila Košatská smyčcová hudba. Hrály se zde například tyto hry se zpěvy, neboli operety: Strakonický dudák, Taneček panny Márinky, Perly panny Serafinky, Růže ze Sibíře, Bílý lev, Z českých mlýnů, Tulák a jiné.

Hudebníci z Košatské kapely plnili tento úkol s neobyčejným zájmem a obětavostí. Hrávalo se k poslechu i o přestávkách divadelních her. Jak uváděl pamětník pan Rudolf Hrabovský, smyčcová hudba byla v letech 1926–1930 početně silná a na vyšší úrovni. Příležitostí k vystupování byly různé jubilejní oslavy nebo koncerty. Posluchači byli krásným a líbezně znějícím výkonem smyčcové košatské hudby přímo fascinováni. S postupující modernizací se také v Košatské smyčcové kapele hrávaly nové tance. Hry na saxofon se nepoužívalo.

Zajímavosti z účinkování Košatské kapely

V roce 1926 hrála Košatská kapela na májovém průvodu komunistům v Ostravě-Hrabůvce. Každý hudebník měl své civilní oblečení a klobouky. Účastníci je hodnotili takto: „Že su to sedlaci, ale hraje jim to“.

Po roce 1945 se hrálo v Jistebníku na oslavě osvobození. Hrály tam vojenská hudba, staroveská kapela s kapelníkem Lednickým a Košatská kapela. Košatská kapela byla hlavní hudbou, hrála i hymny.

V roce 1961 se zúčastnila Košatská kapela okresní přehrávky lidových hudeb v Místku. Patřila k nejlepším z přítomných kapel. V příštím roce přišla do Košatky pracovnice kulturního domu, zda by v Místku nemohla hrát na 1. máje Košatská kapela, že jim to tam tak dobře hrálo. Pro organizační potíže však nabídka nebyla přijata.

Zhodnocení činnosti Košatské kapely

Co přispívalo k oblibě Košatské kapely? Především její spolehlivost a odborná zdatnost. Potvrzuje to časté účinkování při sokolských veřejných cvičeních. Jako málokterá hudba dovedla Košatská kapela tyto obtížné skladby zvládnout a bezvadně při cvičeních doprovázet, což si v okolí netroufala žádná dechovka. Obdobně byla Košatská

Košatecká kapela v roce 1927. Fotografie poskytla dcera kapelníka Františka Maralíka paní Berta Hanzelková z Petřvaldíku.

Vrchní řada

Karel Kotek (trombon), František Olbrych (trubka), Jara Gelnar (trubka), Emil Kovalčík (trubka).

Druhá řada:

Oldřich Tyleček (klarinet), František Urban (klarinet), Mila Krejčíček (klarinet), František Maralík (kapelník, eufonium), Sláva Hložanka (baskřídlovka).

Sedící:

Rud. Hrabovský (heligon), František Stuchlý (klarinet), Leopold Žurovec (dirigent), Karel Stuchlý (křídlovka), Vilém Hýl (křídlovka), František Vjaclovský (křídlovka), František Sedlář (bas F).

Na trávniku:

Vládá Korpas (činely), Václav Stuchlý, žák měšťanské školy (malý buben), Jan Sedlář (velký buben) z Petřvaldíku.

smyčcová nepostradatelná při divadelních hrách se zpěvy v sokolovně v nedalekém Petřvaldu. Při tanečních zábavách si Košatská kapela získávala oblibu u obecnstva tím, že často zpívala.

Ukončení činnosti Košatské kapely

Postupně však dozrávala nová doba modernizace hudební kultury. Rozhodující roli zde sehrávaly sdělovací prostředky, které se staly denní školou zejména mladých posluchačů. Pro ně byla tradiční dechová nebo smyčcová hudba již přežitkem, a proto ji ignorovali. Jejich zájem se přesunul k jiným hudebním žánrům, jako byly big beatové, rockové, jazzové a jiné modernější taneční a pěvecké hudební skupiny. Když byla ohlášena nějaká nová taneční zábava, mládež se hned zajímala, kdo tam bude hrát. Když se dozvěděli, že Maralíkova kapela, tak se vyjadřovali dosti nelichotivě: „Tam hraje Maralíkova, tam já nepůjdu“. Když se to kapelník František Maralík dověděl, pozastavil se nad tím a oznámil všem hudebníkům, že se Košatská kapela rozpouští. Košatská kapela proto v roce 1963 ukončila svou činnost. Naposledy se hrálo na šedesátinách člena kapely Vladislava Korpase.

Hudební skupina Jadran a kulturní život v Košatce na konci 20. století a na počátku 21. století

Po ukončení činnosti Košatské kapely vyplňovala vakuum v kulturním životě v Košatce dechová hudba Osvětové besedy ze Staré Vsi nad Ondřejnicí. Staroveskou dechovku, v osmdesátých letech 20. století přejmenovanou na Zámeckou kapelu, vedl všestranný košatecký muzikant pan Václav Stuchlý. Je to jmenovec jiného slavného košateckého muzikanta Mgr. Václava Stuchlého, který působil v Košatské kapele v Košatce už v době před II. světovou válkou.

Koncem 60. let 20. století se začala formovat v Košatce pod vedením kapelníka pana Karla Klímka hudební skupina Jadran. Reagovala na moderní hudební směry a trendy ve vývoji taneční hudby, což byl v té době protipól dozrívajících dechových hudeb, avšak nehrála typický tvrdý rock, který se v té době již provozoval. Hrávala v Košatce na tanečních zábavách v tehdy nově postaveném kulturním domě a také ve vedlejších obcích. Z košateckých hudebníků se v této kapele postupně vystřídali kromě kapelníka Karla Klímka také další muzikanti. Byli to Miloš Piačín, Petr Hrabovský, Miroslav Hložanka, Vladimír Fabián a dále v ní hrála celá řada muzikantů z okolních obcí.

V 70. a 80. letech 20. století se však hudební skupina Jadran těžce prosazovala v konkurenci dalších moderních beatových skupin, které účinkovaly na tanečních zábavách a na plesech v kulturním domě a na nočních karnevalech na sokolském hřišti v Košatce. Košatka byla v tomto směru v té době velice populární destinací pro mládež, jak domácí,

tak hlavně ze širokého okolí a dokonce až z Ostavy. Košatka neměla snad s výjimkou sousedního Petřvaldu konkurenci v mnoha větších sousedních obcích, pokud se týká pořádání tanečních zábav. O jejich pořadatelství se staraly v Košatce hlavně dvě organizace, a sice; SSM (Socialistický svaz mládeže) a TJ Sokol.

Košatecká hudební skupina Jadran. Zleva košatečtí muzikanti Miroslav Hložanka, Petr Hrabovský a kapelník Karel Klímek. Fotografii poskytl pan Miloš Klímek.

Taneční zábavy, ať už v kulturním domě, nebo noční karnevaly na sokolském hřišti se pořádaly s železnou pravidelností téměř každý měsíc v průběhu celého roku. Střídaly se tu pravidelně hudební big beatová skupina Dobráci z Petřvaldu a nepravdělně další hudební skupiny jako například Vocal beat z Petřkovic. Ti byli známi svým tvrdým pojetím rockové hudby a jejich příznivci se za nimi sjížděli až z nedaleké Ostravy a jejich fanoušci až z jejich rodiště na „Prajzké“. Při větších návštěvách se ovšem vyskytlo i více výtržností, hlavně odRESPOLNÍCH návštěvníků, a tak tehdejší Místní národní výbor další účinkování této kapely v Košatce jednoduše nepovolil. Dále v Košatce vystupovaly hudební skupiny Riedel z Pustějova, Cvrčci z Jistebníku a skupina Regent, v 90. letech a později hlavně skupina Rezon. V době plesové sezóny se dále kromě již zmíněných dvou organizací, což byly SSM a TJ Sokol zapojovaly do pořadatelství svých plesů také další spolky v Košatce. Byli to hasiči, myslivci, zahrádkáři, Československý svaz žen, Sdružení rodičů a přátel školy a Červený kříž. Zimní plesová sezóna žila tedy v masopustním období v Košatce v té době naplno téměř každý víkend.

Hudební skupina Jadran v devadesátých letech 20. století postupně utlumovala svoji činnost a definitivně zanikla smrtí kapelníka pana Karla Klímka v roce 1997.

V současnosti navázala na slavnou tradici košateckých hudebních kapel skupina NAUTILUS, Live music band Radka Hrabovského, která účinkuje v Košatce na plesech, pořádaných myslivci a TJ Sokol.

S příchodem nového nájemce do restaurace Odra v Košatce pana Jana Milkovského se v uvedené

restauraci pořádají od května roku 2010 pravidelně téměř každý měsíc populární „Karaoke party“. Pan Jan Milkovský vlastní příslušný program na provozování této činnosti. Jedná se o posezení při reprodukcované hudbě, kdy si každý zájemce může vyzkoušet své pěvecké schopnosti. Z pestré nabídky známých populárních písní, jak z domácí produkce, tak i ze zahraniční provenience, si každý může vybrat své oblíbené skladby a interprety a zazpívat písničku do mikrofону ostatním posluchačům podle textu, který probíhá na plátně a v souladu s melodií, která zní z reproduktorů.

V současnosti žije Košatka, pokud se týká hudebního kulturního života, hlavně pořádáním hudebního festivalu, country, folkové a tramské hudby pod názvem Košatecký Otoman. Tento festival uvedl v Košatce do života a zajišťuje se svým týmem spolupracovníků už třetím rokem pan Otakar Mlčoch z Košatky. Tento festival se koná pravidelně každoročně v září od roku 2009 na sokolském hřišti a během odpoledne a večera a až do nedělních ranních hodin se tu střídají hudební kapely výše uvedeného žánru. Pokud se týká rozsahu, nemá tento festival srovnání v širokém okolí.

Dne 17. září roku 2011 na tento festival s bohatým doprovodným programem, například s „pivním orientačním během“, zavítalo do Košatky

Záběr z hudebního festivalu „Košatecký Otoman“ ze dne 17. září 2011 za účasti deseti kapel. Fotografie poslal Otakar Mlčoch.

neuvěřitelných deset kapel. Ozdobou tohoto hudebního setkání v Košatce byly mimo jiné i špičkové skupiny, vítězové slavných country, folkových a tramských festivalů, „Alibaba“ – vítěz mezinárodní Porty, „Tempo di Vlak“ – vítěz Mohelnického Dostavníku, „Bujabéza“ – vítěz Zahrady a skupina „Úspěch“, kde hráli muzikanti ze skupiny „Buty“ a jejich přátelé. Všichni příznivci této hudební produkce se můžou zajisté už těšit na čtvrtý ročník, který je naplánován na 15. září 2012 a kde se mimo jiné očekává účast i dalších slavných hudebních kapel „Hop Trop“ nebo „Fleret“.

Slavná tradice a současnost ochotnického divadla v Košatce

Milan Hrabovský

Klasická éra košateckých ochotníků

Dobrovolná činnost košateckých ochotníků, zaměřená k obohacení kulturního života ve vsi, má v Košatce bohatou a dlouhou tradici. První divadelní činnost začal v Košatce provozovat „Čtenářský spolek“. V Košatce se divadelní hry hrávaly v prostorách sálů v hospodě u „Vavrečky“ a u „Čechovského“, později i v „Sedlářovém lesíku“.

Divadelní představení byla pořádána hlavně tělovýchovnými jednotami Sokol a Dělnickou tělocvičnou jednotou „DTJ“ v Košatce. Z dochovaných záznamů je známo, že již 26. prosince 1911, bezprostředně po založení tělovýchovné jednoty Sokol, bylo sehráno divadelní představení „Chudý písničkář“ a následujícího roku dne 7. dubna 1912 byla odehrána divadelní hra „Ohnivá země“. Dne 24. listopadu 1912 byla před cvičebním večírkem odehrána jednoaktovka „Chvilku Sokolem“. 1. ledna 1913 se odehrála divadelní hra „Závěť“ za režijního vedení Josefa Kudělky, a dále v tomtéž roce hra „Goralí“.

Ochotnická činnost neustala ani v období I. světové války, a tak například 12. června roku 1916 byla odehrána divadelní představení „V rodném zátiší“ a „Konečně sami“, 18. února 1917

to byla hra „Vesnický mučedník“ a v květnu téhož roku se hrála divadelní hra „To byla noc“; dále 3. ledna roku 1918 bylo sehráno divadelní představení „Černý kříž v lese“.

První divadelní hra po skončení I. světové války a vyhlášení samostatnosti Československé republiky byla odehrána dne 26. prosince 1918 pod názvem „Sedlák křivopřísežník“. Produkce divadelních her pokračovala obvyklou frekvencí – 13. dubna 1919 bylo sehráno divadelní představení „Palackého třída 27“, 26. října 1919 to byla divadelní hra „Kostnické plameny“ a 28. prosince 1919 hra „Obnažená duše“.

V roce 1920 bylo odehráno divadelní představení „Románek na horách“. Zajímavostí při uvedení této hry bylo, že v ní pohostinsky vystupoval i František Tomášek, budoucí kardinál a arcibiskup pražský, který v té době velice často navštěvoval Košatku. František Tomášek navštěvoval známou rodinu Vavrečkovu v jejich bývalé hospodě u „Vavrečky“, s kterou byl rodově spřízněn.

V roce 1921 bylo odehráno další divadelní představení „Maryša“ od bratrů Mrštíkových. Nezapomenutelnou roli „Francka“ v této hře předvedl později tragicky zesnulý člen sokolské jednoty v Košatce

Scéna z ochotnického divadla z roku 1923 v Košatce, kdy bylo odehráno historicky první drama v Sedlářovém lesíku pod názvem „Lešetínský kovář“

pan František Folta. Dále se v tomto roce hrála „Sněhurka“ a „Vánoční sen“. Také v roce 1922 byl divadelní soubor velice agilní a odehrály se divadelní hry „Hříšnice“, „Pan Měsíček obchodník“, „Furiant“, „Den svobody“, „Brixenský mučedník“, „Ferdinand spí“ a „Na rodné hroudě“.

Divadelní představení se konala někdy i u příležitosti významného výročí. Tak například 26. května roku 1923, v předvečer hasičské slavnosti, pořádané na počest otevření požární zbrojnice v Košatce, byla po deseti létech opět odehrána divadelní hra „Závět“. Zvláštností košatecké kultury byla divadla v přírodě. Prvním divadelním představením v „Sedlářovém lesíku“, na levé straně před Malou Košatkou při vjezdu od Staré Vsi nad Ondřejnicí, bylo v roce 1923 drama „Lešetínský kovář“. Tuto hru nacvičoval režisér Viaclovský.

K dalšímu obohacení a rozkvětu ochotnického divadla v Košatce přispělo založení místní Košatské kapely pod vedením kapelníka Františka Maralíka v roce 1924. Nepostradatelná byla tato kapela při divadelních hrách se zpěvy, což byly v té době, dalo by se říci, operety. Příznivější podmínky k tomu měla místní DTJ „Dělnická tělocvičná jednota“, kde byli výborní herci a také zpěváci. Od té doby, za úzké spolupráce s Košatskou kapelou, je možno datovat zlatý věk ochotnického divadla v Košatce. Rok 1924 byl významný uspořádáním šesti divadelních představení pro dospělé a pěti loutkovými

představeními. Z toho byla v jarním období řídícím učitelem Josefem Kudělkou nacvičena mimo jiné hra s morbidním názvem „Vrah“, další předvedená divadelní hra se jmenovala „Pro peníze“. Pro sokolskou akademii v přírodě se současně nacvičilo i představení „Sibiřská devítka“.

Dále se v „Sedlářovém lesíku“ odehrál v roce 1925 „Ondráš a Juráš“. Toto představení bylo sehráno i při večerním osvětlení v „Háji“ u mlýna. Dalšími divadelními hrami v tomto roce byla „Falešná kočička“ a „Pro víru“. Poslední hra však nebyla publikem příliš pochopena a scény s Koníášem namísto vážného zamyšlení vzbudily naopak u obecnosti veselé reakce.

V roce 1926 byla odehrána veselohra se zpěvy „Z českých mlýnů“. Byla to první odehraná zpěvohra v Košatce od vyhlášení samostatnosti naší republiky v roce 1918. Na žádost petřvaldské jednoty byla tato divadelní hra pohostinsky odehrána i v sousedním Petřvaldu. Jako třetí hra, která se odehrála v „Sedlářovém lesíku“, bylo v září drama „Jan Výrava“. Tato divadelní hra vynikala nad ostatními jak výpravou, tak úrovní i celkovým provedením. Divadelní sezóna byla v tomto roce ukončena další veselohrou se zpěvy „Ženská vojna“.

V roce 1927 byla dne 2. dubna odehrána s dětmi pohádka „Hastrman“ a 17. dubna „Nezvedená Lída“. 4. a 11. srpna bylo po šesti létech zopakováno populární divadelní drama „Maryša“, které se rovněž odehrálo v přírodě.

Účinkující košatečtí ochotníci v divadelní hře „Maryša“ v srpnu roku 1927.

Ochotníci v Košatce v divadelní hře „Lašská svatba“. Fotografii zapůjčila paní Růžena Máchová.

Košatečtí ochotníci po představení divadelní hry „Rezinka od pěchoty“ uvedené 14. července 1932 v Hartech. Fotografii poskytla paní Mgr. Jaroslava Hrabovská (Kotková).

Rok 1928 byl opět, pokud se týká odehraných divadelních her, dosti bohatý. Z divadelního repertoáru byla mimo jiné pro rok 1928 vybrána známá divadelní hra „Lucerna“ od Aloise Jiráska. Bylo rozhodnuto odehrát tuto hru večer při večerním osvětlení. Úmysl by dobrý, avšak technická režie nesplnila svůj úkol k plné spokojenosti, takže celkový dojem z tohoto dramatu byl poněkud rozpačitý. Kromě tohoto dramatu se v tomto roce odehrály ještě divadelní hry „Slovenské martyrium“, „Tulácká krev“, „Handlíř Binar“ a „Proč bychom se netěšili“.

V roce 1930 bylo odehráno v měsíci lednu opět po devatenácti letech divadelní představení „Chudý písničkář“, v dubnu „Slečinka z bílého zámečku“ a v měsíci srpnu divadlo v přírodě „Zelené království“.

Dne 6. března 1932 se konalo divadelní představení „Ve spárech dravcových“. V nedalekých „Hartech“, kam také zajížděli košatečtí ochotníci na hostování, se hrála dne 14. července 1932 „Rezinka od pěchoty“. 25. prosince 1932 byla odehrána divadelní hra „Kde mám svého tátu“. Toto představení bylo rovněž odehráno i 31. prosince 1932 v sousedním Jistebníku pro českou menšinu, neboť v té době byl Jistebník, jak je známo, obcí s většinovým německým obyvatelstvem.

Dne 6. ledna 1933 byla odehrána divadelní hra „Strýc Motal“, dále 16. dubna pod režijním vedením Jana Sedláře „Julino terno“ a 28. října „Děvče od Čerchova“, které režíroval Ladislav Sýkora.

V roce 1934 se dle dochovaných záznamů uvádí odehrání dvou divadelních představení, a sice; „Okénko“ od Olgy Scheinpflugové za režie Eduarda Hrabovského a „Na každého dojde“, které režíroval Jan Sedlář.

Na počest 85. narozenin prezidenta republiky T. G. Masaryka bylo dne 7. a 10. března roku 1935 odehráno divadelní představení „Zahrada míru a lásky“. Dále se v tomtéž roce líbilo provedení operety pod názvem „Madlenka z kovárny“, pod režijním vedením Ladislava Sýkory. Tato opereta byla rovněž pohostinsky odehrána i v sousedním Jistebníku. Dále bylo dne 28. října téhož roku odehráno drama „V osidlech zrady“, které režíroval opět Jan Sedlář.

V roce 1936, dne 7. března, předvedla místní „DTJ“ divadelní hru „Jízdní hlídka“, o konfliktu československých legií s bolševickým režimem v Rusku; rovněž na počest výročí narození prezidenta Osvooboditele T. G. Masaryka. Před tímto divadelním představením pronesl učitel Jndřich Vacula o našem prezidentu T. G. Masarykovi proslov.

Do ochotničení se zapojily i děti místní školy, které 14. března odehrály pohádkovou hru „Princezníčka“. Ve stejném roce se uskutečnila další minimálně tři divadelní představení. Byla to dne 12. dubna komedie „Lidé na kře“, pod vedením režiséra Jindřicha Vaculy, dále 27. září zpěvohra „Tajná láska, ta mě trápí“ s režiséry Eduardem Hrabovským a Stanislavem Šrámkem a 25. a 27. prosince komedie „Kamaráde, kde jsi?“, kterou režíroval Ladislav Sýkora. Obzvláště obě jmenované komedie byly velice zdařilé. Příkladili se o to nejen režiséři, ale i téměř všichni herci, kteří nelitovali svého času a peněz a odjeli se před oběma představeními podívat na tytéž divadelní hry do Moravskoslezského národního divadla v Ostravě. Dále se v tomto roce u příležitosti tělocvičné akademie odehrála jednoaktovka „Pod Tyršův prapor“.

Dne 21. února 1937 bylo sehráno divadelní představení „Dvojník pána Dibelky“ a žactvo místní školy odehrálo 6. a 7. března divadelní hru „Srdce“.

Dále se v „Sedlářovém lesíku“ hrál „Pán Lysé Hory“. V lesíku u mlýna, zvaného „Háj“, se odehrála mimo jiné „Zelená garda“.

Po osvobození republiky v roce 1945 se obnovila v Košatce i činnost ochotnického divadla. Namátkou je vybráno pouze několik titulů z celé řady odehraných ochotnických představení. V roce 1949 se odehrálo v „Sedlářovém lesíku“ válečné drama „Nikdy“, 7. října 1951 drama „Otec“ od Aloise Jiráska, v roce 1955 se předváděly divadelní hry „Poslední muž“ a „Ševci“. Tato poslední dvě divadelní představení obstála herecky i dekoračně, avšak druhé představení nepřesvědčilo svou obsahovou formou. V roce 1957 se odehrála divadelní hra „Slaměný klobouk“. Také se po válce opakovala u „Vavrečky“ divadelní hra „Palackého třída 27“, která už byla na repertoáru košateckých ochotníků v roce 1919. Klasická éra ochotnického divadla v Košatce končí rokem 1959, kdy bylo odehráno v hospodě u „Vavrečky“ představení pro děti „Čert Belínek“.

Výčet všech odehraných divadelních her košateckými ochotníky není zdaleka konečný. Neúplný seznam a názvy často neznámých divadelních her nám nedávají možnost posoudit dramaturgii a tím i kvalitu výběru jednotlivých titulů. Je jasné, že vedle stále aktuálních dramát, která jsou na repertoáru i na současných profesionálních divadelních scénách, jako například „Maryša“ od bratrů Mrštíků nebo „Lucerna“ od Aloise Jiráska, byly k provedení vybírány i slabší divadelní kusy. Bylo to však poplatné době, kdy se tato dramata uváděla na scénu. Jiné to bylo třeba před sto lety za doby Rakouska-Uherska, jiné po vyhlášení nezávislosti naší republiky po roce 1918 nebo po skončení II. světové války po roce 1945. Rovněž kvalita provedení nebo technická režie nebyla vždycky dle dochovaných záznamů na požadované vysoké úrovni. Ovšem nadšení košateckých ochotníků, jejich

zapálení pro věc a jejich odhodlaný přístup k provádění uměleckého řemesla převýšil veškeré drobné závady. Dobrovolná činnost ochotníků v Košatce pomáhala udržovat přátelské a sousedské vztahy mezi občany a přispívala k rozvoji vzdělanosti a kultury v obci.

Osobní a bezprostřední vzpomínky a zážitky pamětníka klasické éry ochotníků v Košatce

Přenesme se nyní do časů klasické éry ochotnického divadla v Košatce. Přetčeme si nyní osobní vzpomínky pana Karla Chromiaka, jednoho ze členů ochotnického souboru v Košatce. Pan Karel Chromiak se v Košatce narodil a vyrůstal, ale později se odstěhoval do Ostravy. Jeho vzpomínky se vážou na jednoho z významných režisérů košateckých ochotníků pana Zdeňka Tůmu, který vedl ochotnický soubor v Košatce po II. světové válce:

Pan Zdeněk Tůma – režisér košateckých ochotníků po II. světové válce. Fotografii zapůjčil pan Luděk Tůma.

Po osvobození v roce 1945 se šířila obcí Košatka touha přispět něčím, co by obohatilo kulturní život. Jednou z těchto činností bylo i ochotnické divadlo. Iniciátorem byl v první řadě pan Zdeněk Tůma, který byl velmi zapálený ochotník a také režisér. Byl jsem vybrán do některých rolí, takže mám ještě dnes některé vzpomínky, které mi připomínají nadšení jak ochotníků, tak také obyvatel. Vždyť na některá představení dojížděli

Košatečtí ochotníci po provedení divadelní hry „Čerta Belínka“ v roce 1959. Fotografii zapůjčila paní Marie Kučerová.

i občané z okolních vesnic a sály byly vždy plné. Dnes by tomu tak určitě nebylo, protože kultura se šíří hlavně televizí a dívat se na amatérské představení nadšených ochotníků?

Dovolte mi, zavzpomínat na několik epizod z nacvičování her. Zdeněk Tůma patřil k těm, kteří chtěli mít všechno autentické, žádné předstírání. Když jsme hráli v „Sedlářovém lesíku“, předcházela agitace v okolních vesnicích tak, že v kočáře jezdili „němečtí vojáci“ a zvali na představení jak staroveské, tak i petřvaldské občany. V lese musela být na stromech ptačí budka s dřevěným ptákem a u statku byl přivázan živý pes. Ten však po výstřelech v odehrávaném ději začal výt, takže musel být během představení stažen ze scény. Na jevišti u „Čechovských“ se projížděla lodička. A aby to vypadalo hodnověrně, dala se do vany voda a při přejezdu lodičky přes scénu se pádlem vyšplouchla voda.

U „Vavrečků“, kde se hrála „Palackého třída 27“, byla pro velký zájem stanovena repríza na velikonoční pondělí. Samozřejmě, že někteří účinkující po ranních radovánkách přišli k večernímu představení trochu unavenější. Režisér měl těžkou hlavu a snažil se povzbudit přítomné herce k dobrému výkonu. Děj mimo jiné popisoval návrat „bratra Hynka“ ze Spojených států. Ten při kouření doutníku, jej odhodil pod oتمان, a recepční ho měl vytáhnout. Jenomže se zde projevila ještě únava z rána a trvalo to dlouhou dobu, kdy se nadzvedával oتمان a čouhaly ven jen nohy, než se

recepční objevil na scéně s doutníkem. Do té doby museli aktéři na jevišti improvizovat, aby zaplnili časové vakuum. Při přivítání navrátilivšího se bratra, došlo při objetí k tomu, že kotlety namalované v maskéřně jednoho, se objevily na jiném místě toho druhého. Podle těch diváků, kteří zhlédli obě představení, se konstatovalo, že o velikonočním pondělí to bylo lepší provedení, než předcházející premiéra.

Ochotníci v Košatce ve hře „Palackého třída 27“. Fotografii zapůjčil pan Karel Chromiak z Ostravy.

Pan Karel Chromiak, Košatka č. p. 91 („Sakrovec“), se narodil 9. 1. 1931 a z Košatky se odstěhoval do Ostravy v roce 1955.

Současné období ochotnického divadla v Košatce

Na odkaz klasického období ochotnického divadla v Košatce navázala v novodobé historii v roce 2002 dramaturgyně a režisérka Iva Chmelíčková. Od roku 2003 až do současnosti se konala každý rok pravidelně pod jejím vedením premiéra pohádky, kterou nastudovala se svými spolupracovníky a se svým dětským divadelním souborem. Členové divadelního souboru jsou děti ve věku od 5 do 15 let. Výčet názvů všech devíti nastudovaných pohádek pro každý rok je následující:

Pohádka o Popelce, Perníková chaloupka, Princezna solimanská, Princezna na hrášku, Pasáček vepřů, Královna koloběžka, Sněhurka, Zlatovláska a Čert a Káča. Svoje vystoupení předvádí dětský divadelní soubor z Košatky každý rok pravidelně nejen v Kulturním domě v Košatce, v zámku na staroveských Obecních slavnostech, ve škole ve Staré Vsi nad Ondřejnicí, v Petřvaldě, v Ústavu sociální péče pro mentálně postižené v Muglinově, ale účinkoval už také v Jistebníku, Klimkovicích a v Ostravě-Zábřehu.

Dne 5. prosince 2011 předvedl košatecký dětský ochotnický soubor pohádku Čert a Káča pohostinsky dokonce také i v partnerské obci Raková na Slovensku za rekordního zájmu diváků v počtu 480 osob a zaznamenal zde mimořádný úspěch.

Dětské představitelé košateckého divadelního ochotnického souboru v pohádce „Princezna solimanská“ při představení v Kulturním domě v Košatce.

Fotografii dodala pani Iva Chmelíčková.

Dlouholetá činnost tělovýchovné jednoty Sokol v Košatce a její naplňování sokolských myšlenek a ideálů

Milan Hrabovský

Úvod

Milí čtenáři časopisu POODŘÍ, bratři a sestry Sokola v Košatce. Čtete a vzpomínejte, neboť na těchto stránkách jsou zachyceny osudy bratří a sester tělovýchovné jednoty Sokol od jejího vzniku, kteří po vykonané práci na poli sokolském odešli do neznáma, aby po sobě zanechali nejkrásnější vzpomínku sokolské obětavosti a skromnosti, ale i mužného odhodlání a hrdého národního sebevědomí.

Dočtete se zde o smutných dobách, kdy byl založen TJ Sokol Košatka, kdy svoboda, samostatnost a demokracie byly jen vzdálenými hvězdami, jež svítily do tmy reakce a poroby, v níž se dusil život českého národa ve spárech rakouského orla. Nezlomná živelná touha národa po svobodě a demokracii však byla dosti silná, aby promluvila k světu o jeho politické a hospodářské vyspělosti, vzkřísila v lidech národní sebevědomí a probudila v nich opravdovou vůli pracovat na změně těchto poměrů, v nichž se český národ v době založení tělovýchovné jednoty Sokol v Košatce nacházel.

Sokolská myšlenka byla průkopnicí těchto snah, jež pronikaly do života i našeho venkova. I činnost TJ Sokol Košatka byla jednou z nesčetných aktivit, které formovaly ducha našeho národa v této době. Připravovala jej k tomu, aby byl v rozhodující

dějinný okamžik připraven převzít vládu věcí veřejných do svých vlastních rukou.

Boj za svobodu, demokracii a samostatnost však nebyl vybojován jednou pro vždy a může se kdykoliv v budoucnu opakovat, jak nás o tom učí

Otisk starého razítka Sokola.

nedávná historie okupace naší republiky německými fašisty a následně i komunistická diktatura po II. světové válce. Toto ponaučení je velice příkladné zejména pro současné i příští generace. Za vznesené ideály svobody, demokracie a samostatnosti však stojí za to bojovat neustále a je to zapotřebí mít pořád na paměti. Přesvědčili nás o tom i naši bratři, členové TJ Sokol Košatka, Eduard Hrabovský a Stanislav Nováček, kteří za tyto ideály v době druhé světové války neváhali, v rámci domácího odboje proti německým okupantům, položit i svůj vlastní život.

Činnost TJ Sokol od založení jednoty do začátku II. světové války

Tělovýchovná jednota Sokol Košatka byla založena v únoru roku 1909. Před tímto rokem se soustřeďoval sokolský život více ve městech a přilehlých vesnicích. Postupně se sokolská myšlenka prosazovala i v ostatních obcích. Košatecká tělovýchovná jednota byla založena s přispěním staroveské jednoty. Ustavující schůzi tělovýchovné jednoty Sokol řídil v Košatce bratr Vilém Lednický, obětavý starosta Sokola Stará Ves. Za první členy Sokola se v Košatce přihlásilo 12 bratrů. Počáteční aktivita se v Košatce soustřeďovala na cvičební činnost. Tělocvičná cvičení se v té době konala vždy každou neděli za účasti bratra cvičitele ze Staré Vsi. Chodívalo se cvičit i do sousední Staré Vsi. Někteří bratři chodívali cvičit vždy po své denní práci i do Sokola Vítkovice. Byli to Alois Folta, Alois Mácha, Rudolf Hrabovský, František Chvostek a Richard Dvorský. Tito bratři vytvořili stabilní kádr, z kterého se později doplňovala sokolská jednota.

V roce 1911 posílil jednotu bratr Karel Rypel, který se vrátil ze světa, kde byl na zkušené a přinesl si s sebou bohaté organizační a cvičební sokolské zkušenosti. Byla svolána schůze mládeže, na níž promluvil na téma „Poměr mládeže k sokolstvu“. Od těchto dob se datuje pravidelná činnost tělovýchovné jednoty. Zaslouhou bratra Karla Rypla byla oživena i vzdělávací činnost. 31. května 1912 přednášel například bratr Karel Rypel o J. A. Komenském. Hned vzápětí se konala úspěšná propagační vycházka do okolí, po níž promluvil o českých dějinách. Bohatá vzdělávací přednášková činnost byla v té době a rovněž i v jednotlivých následujících letech velice prospěšná a žádoucí a pomáhala rozvoji vzdělanosti a šíření informací. V době neexistence prostředků masové komunikace, jako jsou rozhlas, televize a internet, byla kromě navštěvování základní školy jedinou možností vzdělávání pouze ojedinelá četba. Byl to občas nějaký hospodářský list a mezi ženami byly rozšířeny časopisy „Kříž“ a „Maria“, které byly kolportovány přímo farním úřadem. Čtenáři si taky mohli vypůjčit nějakou knihu z omezeného výběru v místní knihovně.

V lednu roku 1912 se pořádal první sokolský ples na sále u „Vavrečky“. V roce 1912 byla pořizena

také první bradla; v roce 1914 byla zakoupena žíněnka a později v roce 1921 byly dokoupeny kruhy. První veřejné cvičení se konalo v Košatce na „Koptiskách“ u Odry dne 14. července 1912. Cvičení vedl bratr náčelník ze Staré Vsi Felix Tyleček. Program cvičení byl následující: I. dorost – prostrná s praporky, II. muži – náradí, III. ženy – prostrná ze VI. všesokolského sletu, IV. muži – prostrná ze VI. všesokolského sletu. Cvičení se vydařilo. Pouze s cvičebním místem byly problémy. Cvičiště bylo v sobotu čerstvě upraveno, do rána ovšem vydatně zapršelo, takže cvičiště bylo plné vody. Bratři proto v neděli časně ráno nanosili plevy a celé cvičiště jimi vysypali. Bylo sice trochu měkko, ale dalo se cvičit. Čistý výtěžek z uvedeného podniku byl velice slušný. Při vstupném 40 haléřů činil 151, 98 korun.

Jedna z osmi sester, které ustavily 6. dubna 1913 ženský odbor TJ Sokol Košatka, Milka Klímková – provdaná jako Emílie Tůmová – při cvičebním večírku v květnu 1914, kdy ženy cvičily brněnská prostrná s kroužky.

Dne 6. dubna 1913 se konala ustavující schůze ženského odboru TJ Sokol v Košatce. Přihlásilo se 8 sester. Byly to Josefína Šugarová, Božena Hajdučková, Berta Hajdučková, Božena Nováčková, Jenovéfa Nováčková, Alžběta Paličková, Emílie

Klímková a Anežka Kučerová. 29. června 1913 se konalo veřejné cvičení za pomoci bratrské jednoty z Velkého Petřvaldu. Cvičení všech složek bylo velice zdařilé, až na prostná mužů, která pokazila hudba svým náhlým rychlým tempem. Na krajském sletu v Ostravě, konaném rovněž v červnu roku 1913, cvičilo celkem asi 50 účastníků z naší vesnice. Z toho mimo jiné 7 bratrů cvičilo lublaňská prostná, 5 účastníků cvičilo v kroji a dále se sletu zúčastnilo 7 sester. V roce 1913 se v jednotě začaly odebírat také první časopisy. Byly to „Župní věstník“, „Věstník Č. O. S.“ – Česká obec sokolská – a „Zlatá Praha“.

V květnu roku 1914 byl pořádán cvičební večírek ke třicetiletému výročí úmrtí Miroslava Tyrše, jednoho ze zakladatelů Sokola. Tělocvičný program byl velice bohatý a náročný. Muži cvičili v počtu tří oddílů devític na hrazdě a bradlech, dorost cvičil v počtu čtyř oddílů na hrazdě a župní prostná, žáci v počtu tří oddílů cvičili na hrazdě a prostná s tyčemi, ženy cvičily brněnská prostná s kroužky, žákyně v počtu tří oddílů cvičily za doprovodu zpěvu prostná s praporky. Dne 28. a 29. června roku 1914 se zúčastnili čtyři bratři v kroji sletu v Brně, 2 bratři cvičili prostná.

V roce 1915 byly členy jednoty vysazeny památné lípy, na počest památky upálení Jana Husa a na uctění padlých rodáků v probíhající I. světové válce.

Dne 3. listopadu 1918 se konala oslava naší samostatnosti průvodem celou vesnicí až na lubinský most. Při Husově lípě, vysazené v roce 1915 na cvičišti tělovýchovné jednoty, promluvil bratr Vladimír Sládek o českých dějinách od Bílé Hory až po současnost. Bratr Karel Rypel pronesl přednášku o panování Habsburků v českém národě. Bratr Alois Folta vysvětloval, proč byla místem oslavy zvolena právě Husova lípa.

Dne 1. 1. 1919 se konala další z valných hromad za přítomnosti 55 bratrů a sester. Jednota v roce 1918 odeslala na darech a sbírkách 1511 korun na dobročinné účely. Tento poměrně velký dar svědčil o tom, že jednota kromě svých hlavních priorit, jako byly tělovýchovná a vzdělávací aktivita, plnila také charitativní úkoly. Pomáhala mírnit dopad těžkých válečných tragédií z I. světové války.

Pamatovalo se i na přípravu žactva a dorostu. Byly pořádány poučné a zábavné besídky, které se těšily obrovskému zájmu, jak mladých, tak i starých. V roce 1920 byl pro sokolské žactvo uspořádán výlet na Štramberk. Výlet vedli sestra Ondráčková a bratr Vavrečka. V této době se začíná probouzet i nový obor tělocvičné činnosti, zatím v jednotě nepříliš známý, a sice; prostý tělocvik, což byla lehká atletika. Zájem mezi členstvem se o tento nový obor rozhodli vzbudit bratři Adolf Šlejtr a Josef Vavrečka. Výbor jim schválil zakoupení prvního sportovního náčiní, což byl disk a tyč ke skoku o tyči. Této sokolské aktivitě se začalo

dařit zejména od té doby, kdy byl zvolen starostou jednoty bratr Josef Vavrečka. Dne 19. září 1920 bylo možno vidět v Košatce první závody v prostém tělocvik. V cestě stály nevidané překážky. Byly to předsudky místních obyvatel, kteří hleděli s vyjevenýma očima na závodníky, kteří procházeli před závodem po silnici Košatkou pouze v krátkých kalhotách. Velkou radost a nadšení vyvolalo ve štafetovém běhu vítězství domácího košateckého družstva s finišmanem Josefem Vavrečkou nad Klímkovicemi. Závodily rovněž i ženy. Závodilo se v primitivních podmínkách, což ovšem nijak neubralo na chuti, nadšení a odhodlání členů jednoty. Závody potvrdily skutečnost, že pro budoucnost byl položen základní kámen pro zdar a úspěch lehké atletiky v Košatce.

Na valné hromadě, konané dne 9. ledna 1921, byly slavnostně vzpomenuy slavné sletové dny v Praze roku 1920, kde cvičilo prostná 7 bratrů a zápasu se účastnilo 6 bratrů z naší jednoty. Zvláště dojemný byl zápas, v němž nastoupili bratři bez triček a se zařatými pěstmi. Bylo to v době bojů o Těšínsko. Těšínská župa tehdy nesla v průvodu tabulku zahalenou černým flórem. Po zakoupení nové bambusové tyče pro skok o tyči byly 28. srpna v roce 1921 pořádány v Košatce druhé závody v prostém tělocvik. Účast závodníků a rozsah závodů byly podstatně vyšší než u prvních závodů v předchozím roce. Počet závodníků činil 50 osob. Na hřiště se přišlo v závodním úboru ze spolkové místnosti tradičně průvodem. Ve štafetovém běhu závodilo pět štafet v následujícím pořadí: 1. místo – Mariánské Hory I, 2. místo – Mariánské Hory II, 3. místo – Košatka, 4. místo – Moravská Ostrava, 5. místo – Brušperk. V dalších disciplínách zvítězili: v běhu na 100 metrů zvítězil z 21 závodníků Janošek z Mariánských Hor. Na 1 500 metrů vyhrál z 10 závodníků Adolf Šlejtr z Košatky. V kouli obsadil první místo z 8 závodníků Adolf Šlejtr z Košatky výkonem 10,33 metrů. Stejně tak i v oštěpu vyhrál z 10 závodníků Adolf Šlejtr z Košatky výkonem 41,02 metrů. V disku rovněž z 10 závodníků zvítězil Režnar z Mariánských Hor, když poslal disk do vzdálenosti 30,40 metrů. Ve skoku vysokém exceloval Grygar z Košatky výkonem 155 centimetrů. Skok o tyči se stal záležitostí Kukulského z Mariánských Hor, který pokořil výšku 267 centimetrů. Skok daleký vyhrál Janošek z Mariánských Hor výkonem 540 centimetrů.

Na veřejném cvičení v roce 1922 cvičilo 24 mužů prostná, 3 družstva cvičila na náradí a novým vystoupením bylo cvičení šermu šavlí. Na okrskovém cvičení cvičilo jedno družstvo na vysokých bradlech.

V roce 1924 dosáhl už počet členů jednoty slušného čísla, a to devadesáti osob. O bohaté činnosti jednoty svědčí výčet jejích aktivit v tomto roce. Vzdělávací činnost je uváděna v počtu čtyř přednášek, dále byly jednotou odehrány 3 divadelní hry, bylo pořádáno 13 besed různého druhu, proneseno

56 proslovů a pořádány 2 zábavy. Na sokolském cvičišti se započalo s výsadbou stromů.

Patnáctý červenec roku 1924 byl poznamenán velice tragickou událostí. Bratru Františku Foltovi, místonáčelníkovi jednoty, se stal při nacvičování na akademii, na zahradě bratra Vavrečky, úraz na hrazdě. Při veletochi nazad dělal velepřesmyk a pozdě se pustil. Odletěl od hrazdy málo nad prostým visem a dopadl na žíněnku na lopatky. Po žíněnce se smekl, přičemž nohy v setrvačnosti zlomily jeho tělo. Byl odvezen do nemocnice v Ostravě, odkud však byl následně převezen zpátky domů jako nevléčitelný. Připomeňme si jedny z jeho posledních památných slov, která pronesl jako opravdový Sokol košatecké jednoty. „Pro sokolství jsem žil a zemřel“. Zemřel následujícího dne 16. července 1924. Jeho pohřbu se zúčastnilo mnoho domácích členů, i členů z okolních jednot. Celkem se sešlo 192 členů v krojích z 22 jednot. Na pohřbu hrály dvě hudby. Přečtěme si nyní slova, která byla napsána na stuze věnce. „Vzorem jsi nám byl a vzorem nám zůstaneš. Tvůj obraz stále nám bude tanouti na mysli v dobách radosti i smutku, zvláště v dobách, kdy z pohodlnosti chtěli bychom ruce založiti v klín, abychom mlčky přihlíželi k zániku sokolské myšlenky v Košatce. Slibujeme, že nám zůstane navždy svato, pro cos obětoval svůj život“.

Pohřeb tragicky zesnulého bratra Františka Foly v červenci 1924. Pohřební průvod směřuje „Hůrkou“ na bývalý hřbitov u kostela ve Staré Vsi nad Ondřejnicí.

V roce 1926 se začaly bohužel prohlubovat i časté rozpory vůči místní druhé tělovýchovné jednotě v Košatce „DTJ“ Dělnické tělocvičné jednotě. Dokonce nebyla nouze ani o útoky v novinách. Mezi členstvem TJ Sokol a DTJ docházelo často i k ostrým slovním potyčkám. Bratr vzdělavatel Josef Vavrečka nabádal proto členy tělovýchovné jednoty Sokol ke klidu a větší smířlivosti, zdůrazňoval potřebu osvojení si stěžejních sokolských zásad a doporučil členům četbu časopisu „Ruch“. Hlavní zásadou každého sporu musí být přece znalost věci a ukázněnost a zdrženlivost ve způsobech vyjadřování diskusních názorů. Na župním sletu v Opavě cvičilo v tomtéž roce 11 bratrů prostrná a jedna

šestice šerm krátkou holí. Prudký déšť vytvořil velké kaluže, takže podpory ležmo byly prováděny přímo ve vodě. Ruce a nohy byly celé od bláta. To však vůbec neubralo cvičencům na odhodlání vypořádat se s plněním sokolských povinností a závazků na výbornou. VIII. všesokolského sletu v Praze se v tomto roce zúčastnili z naší jednoty 3 dorostenci a dále celkem 24 bratrů, z toho 17 v kroji a 7 v občanském oděvu. Tělocvičná akademie se v tomto roce vydařila. Program vyplnilo 12 čísel všech složek. Zvláště se líbilo vystoupení mužů ve skupině na kruhu, vystoupení dorostenek „Půvaby roku“ a vystoupení žen ve cvičení s hráběmi a snopy. Na okrskové akademii ve Fryčovicích cvičili bratři a sestry z naší jednoty „Ruské tance“. Toto vystoupení se rovněž velice líbilo.

Bratr Grygar ve skoku o tyči na bývalém hřišti v Košatce „Na Huvarovém rybníčku“ v roce 1925. Při dosahovaných výškách až do 2,70 m nepotřebuje v tomto roce ani žádné doskočiště. Při úrovni dnešních přeskakovaných výšek už by to byl problém.

V roce 1927 se členstva naší jednoty bolestně dotkla smutná zpráva o vážném onemocnění našeho bratra Adolfa Šlejtra, který vážné chorobě nakonec podlehl. Pohřeb měl dne 17. srpna roku 1927. Ve stručnosti je těžké několika větami vypovědět o tom, co všechno pro rozvoj naší jednoty vykonal.

Pohřeb bratra Adolfa Šlejtra před hospodou u „Neuwirtha“ směřující na bývalý hřbitov u kostela ve Staré Vsi nad Ondřejnicí dne 17. srpna 1927.

Župních závodů v prostém tělocviku se zúčastnili v tomto roce pouze bratři Sedláček a Čavera. Po prvotním nadšení a po několika letech pořádání pravidelných závodů v Košatce, začal tento obor tělocvičné činnosti v jednotě upadat.

V roce 1928 uspořádala jednota výlet vlakem do Hranic a pěšky přes Helfštýn do Lipníku nad Bečvou.

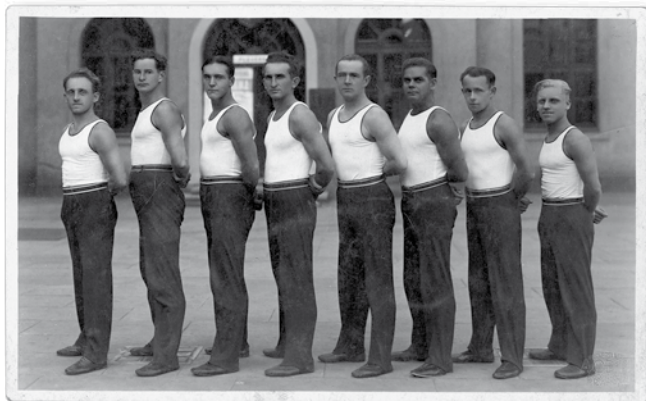
Rok 1929 byl významný výročí – jednota oslavila prvních 20 let své úspěšné činnosti. Bylo to slavné výročí, kdy se už dala poprvé zrekapitulovat uplynulá éra. 2. června se konala slavnost, která byla spojena s tradičním průvodem obcí. Účast v průvodu byla dosti vysoká, neboť žactvo se průvodu zúčastnilo v počtu 74, dorost v počtu 25 a dospělí v počtu 52 členů. Z toho bylo 41 bratrů v kroji. Na slavnosti, po projití průvodu, cvičilo 34 bratrů prostná, čtyři družstva bratrů cvičila na náradí a na závěr byla zacvičena „lillská pětadvacítka“. Dále cvičilo 16 sester a 12 dorostenek. Toto veřejné cvičení svou účastí a tělocvičnou úrovní důstojně připomnělo 20 let trvání tělovýchovné jednoty v Košatce.

Rok 1932 byl opět rokem, kdy se konal všesokolský slet v Praze. Tohoto IX. všesokolského sletu se z naší jednoty zúčastnilo 8 bratrů v kroji a 9 sester.

V roce 1934 došlo pro tělovýchovnou jednotu k významné události. Rolník Rudolf Chvostek č. p. 19, po důvěrném jednání s bratry Foltou a Vaculou, vyměnil za čtyři měřice luk tělovýchovné jednoty tři měřice svého pozemku mezi Velkou Košatkou a Malou Košatkou. Tímto aktem se splnila

Členové Sokola při dvacátém výročí jeho vzniku v Košatce v roce 1929 na snímku ve dvoře u bývalé hospody u „Vavrečky“. Fotografii zapůjčila paní Marie Kučerová.

Cvičenci na všesokolském sletu v Praze. Čtvrtý zleva náčelník Sokola v Košatce pan Viktor Hrabovský. Fotografii zapůjčila paní Marie Zbořilová.

dávná touha tělovýchovné jednoty. Tělovýchovná jednota získala konečně vlastní a plně vyhovující cvičiště se stavebním místem. Bylo ovšem zapotřebí ještě tento pozemek upravit pro patřičné tělovýchovné vyžití. Proto bylo pouze v tomto roce odpracováno na jeho úpravě členy jednoty dobrovolně 815 hodin. Na sportovním poli dosáhli dne 4. listopadu tohoto roku významného úspěchu bratři naší tělovýchovné jednoty. V okrskovém přespolním běhu na 4 kilometry v Proskovicích zvítězil z 18 závodníků v kategorii mužů bratr a současně náčelník jednoty Viktor Hrabovský časem 16 minut a 12 vteřin. 2. místo obsadil bratr Stanislav Nováček časem 16 minut a 16 vteřin. V kategorii dorostenců zvítězil v běhu na 2 kilometry bratr Nováček z Košatky.

Podzimní přespolní běh II. okrsku sokolské župy Moravskoslezské se konal v neděli ve 14 hodin v Proskovicích. V kategorii dorostenců na 2 km zvítězil Nováček (Sokol Košatka), 2. Matula (Sokol Proskovice). V kategorii mužů na 4 km z 18 závodníků doběhl I. Hrabovský Viktor (Košatka), čas. 16 min. 12 vt., II. Nováček St. (Košatka) 16 min. 16 vt., III. Borovec Vl. (Proskovice) 16 m. 18 vt., IV. Balcar Alois (Proskovice). Uspořádání závodů mělo ladký průběh a byly sledovány četným obecnstvem. -ěj-

Výňatek z dobového tisku z roku 1934, informující o úspěších košateckých sportovců.

Dne 30. června roku 1935 se konalo první veřejné cvičení na vlastním sokolském hřišti. V průvodu na toto cvičení kráčelo celkem 152 krojovaných účastníků. Na následném veřejném cvičení cvičilo 44 žáků, 48 žákyň, 16 dorostenců, 13 dorostenek, 12 bratrů protná, 2 družstva bratrů na náradí a 23 sester protná. Také sokolské žactvo se pod dohledem bratra Jindřicha Vaculy v roce 1935 snažilo. Přičinilo se o přesazení vzrostlých lip a javorů z původního cvičiště na pozemku Viléma Huvara na sokolské hřiště. Všechny přesazené stromy se díky odborné péči a hlavně následnému pravidelnému zalévání v době sucha přijaly. Každý sokolík

a mladá sokolka měli svůj strom, který později s hrдостí ukazovali: „To je můj strom“.

Snímek z otevření šaten na sokolském hřišti ze dne 5. července 1936. Fotografii zapůjčila paní Renáta Foltová.

V roce 1935 se započalo na sokolském hřišti se stavbou šaten, které byly uvedeny do užívání dne 5. července 1936. Šatny byly tohoto dne otevřeny samozřejmě u příležitosti veřejného cvičení. Rovněž i v roce 1936 vyhrál okrskový přespolní běh na 5 kilometrů – jak na jaře, tak i na podzim – náš bratr Augustýn Sýkora mladší.

Košatské cvičenkyně při cvičení na bradlech. Fotografii zapůjčila paní Renáta Foltová.

Průvod obcí, za účasti bratrů v sokolském kroji před II. světovou válkou, směřující podél sokolského hřiště ke křižovatce.

Po okupaci naší vesnice německými vojsky dne 10. října 1938 došlo k útlumu činnosti místní jednoty. Definitivně byla činnost jednoty ukončena na základě celostátního rozpuštění Sokola německými okupanty v Protektorátu Čechy a Morava dne 14. dubna roku 1941.

Činnost TJ Sokol po skončení II. světové války

Po skončení druhé světové války sokolská jednota v Košatce obnovila svoji činnost. Za zmínku stojí zaznamenat rok 1954, kdy Sokol nechal vybagrovat na vlastní náklady u oderského mostu veřejné prostranství, které začalo sloužit košateckým občanům v roce 1957 jako veřejné kluziště. Toto nádherné veřejné kluziště s umělým večerním osvětlením nemělo bohužel dlouhého trvání. Začátkem 60. let 20. století muselo ustoupit stavbě nového oderského mostu.

Košatecké cvičenkyně při vystoupení na kladině na sokolském hřišti v roce 1947. Fotografii zapůjčila paní Marie Kučerová.

Sokol obnovil pravidelné cvičení v sálu v hospodě u „Vavrečky“. Dále se také pořádaly výlety s cvičením na náradích a prostrná jak na místním sokolském hřišti, tak i v okolních obcích. Tyto výlety byly spojeny s tradičními průvody celou obcí a trvaly až do 60. let 20. století.

V této době už zájem o prostrná a cvičení na náradích začal ze strany mládeže i dospělých upadat a tento druh tělovýchovné činnosti v jednotě postupně zanikal. Spolu s veřejným cvičením došlo i k útlumu doprovodných sokolských průvodů obcí. Tak kupříkladu v roce 1956 se před místním pohostinstvím „Jednoty“, před bývalou hospodou u „Vavrečky“, opět měli sejít účastníci průvodu. Nejdříve přišli hudebníci, aby pomohli různými pochody svolat ostatní. Účast však byla bohužel spíše povinná a symbolická. Sešel se pouze houf dětí ze školy a dále celkem devět mužů a čtyři ženy. Celkový rozpačitý dojem nezachránila ani osobní účast sedmdesátipětiletého Bernarda Vavrečky. Na zašlou slávu a zlaté časy sokolských průvodů, procházejících celou vesnicí

před II. světovou válkou, se už mohlo pouze nostalgicky vzpomínat.

Jedinou činností v tělovýchovné jednotě zůstala už jenom česká házená až do počátku 90. let 20. století.

Po roce 1989 se projevovaly v Košatce snahy obnovit sokolskou činnost, ale bez valného úspěchu. Teprve až v roce 2002 navazuje TJ Sokol Košatka na slavnou tělovýchovnou tradici. Hlavním zaměřením činnosti jednoty je pořádání veřejných sportovních a kulturních akcí. Organizují se plesy, sportovní dny u příležitosti Dne dětí, drakiády, výlety na kolech, výšlapy do hor apod.

Slavnostní otevření sportovního areálu v Košatce dne 25. června 2011 starostou ze Staré Vsi nad Ondřejnicí Ing. Daliborem Dvořákem. Fotografii poslala Zuzana Chvostková.

Snímek z nohejbalového turnaje, konaného za účasti sedmi tříčlenných družstev, dne 19. června 2011 na sokolském hřišti v Košatce. Fotografii poslal Ing. Miroslav Solar.

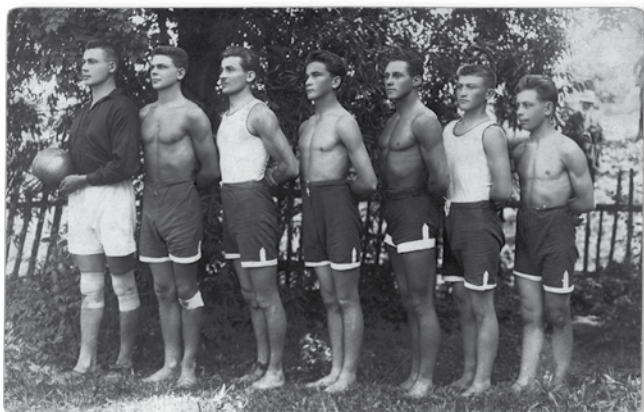
V roce 2010 se podařilo za pomoci obecního úřadu ve Staré Vsi nad Ondřejnicí a za peníze z dotací Evropské unie provést rekonstrukci sokolského hřiště na moderní sportoviště s umělým povrchem. Opravami prošly i všechny přilehlé budovy, to znamená šatny a stánek pro prodej občerstvení. Koncem roku 2010 byl tento nádherný

areál s umělým večerním osvětlením předán k užívání. Areál je volně přístupný pro všechny místní obyvatele, ale rádi jej navštěvují i přespolní. Zájem o sportování na něm je nevídaný. V jarních, letních a podzimních měsících zažívá tento areál nebývalý rozkvět, neboť se zde pravidelně provozuje tenis, nohejbal, malá kopaná a ženy se zde vyžívají při pravidelném cvičení nového moderního tance zumba. Oficiální otevření tohoto volnočasového areálu v Košatce proběhlo dne 25. června 2011 za účasti starosty a dalších členů zastupitelstva obce Stará Ves nad Ondřejnicí.

Česká házená v tělovýchovné jednotě Sokol

Česká házená, později přejmenována na národní házenou, se provozovala v tělovýchovné jednotě Sokol v Košatce zhruba od počátku 20. let 20. století do začátku 90. let 20. století, tedy bezmála 70 let. Činnost národní házené byla ukončena proto, že česká házená, tak jako i v jiných oddílech, těžce konkurovala jiným a modernějším sportům, které se provozovaly i na mezinárodní úrovni. Rozhodující však pro zánik oddílu národní házené v Košatce byl nedostatečný přísun mladých hráčů, kteří měli nahrazovat odcházející aktivní sportovce. Bylo to způsobeno malým počtem obyvatel a především postupným snižováním počtu původních obyvatel vesnice. Noví chalupáři, kteří skupovali v Košatce opuštěné chalupy, už neměli k tomuto ryzímu venkovskému sportu náležitý vztah.

Zakládající členové oddílu české házené v Košatce v roce 1925.

První zmínka o košatecké české házené se datuje rokem 1923, kdy se odehrály první zápasy mužstva Košatky proti Studénce a Zábřehu nad Odrou. Od roku 1924 je znám i první výsledek české házené mužstva Košatky, kdy utkání mezi Petřvaldíkem a Košatkou skončilo v poměru 8:4 pro hosty. V tomtéž roce, po skončení závodů v lehké atletice, bylo sehráno i výběrové ukázkové utkání v české házené, kdy kombinované mužstvo dorostenců Košatky a Petřvaldíku porazilo Polanku v poměru 19 : 3. Od těchto dob byla česká házená v Košatce jediným organizovaným sportem a byla ve vesnici velice populární. Předností této

hry byla větší pohyblivost ve srovnání s tradičními sokolskými aktivitami. K prvním košateckým českým házenkářům patřili následující bratři: Adolf Šlejtr, František Čavera, Richard Šlejtr, Sláva Sedlář, Josef Vavrečka, Vladimír Sýkora, František Sýkora, František Grygar, František Folta a jiní.

Velkým přínosem pro národní házenou v Košatce bylo zprovoznění nových šaten na sokolském hřišti v roce 1976, s definitivním dokončením v letech 1977 a 1978, kde už byly konečně i sprchy s teplou vodou. Tímto přestaly sloužit svému účelu původní šatny bez tekoucí vody, které sloužily cvičencům a házenkářům v Košatce po dobu dlouhých 40 let.

Družstvo českých házenkářů z Košatky v 60. letech 20. století. Fotografii zapůjčila paní Renáta Foltová.

V oddílu národní házené hrávaly v Košatce pouze mužské složky. Pravidelných ligových soutěží, které pořádal okresní nebo krajský svaz se zúčastňovali zpravidla žáci, dorostenci a muži. Velice atraktivní však byl ligový ročník v sezóně 1978–1979, kdy se podařilo postavit v rámci jedné ligové soutěže dvě družstva mužů oddílu národní házené TJ Sokol Košatka. Vzájemné souboje o prestiž a o ligové body mezi „Košatkou A“ a „Košatkou B“ byly velice nelibostné, hrávalo se naplno, urputně a někdy nebyla nouze ani o zranění a vyloučení hráče.

Košatecká česká házená neměla kvůli menší velikosti obce a nižšímu počtu obyvatel vysoké sportovní ambice jako například sousední Stará Ves nad Ondřejnicí, kde se hraje už dlouhou řadu let nejvyšší celostátní soutěž 1. liga. Čeští házenkáři hrávali v Košatce obvykle druhou nejvyšší soutěž, což bylo někdy nazýváno krajským přeborem nebo II. ligou nebo byly hrány nižší soutěže. Přesto se však řada košateckých českých házenkářů uplatňovala i v okolních slavnějších oddílech. Byl to například koncem 50. let 20. století brankář Václav Sedláček, který chytal v prvoligových Vítkovicích, později například Jaromír Mácha a Jiří Chmelíček, kteří hrávali v sousední Staré Vsi nad Ondřejnicí

nebo i další košatecký hráč Miloš Klímek, který odehrál řadu zápasů v ligových Vítkovicích. Nejúspěšnějším košateckým odchovancem české házené však byl košatecký brankář Jaromír Dvorský, který byl dlouhou řadu let v 70. a 80. létech 20. století oporou a vynikajícím gólmánem v brance prvoligového mužstva v sousední Staré Vsi nad Ondřejnicí.

Kromě pravidelných mistrovských ligových utkání byly pro košatecké české házenkáře velice atraktivní i účasti na turnajích starých gard. Zde si mohli změřit síly s bývalými prvoligovými hráči z okolních oddílů. Byly to turnaje po skončení mistrovských soutěží pro kategorii hráčů nad 35 let. Zejména v 70. a 80. létech 20. století se vytvořila pěkná tradice účasti na těchto turnajích v okolních obcích. Jezdilo se hrát pravidelně do Albrechtic, Studénky, Staré Vsi nad Ondřejnicí a na Přerovsko do Oseku nad Bečvou. Recipročně býval uspořádán i stejný turnaj koncem června a později začátkem července i v Košatce. Tohoto turnaje se zúčastňovalo i družstvo starých gard z Nové Bělé, nebo se jezdilo i do Vítkovic. Největšího úspěchu docílilo družstvo starých

Mužstvo košateckých českých házenkářů na počátku 70. let 20. století na vlastním hřišti v Košatce. Fotografii zapůjčil pan Jaromír Mácha.

gard Košatky na turnaji v Oseku v 80. létech 20. století, kdy porazilo všechna bývalá prvoligová mužstva, a sice: Albrechtický, Studénku i Starou Ves nad Ondřejnicí a odvezlo si zaslouženě pohár za I. místo. Všechna bývalá prvoligová družstva to

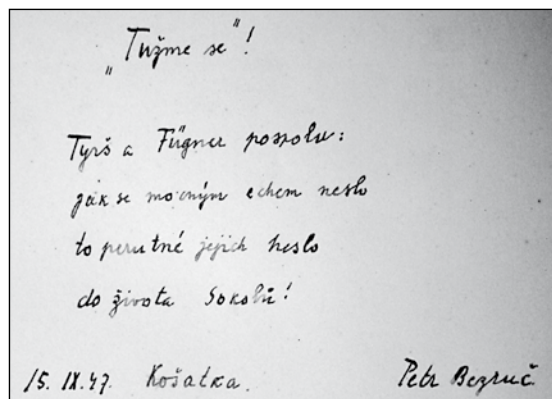

Mužstvo košateckých českých házenkářů před ligovým utkáním v Rokytnici u Přerova počátkem 70. let 20. století. Nahoře zleva: Miloš Klímek, Ing. Vladimír Viaclovský, Ing. Pavel Chvostek, Jaromír Mácha, vedoucí a trenér mužstva Karel Klímek. Dole zleva: Milan Lebeda, Jaromír Dvorský, Ladislav Čavera, Ing. Milan Hrabovský. Fotografii zapůjčil Ing. Vladimír Viaclovský.

velice těžce nesla. To bylo potom v Košatce slávy ještě po celé dlouhé následující období.

A co říci na závěr všem současným i budoucím košateckým sokolům, bratrům a sestrám, i neorganizovaným sportovcům, kteří si rádi přijdou zapsportovat na místní sokolské hřiště? Závěr za nás vyřešil náš známý básník Petr Bezruč, který nám zapsal své věnování i s vlastnoručním podpisem. Podobně, jako i do „Pamětní knihy obce Košatky nad Odrou“, nám při svém pobytu v Košatce věnoval svůj zápis i do „Pamětní knihy tělocvičné jednoty Sokol v Košatce nad Odrou“ dne 15. září 1947. Je to významné datum, neboť v tento den slavil Petr Bezruč v Košatce své osmdesátiny.

Zápis Petra Bezruče do „Pamětní knihy tělocvičné jednoty Sokol v Košatce“.

Dělnické tělocvičné hnutí – DTJ

Milan Hrabovský

Dělnické tělocvičné hnutí, neboli DTJ, vyvíjelo svoji činnost v Košatce v období mezi dvěma světovými válkami. Členy DTJ byli převážně sociální demokraté a jejich příznivci. Bohužel kromě pár fotografií a několika kusých zpráv nemáme o tomto spolku v Košatce více informací. DTJ se zaměřovala, už podle názvu, především na tělovýchovnou činnost. Nepochybujeme o tom, že rozsah cvičebních aktivit této organizace byl stejně tak pestrý a bohatý, jako

rozsah a činnost další tělovýchovné jednoty v obci – TJ Sokol. Mezi oběma tělovýchovnými spolky však panovala v Košatce značná rivalita.

DTJ měla svoje vlastní hřiště na pozemku za poslední chalupou č. p. 44 po pravé straně ulice „V Kolonii“, podél stávajícího domu č. p. 40 směrem ke kulturnímu domu. Kromě vlastní tělovýchovné činnosti vyvíjela tato složka aktivity i v jiných oblastech, což byla například ochotnická činnost.

Cvičenci DTJ „Dělnické tělocvičné jednoty“ na svém hřišti v Košatce před původní chalupou pana Drahomíra Nováčka při pohledu od letiště v roce 1934. Vlevo stojí vedoucí a cvičitel pan Břetislav Tůma. Fotografii dodal pan Drahomír Nováček.

Nadějný dorost Dělnické tělocvičné jednoty v Košatce ve 30. letech 20. století. Fotografii zapůjčila paní Věra Henčlová ze Staré Vsi nad Ondřejnicí.

Na tomto poli DTJ dokonce i konkurenční tělovýchovnou jednotu Sokol předstihla. Uvádí se, že v DTJ byli výborní herci a také zpěváci. Proto, za úzké spolupráce s místní „Košatskou kapelou“, byly časté hry se zpěvy, neboli operety, produkovány převážně členy Dělnické tělocvičné jednoty.

Po okupaci německými vojsky v roce 1939 byla celostátně činnost DTJ, tak jako i jiných organizací, v naší republice zastavena. Po komunistickém převratu v roce 1948 už DTJ v rámci sjednocené tělovýchovy nemohla svoji činnost vykonávat. Jednotlivé jednoty DTJ, pokud se samy nerozpustily, byly zařazeny do sjednocené tělovýchovy pod vedením Československého svazu tělesné výchovy. Tak skončila i činnost DTJ v Košatce a tato organizace již nebyla po roce 1989, tak jako v některých jiných obcích, obnovena.

Otisk starého razítka DTJ.

Bohatá historie a činnost sboru dobrovolných hasičů

Milan Hrabovský

Oheň je dobrý sluha, ale zlý pán. Toto starodávné a pravdivé rčení platí od nepaměti a bude platit

Plakát, zvoucí na slavnost otevření požární zbrojnice dne 27. května roku 1923.

i v budoucnu. Požár domu je v každém případě tragická záležitost, nicméně k němu občas docházelo a dochází. Ze starých dochovaných letopisů z minulosti víme, že požáry ničily domy daleko častěji, než je tomu dnes; také i v Košatce. Chalupy s doškovými střechami, a někdy též pouze dřevěnice, byly k požáru daleko více náchylné, než později stavěné zděné domy se střechami pokrytými křidlicí.

Tak například v roce 1872 zničily požáry 6 domů ve Velké Košatce, v roce 1876 to byly 3 domy v Malé Košatce a v roce 1883 byly požárem zničeny 4 domy ve Velké Košatce. Dne 26. června roku 1898 vypukl požár ve Velké Košatce a zachvátil 3 domy, které tehdy úplně shořely. Poškození byli občané Ludvík Huvar na č. p. 20, Emil Chvostek na č. p. 19 a František Tyleček na č. p. 16. Neří proto divu, že se i v Košatce, po vzoru některých sousedních obcí, projevovaly snahy o omezování škod následkem požárů. Tyto sílící snahy vyústily v založení dobrovolného hasičského sboru.

Dobrovolný hasičský sbor byl v Košatce založen 29. ledna 1922. Ustavující valná hromada se konala v sále u „Vavrečky“ ve Velké Košatce. Počet přítomných občanů činil dle listiny přítomných 139 osob. Zahajovací slavnostní řeč na ustavující valné hromadě pronesl starosta obce a řídící učitel pan Josef Kudělka.

Prvním starostou hasičů byl zvolen bratr Vilém Huvar, rolník na č. p. 20, místostarostou bratr Rudolf Chvostek, rolník č. p. 19, náčelníkem bratr Josef Kudělka, učitel, č. p. 100. Sborovým trubačem

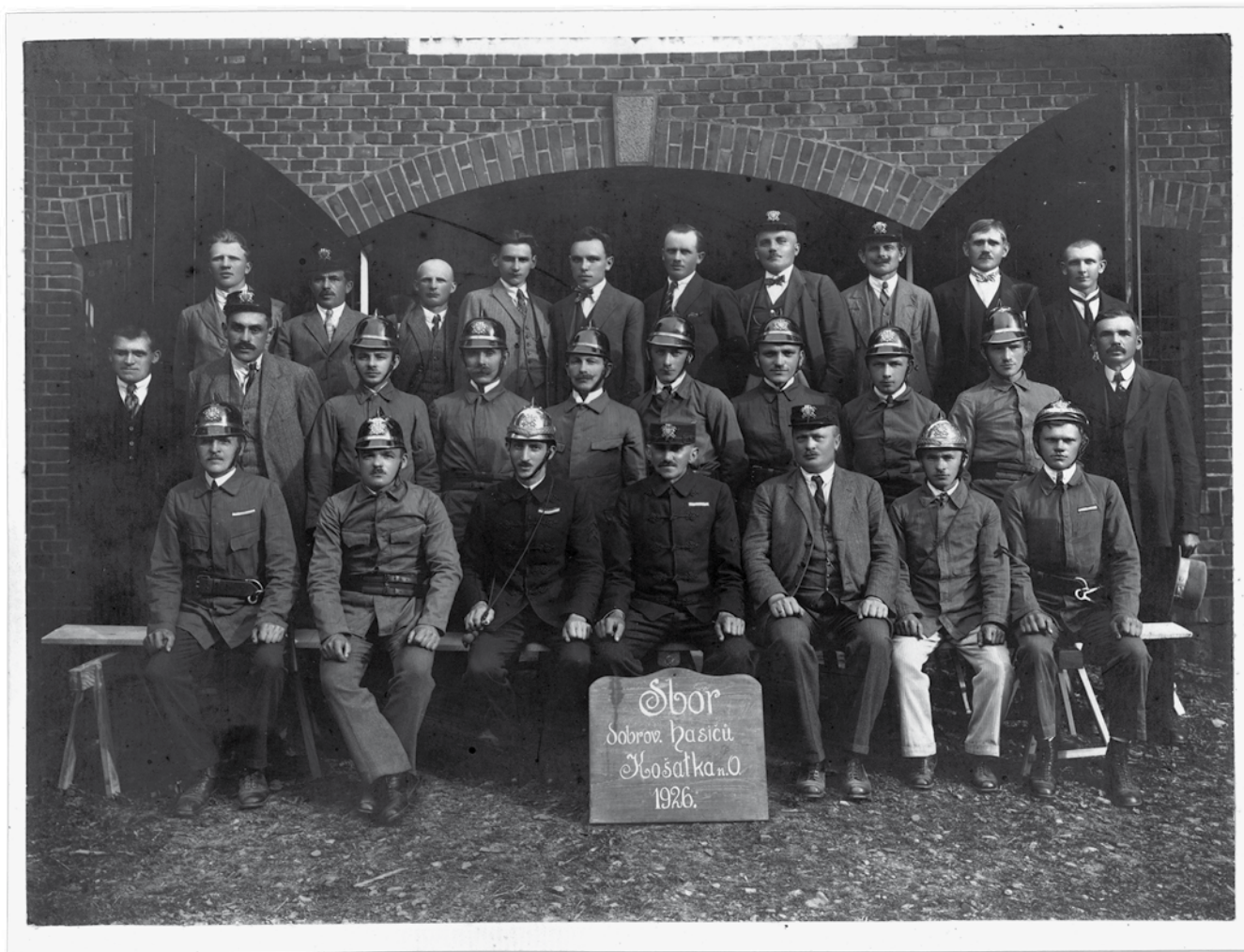
byl v Košatce jmenován bratr Karel Stuchlý. Sbovovým signálem se stal popěvek „Teče voda teče“. Do dobrovolného hasičského sboru v Košatce bylo přihlášeno 82 členů, z toho 46 členů činných a 36 členů přispívajících.

Zároveň bylo také schváleno pořádání prvního hasičského plesu v Košatce na den 11. února 1922. Tento ples byl také následně uspořádán a první čistý výtěžek do hasičské pokladny činil 3 904 korun, 40 haléřů. Na výborové schůzi konané dne 26. února 1922 byl určen poslem hasičského sboru Herman Richter z Velké Košatky, který byl odměňován vždy koncem roku podle zásluhy. Na výborové schůzi konané dne 17. dubna 1922 bylo usneseno uzavřít půjčku ve výši 30 000,- Kč v záložně ve Velkém Petřvaldu na zakoupení první stříkačky, hadic a výzbroje. Dne 5. srpna 1922 byl na výborové schůzi přítomen továrník bratr Bohuslav Pádr ze Smiřic, který přivezl vzorky hadic a také

poučil přítomné bratry, jak se má s nimi zacházet. První stříkačka na koňský potah byla zakoupena od sboru dobrovolných hasičů v Michálkovicích. 13. srpna 1922 byl uspořádán první hasičský výlet s čistým ziskem 8 278 korun, 43 haléřů.

Všichni členové sboru dobrovolných hasičů byli velice aktivní hned od počátku. Hned po založení sboru bylo přikročeno ke stavbě nové požární zbrojnice. Při stavbě pomáhali občané téměř z celé obce. Práce zednické, tesařské i pomocné se udělaly všechny zdarma.

První vypuknutí požáru za činnosti hasičského sboru v Košatce bylo nahlášeno dne 25. května 1923 u občana Aloise Šichora. Mužstvo bylo uvedeno do pohotovosti velice rychle, avšak v důsledku rozebrání hasičské stříkačky, která se připravovala na slavnost konanou dne 27. května 1923, trvalo 25 minut, než byla tato uvedena do provozu. Oheň se však naštěstí potom podařilo rychle uhasit.

Zakládající členové Sboru dobrovolných hasičů v Košatce v roce 1926 před požární zbrojnicí.

Nahore zleva: 1. Richard Dvorský, 3. Augustýn Sýkora, 4. František Grygar, 5. František Fišer, 6. Miloš Sýkora, 7. Rudolf Tůma, 8. Rudolf Chvostek, 9. Alois Mácha, 10. Augustýn Sýkora.

Uprostřed zleva: 1. Karel Gazda, 2. Rudolf Vlačovský, 6. Josef David, 7. Josef Stuchlý, 10. Felix Klímek.

Dole zleva: 1. Rudolf Hrabovský, 2. Emil Tyleček, 3. Bohumír Šlejtr, 4. Vilém Huvar – první starosta hasičů v Košatce, 5. Josef Kudělka, 6. František Rypel, 7. Čeněk Hrabovský. Fotografii zapůjčila Bohuslava Hrabovská.

27. května roku 1923 se konala již zmíněná slavnost na počest otevření požární zbrojnice. Zajímavostí je, že se na tuto slavnost prodalo 1 135 kusů vstupenek. Počet obyvatel Košatky v roce 1921 totiž činil 533 osob. Čistý zisk ze slavnosti představoval 7 091 korun, 40 haléřů. Dne 6. září 1923 v 22.30 hodin, na základě signálu „Hoří“, vyjžděl sbor k prvnímu zásahu mimo obec do nedalekých Proskovic. Díky profesionálnímu nasazení bratra Maxe Tylečka, který vedl koňské spřežení, dojel košatský hasičský sbor za účasti čtyřiceti bratrů k požáru za 22 minut. Košatský hasičský sbor dodával po dobu dvou hodin vodu bratrskému sboru z Proskovic. První křest ohněm mimo Košatku prodělal košatský hasičský sbor čestně a obstál na výbornou, což konstatovaly všechny zúčastněné hasičské sbory z okolních vesnic.

Po tzv. „Mnichovském diktátu“ došlo k následnému obsazení Československa německou okupační armádou. Košatka byla obsazena německým vojskem 10. října 1938 v odpoledních hodinách. Hasičský sbor v Košatce musel konat každou neděli cvičení a zavedlo se rovněž německé velení.

Cvičení byla prováděna za přísného dozoru německého četníka a trvala asi půl roku. Po vypuknutí II. světové války dne 1. září 1939 musel hasičský požární sbor v Košatce vykonávat noční pohotovost v požární zbrojnici v počtu devíti mužů po dobu čtrnácti dnů. Tato pohotovost trvala v době od 20. hodiny do 4. hodiny ráno. Po dobu dlouhých sedmi let, kdy trvaly válečné události, se činnost požárního sboru v Košatce zredukovala na minimum, s odporem se provádělo pouze to, co bylo nařízeno německými úřady.

Po osvobození Košatky, 2. května 1945, obnovil košatský požární sbor svou běžnou činnost. V červenci roku 1949 zakoupil „Dobrovolný hasičský sbor“ za 30 000,- Kč nový pohřební vůz. V roce 1951 se mění název „Dobrovolný hasičský sbor“ na „Hasičskou jednotu“, později na „Požární sbor“. Hasiči přecházejí do pravomoci Místního národního výboru, ovládaného Komunistickou stranou. Místní národní výbor rozhoduje o tom, kdo bude velitelem.

Košatský požární sbor se za dobu svého působení zúčastňoval nesčíslného počtu požárních cvičení a různých hasičských soutěží v sousedních obcích,

Ženské družstvo sboru dobrovolných hasiček v Košatce, které získalo 1. místo při krajské soutěži v Ostravě v roce 1954 a vyhrálo požární automobil s kompletním vybavením. Zleva stojící: vedoucí Zdeněk David, Zdenka Korpasová, Anna Hrubá, Eliška Sedlářová, Milada Pavelková, Dana Gazdová, vedoucí a strojník Jaroslav Vaněk.

Zleva klečící: Vlasta Musálková, Libuše Paličková, Karla Gazdová, Věra Pavelková. Dále chybí členky vítězného družstva Jarka Gelnarová, Marie Čechovská a Eva Fišerová.

na různých místech kraje, i v rámci celé republiky. Mimořádně významný pro činnost hasičů v Košatce však byl zásluhou ženského družstva rok 1954. Ženské družstvo vyhrálo obvodní i okresní soutěž a proboujvalo se do krajského kola v požárním sportu, kde se v červenci tohoto roku v Ostravě-Hrabůvce stalo přeborníkem kraje. Družstvo vyhrálo kompletně vybavený požární vůz se stříkačkou v ceně 101 700,- korun. Toto ženské družstvo dále obsadilo na celostátní soutěži v Praze v tomtéž roce třetí místo a vyhrálo kyslíkový dýchací přístroj v ceně 2 350,- korun.

V roce 1963 začaly přípravné práce na přestavbě požární zbrojnice. Byla přistavěna zděná požární věž a garáž pro automobilovou stříkačku. Dále bylo přistavěno patro s nadstavbou sálu a dvou kanceláří pro jednání Místního národního výboru. Dne 1. srpna 1965 byla tato přestavěná požární zbrojnice slavnostně uvedena do provozu. V roce 1966 byla především „Malá Košatka“ postižena tzv. stoletou vodou. Hasičský sbor se zúčastňoval záchranných prací a po opadnutí vody, odčerpával kalnou vodu ze sklepů a studní, stejně tak, jako i v jiných letech při menších povodních.

Nadstavba požární zbrojnice v roce 1965. Fotografii zapůjčil pan Luděk Tůma.

V roce 1973 bylo ustaveno požární družstvo při místním Jednotném zemědělském družstvu v Košatce. V roce 1984 byla za přispění košateckých hasičů vybudována telefonní budka před požární zbrojnicí. V roce 1990 byl přejmenován hasičský sbor na „Sbor dobrovolných hasičů“.

Další mimořádná „stoletá“, dokonce se uvádí až pětisetletá voda, zasáhla Košatku během katastrofálních povodní, které postihly Moravu a Slezsko v roce 1997. V neděli 6. července v 11.15 hodin byl vyhlášen poplach. Hasiči se okamžitě zapojili do záchrany telat a krav v kravíně v Malé Košatce. Protože Košatka byla od pondělí 7. července až do středy 9. července odříznuta od světa, tak místní hasiči zajišťovali nejnnutnější zásobování obce základními potravinami. Pomáhal jim v tom

traktorista z místního zemědělského družstva s těžkým traktorem.

Dne 27. května 1999 byly dokončeny vnitřní úpravy a oprava budovy požární zbrojnice, která byla silně poškozena povodněmi z roku 1997.

V roce 2002 oslavil Sbor dobrovolných hasičů v Košatce 80 let svého trvání. Při této příležitosti byla navázána družba s polskými hasiči z Ustroně-Lipovce. Polští hosté se zúčastnili také slavného dne košatského sboru, a sice; předání nového hasičského auta, pořízeného z prostředků Obecního úřadu ve Staré Vsi nad Ondřejnicí. Této akce se zúčastnil kromě jiných i primátor města Ustroně. V roce 2004 tam byla vykonána reciproční návštěva košatských hasičů při oslavě 75 let od založení jejich sboru.

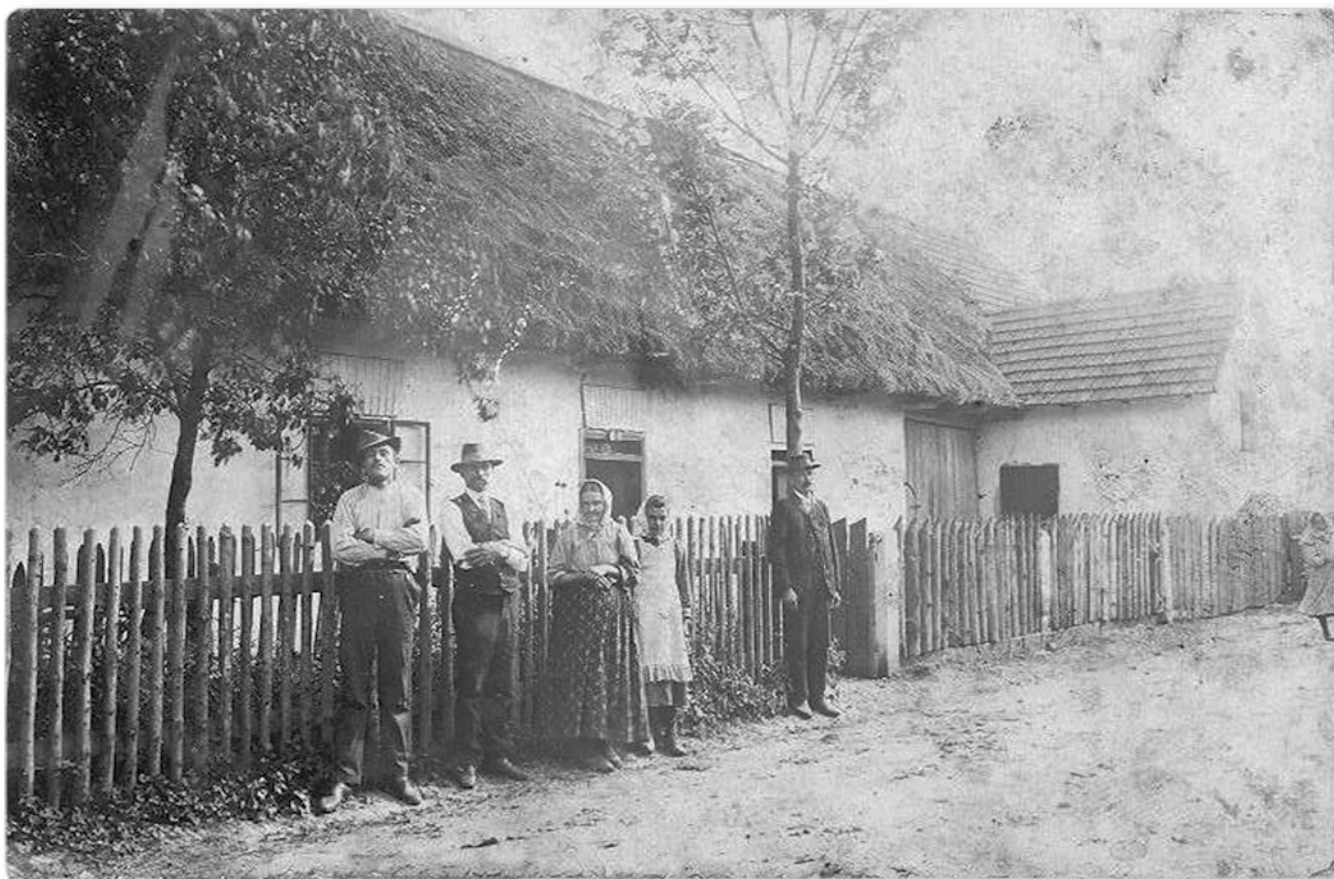
V současné době má Sbor dobrovolných hasičů v Košatce 45 členů, z toho 7 žen. Kromě četných zásahů při hašení požárů v sousedních obcích se košatský požární sbor podílel za dobu celé své dlouholeté existence, spolu s dalšími požárními sbory z okolních obcí, i na lokalizacích všech požárů v Košatce.

Družstvo košateckých hasičů dne 9. července 2011 na sokolském hřišti v Košatce při každoročně pořádané Moravskoslezské lize v požárním sportu. První družstvo Košatky obsadilo ze třiceti pěti družstev v mužské kategorii 10. místo. Dále se soutěže v Košatce zúčastnilo 10 ženských družstev. Fotografii poslal Ing. Miroslav Solar.

Přehled zásahů místními košateckými hasiči při požárech v Košatce za dobu trvání Sboru dobrovolných hasičů

25. května 1923 – vznikl požár od vadného komína u občana Aloise Šichora. **15. listopadu 1924** – vypukl požár u starosty obce Rudolfa Viaclovského a úplně zničil usedlost. Dva čtyřletí chlapi si udělali ve stodole ohniček. **13. dubna 1939** – požár vznikl od blesku ve „výminku“ občana Jana Sýkory. **Květen 1939** – opět blesk zapálil stavení občana Čenka Tomáška. **16. července 1951** – bleskem byl zasažen a značně poškozen transformátor elektrického vedení. **Září 1955** – požár ve stolařské

Původní chalupa u Viaclovských, která vyhořela dne 15. listopadu 1924. První zleva pan Rudolf Viaclovský majitel usedlosti a současně v té době starosta obce Košatky. Fotografii zapůjčil Ing. Vladimír Viaclovský.

dílně u Jiřího Grygara, pravděpodobně od cigarety. **9. července 1969** – vznikl požár samovznícením sena v místním JZD. **10. května 1970** – požár způsobený bleskem u Aloise Paličky, nyní Kavamat. Shořela střecha obytné budovy a úplně do základu vyhořela stodola. **25. července 1971** – vypukl požár samovznícením sena v kravíně v Malé Košatce. **23. října 1981** – vypukl požár při svařování u Václava Šugárka. **1. dubna 1983** – u kravína ve Velké Košatce vyhořela ocelová kůlna se senem a slámou

a shořel také traktor. **Rok 1983 opět** – požár slámy na dvoře u Fišera. **21. srpna 1983** – hlídač způsobil cigaretou požár v kravíně v Malé Košatce. **Rok 1998** – v zemědělském družstvu hořela senážní věž.

Popřejme nyní košateckým hasičům, aby nemuseli zasahovat už na žádných výše uvedených akcích, nýbrž pouze na hasičských požárních soutěžích, jak na místním nádherném areálu na sokolském hřišti, tak i na požárních soutěžích v okolních obcích.

Myslivecké sdružení

Milan Hrabovský

Myslivecká činnost má v Košatce dlouholetou tradici. Lovy a hony na místním panství patřily už v minulosti k běžným kratochvilím šlechty, kterou představoval ve středověku hlavně rod Petřvaldských. Těm patřila Košatka po dobu více než 170 let a šlechtici z rodu Petřvaldských se po tuto dobu proháněli po katastru obce za účelem lovení divoké zvěře. Máme i dochovanou písemnou zmínku, že například před více než sto lety chodil do Košatky na hony i známý hudební skladatel Leoš Janáček.

Před II. světovou válkou vlastnili v Košatce revír následující občané: Josef Kudělka, řídící učitel, hospodský Bernard Vavrečka a hajný Jan Ondračka.

Po II. světové válce se k nim připojilo dalších čtrnáct občanů. V této době měla Košatka revír o velikosti 380 hektarů. Chovala se tu užitková zvěř: bažant, koroptev, zajíc, srnčí. Lovily se všechny druhy včetně divokých kachen na tahu. Myslivcům sloužili lovecky použitelní psi – ohaři a jezevčáci.

Košatečtí myslivci zlepšovali i přírodní a krajinářské poměry v Košatce, o čemž svědčí vysázení 200 kusů rychlerostoucích topolů na pravém břehu Odry a levém břehu Lubiny v roce 1958.

V roce 1959 navázali myslivci z Košatky spolupráci s mysliveckým sdružením Raková v okrese Čadca. Toto spojení bylo ukončeno v roce 1969.

Myslivci jdou do košateckého revíru. Cesta při výjezdu z Košatky na Starou Ves nad Ondřejnicí. Fotografii dodala paní Monika Dvorská.

Za zmínku stojí gesto mysliveckého sdružení v roce 1962, kdy veškerý čistý zisk z plesu v částce 1 000,- korun byl věnován Československému červenému kříži. Za to jim patří jistě veřejné uznání.

V roce 1965 došlo ke sloučení s mysliveckým sdružením Proskovice, čímž se revír zvětšil na 500 hektarů.

V porovnání s dnešním stavem zajíců je těžké si představit jejich počty například v 60. letech 20. století. V této době se prováděl odchyt živých zajíců do připravených sítí na předem určených lánech. Tito živí zajáci putovali pak následně na export do Francie. Stav zajíců se po odchytu zase automaticky vrátil na svou původní hodnotu.

Rokem 1974 začíná velkoplošné hospodaření místního Jednotného zemědělského družstva. Tímto nastává doba pomalého ale postupného úbytku drobné zvěře. Je to způsobeno zvýšenou intenzifikací zemědělství, větší mírou používání chemických prostředků, další likvidací remízů, nasazením nových velkoplošných strojů, rotačních lišt atd.

V roce 1977 došlo ke sloučení mysliveckého sdružení v Košatce s mysliveckým sdružením ve Staré Vsi nad Ondřejnicí, což nepřineslo žádné klady mysliveckému hnutí v Košatce. Toto neslavné období trvalo až do roku 1993.

Už v roce 1992 se však začaly sbírat podpisy od jednotlivých soukromých majitelů půdy na katastru obce, aby propůjčili svoje parcely pro mysliveckou činnost v revíru. Konečně na jaře roku 1993 vzniklo samostatné Myslivecké sdružení „Soutok“ Košatka. Byly navázány přátelské vztahy se sousední honitbou v Petřvaldě. Myslivecké sdružení dále po dohodě s mysliveckým sdružením ve Staré Bělé zakoupilo 30 kusů bažantů, kteří byli volně vypuštěni v místech „Tichopádova lesíka“ a „Kotkova válka“. Na podzim byly prováděny první hony samostatného sdružení. Střílel se bažant, kohout a ojedinele i zajíc. Založení samostatného Mysliveckého sdružení „Soutok“ Košatka výrazně přispělo ke kvalitativnímu zlepšení péče o divokou zvěř a zvýšení jejího stavu v revíru obce Košatky.

Pohled na mysliveckou chatu.

MLÁDEŽNICKÉ HNUTÍ V KOŠATCE

Zdeněk Urban a Milan Hrabovský

Mládežnické hnutí zahajuje v Košatce své aktivity již brzy po komunistickém převratu koncem 40. let 20. století. V Košatce musel být povinně založen SČM, což byl Svaz československé mládeže, jako nástupní organizace tehdejší vládnoucí komunistické strany. Avšak tehdejší SČM nevyvíjel v Košatce nijak zvláštní činnost. Komunistická strana, Místní národní výbor i výbor Národní fronty v Košatce se musely nízkou aktivitou SČM v 50. letech 20. století pravidelně zabývat. V 60. letech se činnost mládežníků přece jen poněkud zlepšila.

Po přechodném období, kdy v roce 1969 fungoval v Košatce svaz vesnické mládeže pod názvem „Juvena“, byl založen nový Socialistický svaz mládeže, čili SSM. Stalo se to na ustavující schůzi dne 19. března v roce 1971. Na této ustavující schůzi

nové mládežnické organizace se v Košatce sešlo 19 členů. Tímto dnem je datován počátek zlaté éry mládežnického hnutí v Košatce.

Mládežníci se pustili s vervou do své činnosti a v první fázi provedli sběr kovového šrotu o hmotnosti 120 metrických centů a dále sběr textilu a starého papíru. Později se mládežníci v hojném počtu podíleli na zvelebování obce, a to například při úpravách okolí školy, kdy se budoval parčík s kuželníkem a parkoviště, při výstavbě obchodu v letech 1973–1974 a zejména při výstavbě vodovodu v obci v letech 1975–1976.

SSM začal hned po svém založení v roce 1971 pořádat poprvé v Košatce moderní taneční zábavy a plesy s big beatovou hudbou „Dobráci“ z Petřvaldu a s dalšími kapelami. Skončila tak éra dechové

hudby v Košatce, která hrála k tanci a poslechu už pouze na plesech některých ostatních spolků.

Svazáci si vybudovali krásnou klubovnu v jedné místnosti školy po její generální opravě a jejím uzavěření v roce 1974. Každoroční stavění máje a táborák 30. dubna se konaly také pod hlavičkou SSM. Byly pořádány také zajímavé besedy se známými osobnostmi. Nejznámějším hostem byl v Košatce bývalý vítkovický hokejový brankář a také brankář hokejové reprezentace Československa z 50. a 60. let 20. století Josef Mikoláš.

V roce 1974 byla základní organizace SSM v Košatce vyhodnocena jako nejlepší vesnická organizace v okrese Frýdek-Místek a obdržela za svou činnost finanční dotaci ve výši 20 000 korun. Košatečtí svazáci se rozhodli koupit si za přidělenou dotaci do své klubovny barevnou televizi, která celostátně fungovala teprve čtyři roky a byla v té době velikou vzácností. Zkostnatělý svazácký okresní orgán však rozhodl, že barevná televize je na tuto dobu příliš velký luxus a její nákup nepovolil. Musela se proto zakoupit pouze černobílá televize a další vybavení klubovny.

Svazáci organizovali každoročně dálkové pěší pochody, které byly v té době velice populární.

Košatecké dálkové pochody byly publikovány v celostátním republikovém kalendáři dálkových pochodů. Například v dubnu roku 1977 byl uspořádán již III. ročník dálkového pochodu na 20 kilometrů a 50 kilometrů „Košatecká dvacítka“ a „Košatecká padesátka“. Celková účast činila 69 turistů, nejen domácích, ale i přespolních. V roce 1978 už to bylo úctyhodných 93 turistů. Nejvzdálenější účastník dorazil na pochod do Košatky až z dalekého Kladna. Zejména přespolní účastníci si velice pochvalovali zvolenou trasu, vedoucí krásným prostředím krajiny Poodří.

Za vydělané peníze byly pořádány v 70. a 80. letech 20. století třídní letní autobusové zájezdy po celé republice a zimní zájezdy do Beskyd, což neprováděl žádný jiný spolek v celé historii spolkové činnosti v Košatce. Navštívenými destinacemi byly například jenom v létech 1973 až 1977 postupně Lednice na jižní Moravě, Bratislava a Zlaté písky u Bratislavy na Slovensku, jižní Čechy, Praha, východní a severní Čechy.

Činnost svazáků byla neaktivnější v 70. letech 20. století a trvala až do konce osmdesátých let 20. století.

Červený kříž

Milan Hrabovský

V roce 1954 se začalo s přípravnými pracemi na zřízení stanice první pomoci Československého červeného kříže. Místní pobočka Československého červeného kříže v Košatce vybavila stanici první pomoci v domě č. p. 84 v následujícím roce 1955. Jednou týdně zde ordinoval pro dospělé praktický lékař ze Staré Vsi nad Ondřejnicí. Rovněž jednou za dva týdny se ve stanici konala dětská poradna za účasti dětského lékaře z Brušperku, a tak

matky nemusely komplikovaně navštěvovat ordinace ve Staré Vsi nad Ondřejnicí nebo v Brušperku.

Byla poskytována první pomoc v řadě případů, hlavně při špičkových polních pracích. V zimním období se pořádaly různé přednášky vedené odbornými lékaři na různá témata o lidském zdraví a preventivní ochraně proti různým nemocem. Na přednáškách se promítaly i hodnotné filmy se zdravotní tematikou.

Dlouhá tradice chovu včel v Košatce

Milan Hrabovský

Podle dochovaných zdrojů z vyprávění nejstarších včelařů má chov včel v Košatce dlouholetou tradici. V roce 1890 bylo napočítáno ve Velké Košatce 21 úlů včel a v Malé Košatce 15 úlů. Prvním včelařem byl údajně sedlák Jan Hrabovský. Nejstarší včelařský rod Staňků bydlel v Malé Košatce a poslední z nich Jan Staněk přestal včelařit po roce 1900. Včelař Čeněk Fabián prohlašoval, že již jeho děd František Fabián, narozen v roce 1818, včelařil. Později to byl syn Karel Fabián, narozený v roce 1862 a již zmiňovaný jeho syn Čeněk Fabián včelařil až do své smrti v roce 1970.

Košatečtí včelaři byli již v minulosti a jsou pořád až do současnosti přidružení do včelařského spolku v sousední Staré Vsi nad Ondřejnicí. Na bohatý odkaz svých předků navazuje v dnešní době v Košatce

osm aktivních včelařů, kteří obhospodařují celkem asi 40 včelstev.

Bývalý košatecký včelař pan Zdeněk Tůma ve svém včelíně. Fotografii zapůjčil pan Luděk Tůma.

Zahradkáři

Milan Hrabovský

Na rozhraní let 1928–1929, za veliké zimy a tuhých mrazů, kdy teploty dosahovaly až -36 stupňů pod nulou, byly ovocné stromy v Košatce z 50% úplně zničeny a zbytek byl silně poškozen. Do začátku šedesátých let 20. století nebyly tyto stromy v původním rozsahu obnoveny.

Na návrh některých košateckých občanů byl proto v obci Košatka dne 7. ledna roku 1963 založen spolek zahrádkářů. Tento spolek měl 50 zakládajících členů. Ještě v tomto roce na podzim byla uspořádána společně s místními včelaři výstava ovoce a zeleniny, o kterou byl značný zájem. Tyto výstavy byly následně pravidelně opakovány a zahrádkáři představovali své výpěstky například i ve vedlejší Staré Vsi nad Ondřejnicí a jiných lokalitách. V tomtéž roce byly zakoupeny dvě padesátilitrové stříkačky na postřik ovocných stromů, které si zahrádkáři vzájemně půjčovali.

Za první dva roky činnosti bylo vysázeno 264 ovocných stromů a 162 keřů bobulovin. Dále se začalo s výsadbou okrasných rostlin a keřů. Tehdejší zahrádkáři si v Košatce vytýčili za úkol povznést ovocnářství a zahrádkářství na kvalitativně vyšší úroveň a zajistit soběstačnost svých členů a jejich rodinných příslušníků. Zahrádkáři si začali pořizovat nejmodernější odrůdy ovocných dřevin z ovocných školek. Zajišťovali si také na místních zahradách praktická školení odborníků, týkající se stříhání a ořezávání stromů, postřiku proti škůdcům, hnojení, roubování a další činnosti spojené s péčí o ovocné

Výstava zahradnických výpěstků košateckých zahrádkářů a včelařských pomůcek košateckých včelařů na sále v hospodě u „Vávrecky“ v 60. letech 20. století. Fotografii zapůjčil pan Luděk Tůma.

dřeviny. Organizoval se výkup padaného ovoce, které se odváželo k dalšímu zpracování do sběren.

Zahrádkáři také pořádali každoroční autobusové zájezdy na výstavu „Flora Olomouc“ a občas i na zahrádkářskou a zemědělskou výstavu do Věžek u Kroměříže.

Tato prospěšná činnost košateckých zahrádkářů zaznamenala největší rozkvět v období tří dekad od 60. let 20. století do 90. let 20. století, kdy nastal částečný útlum tohoto oboru, který trvá dodnes.

Společné hospodaření zemědělců

Milan Hrabovský

V roce 1950 byl utvořen přípravný výbor Jednotného zemědělského družstva, jehož předsedou se stal Viktor Novák. V roce 1951 zorganizoval tento přípravný výbor pro občany výmlat obilovin na družstevní mlátičce na Pastvisku před lubinským mostem.

Ani při vystupňovaném úsilí politických orgánů v obci se po dlouhou dobu nepodařilo přesvědčit místní zemědělce o výhodách kolektivního hospodaření na půdě a k založení JZD. Jedním z důvodů byla skutečnost, že mnoho kvozemědělců, členů komunistické strany, nepochopilo základní téze generální linie komunistické strany, týkající se socializace vesnice. Jejich myšlení bylo ovlivňováno dobrou prosperitou hospodářských výsledků a v častých případech škodlivým pocitem soukromého vlastnictví. Dalo se to vysvětlit také tím, že šlo vesměs o drobné a střední zemědělce, kteří při vysoké produkci hlavně v živočišné výrobě, byli v dostatečné míře existenčně zajištěni.

Jak se s revolučním zápalem a nadšením rozohňuje a vysvětluje tehdejší obecní kronikář, píšící o této složité době a burcuje dále s neutuchajícím nadšením pro věc.

Je třeba vystupňovat úsilí o socializaci vesnice, aby proces vybudování socialismu v naší vlasti byl urychlen. Národní výbor ve svém složení zůstal hodně dlužen procesu socializace vesnice. Přes tuto zaostalost a konzervativní smýšlení našich zemědělců je třeba vyzvednout jejich přihlašování se k pokrokovým metodám jak rostlinné, tak i živočišné výroby. Svoje úkoly na úseku povinných dodávek plní svědomitě a v živočišné výrobě svoje úkoly vysoko překračují. V tomto směru plnil Národní výbor svoji činnost svědomitě. Notorických neplničů v obci nebylo, až na ojedinělé neplnění některých zemědělců v mléku a vejcích.

Až konečně 20. prosince 1955 se konala slavnostní schůze místního výboru Komunistické strany Československa v Košatce. Na této slavnostní schůzi se přihlásilo za členy JZD devět drobných

kovozemědělci. Byli to následující občané: Ladislav Sýkora, Marie Sýkorová, Zdeněk Vavrečka, Vlasta Vavrečková, Karel Stuchlý, Františka Stuchlá, Karel Palička, Anna Paličková a Gerhard Hložanka. Předsedou JZD byl jednomyslně zvolen Ladislav Sýkora. Půdní základna činila 14 hektarů zemědělské půdy členské a 3 hektary zemědělské půdy nečlenské.

Další přelom v hospodaření v obci nastal v roce 1957. Tehdy začal v červenci a srpnu hlavní nábor do JZD. Přesvědčování soukromých zemědělců o výhodách společného hospodaření bylo prováděno skoro denně. Na této kampani se podílel Místní národní výbor, Komunistická strana Československá, rada Místního národního výboru, patronátní závod lisovny Vítkovických železáren, zemědělský odbor rady Okresního národního výboru, odbor výkupu, družstevní odbor, všeobecný odbor rady Okresního národního výboru a další. Přesvědčování bylo velice těžké, neboť většina zemědělců a kovozemědělci pořád neuznávala výhody společného hospodaření a při přesvědčování docházelo často i k různým negativním projevům.

Ani se se tomu nelze vůbec divit. Aspoň, že nám bylo podrobně vysvětleno, jakou násilnou formou probíhal v 50. letech 20. století boj za socializaci vesnice. Škoda, že v obecní kronice nebyly zaznamenány také pocity místních sedláků a kovozemědělci, kteří po několik generací hospodařili na své půdě. A najednou se s ní museli nedobrovolně, násilnou formou a různými jinými nevybíravými způsoby a metodami rozloučit. Museli do kolektivního hospodaření odevzdat také i svůj dobytek, který patřil k rodinnému majetku.

Po těchto náročných jednáních a přesvědčovacích dozrála myšlenka socializace hospodaření na zemědělské půdě konečně tak daleko, že 20. září roku 1957 všichni zemědělci i kovozemědělci s výměrou půdy nad dva hektary vstoupili do JZD. Předsedou představenstva se stal Čeněk Hrabovský.

O těžkých začátcích budování zemědělské velkovýroby v Košatce se dovídáme mimo jiné i z článku uveřejněného v novinách „Nová vesnice“ ze dne 4. října roku 1958 „Zdařilé národní směny v Košatce“.

Rada MNV v Košatce spolu s představenstvem JZD a zástupci místní organizace komunistické strany se zabývala na své mimořádné schůzi dne 23. září stavem vykopávky brambor v Košatce. Po celkovém rozboru situace bylo přítomnými schváleno uskutečnit v sobotu dne 27. září a v neděli dne 28. září národní směny. Ty byly zajišťovány v jednotlivých obvodech členy MNV.

Košatečtí občané opravdu vzorně pochopili nutnost urychlení sklizně brambor, a tak v sobotu a v neděli nastoupilo na košatecké pole 135 občanů včetně členů JZD. Za dva pracovní půldny nakopali přes 380 metráků brambor. Národní směny přinesly tedy pěkné výsledky prospěšné obci i státu. Občanům i členům JZD patří za jejich účast v mimořádných národních směnách opravdu vřelý dík.

Rada MNV, představenstvo JZD a vesnická organizace KSČ v Košatce n/O.

V roce 1958 byl vystavěn, díky brigádnické činnosti, nový „kuřín“, neboli drůbežárna. V roce 1959 byla vystavěna druhá budova „kuřína“ a kravín pro 60 kusů dojnic ve Velké Košatce. Při stavbě kravína došlo k neštěstí, když dva nejlepší koně převzati od Ludvíka Lichopáda, byli kvůli špatné elektrické izolaci, usmrceni elektrickým proudem.

Košatečtí družstevníci byli vzorně připraveni na soutěž s nejlepšími družstvy. Svědčí o tom i hod-

Výstavba „kuřína“ drůbežárny v letech 1958–1959. Fotografii zapůjčil pan Luděk Tůma.

Nový „kuřín“ drůbežárna v roce 1959. Fotografii zapůjčil pan Luděk Tůma.

nocení, které přinesl dobový tisk „Nová svoboda“ ze dne 8. prosince 1959.

Jednotné zemědělské družstvo v Košatce je letos už potřetí držitelem Rudého praporu KNV v Ostravě. Vyznamenání si opravdu zaslouží, neboť dosahuje nejlepších výsledků na jeden hektar zemědělské půdy, vysoké dojivosti, dobrých přírůstků hovězího i vepřového žíru atd.

Zatímco v kraji bylo vyrobeno na jeden hektar zemědělské půdy v I. pololetí 1959 v průměru 211,4 litrů mléka, v Košatce dosáhli 624,4 litrů mléka. Průměrná dojivost od počátku roku činí 7,7 litrů na kus a den, zatímco celokrajský průměr obnášel 3–4 litry.

Na jeden hektar zemědělské půdy bylo vyprodukováno 92 kg hovězího masa a na jeden hektar orné půdy to bylo 87 kg vepřového masa a 301 vajec,

Dožínkový průvod za účasti Košatské kapely procházející Malou Košatkou. Fotografie zapůjčil Ing. Jiří Chvostek.

Dožínkový průvod procházející Velkou Košatkou. Fotografie zapůjčil Ing. Jiří Chvostek.

což bylo o 262 vajec více než byl celokrajský průměr za I. pololetí. Družstevníci v Košatce vysoce překračují celokrajský průměr ve všech ukazatelích.

V roce 1960 převzal vedení družstva nový předseda Vladimír Viaclovský. V tomto roce bylo místní JZD dvakrát vyznamenáno patronátním závodem Vítkovických železáren. Také na okresní konferenci ve Frýdku-Místku bylo vyhodnoceno jako nejlepší JZD v okrese za nejlepší hospodářské výsledky. Všechna tato vyznamenání dala podnět k tomu, že paní Jenovéfa Korpasová byla vybrána k návštěvě prezidenta republiky Antonína Novotného. Návštěva dojiček severomoravského kraje se uskutečnila na

pražském hradě u prezidenta republiky dne 7. prosince roku 1960.

Do konce roku 1961 byl dostavěn pro potřeby místního JZD druhý kravín v Malé Košatce.

Členové Jednotného zemědělského družstva konali každoročně v měsíci červenci čtyřdenní autobusové zájezdy po celém bývalém Československu a v roce 1964 překročili i hranice, když navštívili v tehdejší Německé demokratické republice město Drážďany. Návštěva NDR se opakovala i v roce 1970. O rok později bylo navštíveno mimo jiné i město Užhorod za hranicemi v bývalém Sovětském svazu.

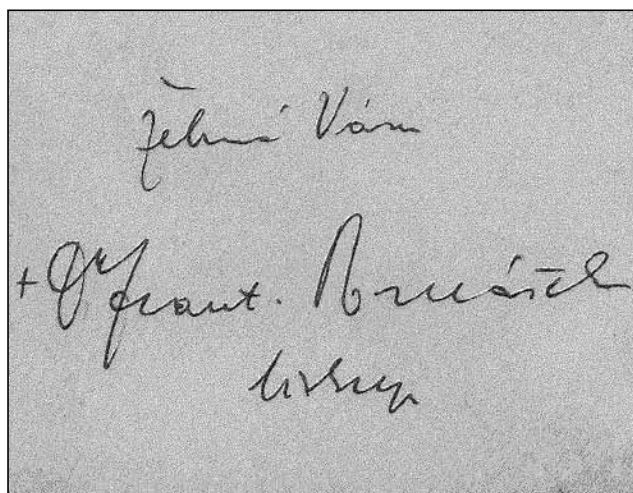
Košatečtí družstevníci na společné fotografii s Františkem kardinálem Tomáškem, bratrancem Bernarda Vavrečky, na zájezdu v Praze v roce 1973.

V roce 1970 se upustilo od tradičního kopkování a tráva k dosušení se začala sbírat a dopravovat do nově postavených senážních věží.

Dne 1. ledna roku 1973 skončilo samostatné hospodaření JZD v Košatce. Tímto dnem vstoupilo JZD Košatka do společného velkého hospodářského celku spolu s Jednotnými zemědělskými družstvy Stará Ves nad Ondřejnicí, Proskovice, Krmelín, Stará Bělá a Nová Bělá pod společným názvem JZD Odra – Krmelín. Později se přidružilo i JZD Hrabová. Předsedou představenstva nového velkého hospodářského uskupení se stal Ing. Vladimír Viaclovský z Košatky. Tento celek začal obhospodařovat území o celkové výměře půdy přibližně 3500 hektarů.

Po rozpadu tohoto zemědělského sdružení začali místní družstevníci v Košatce hospodařit opět od roku 1993 na původním katastru obce Košatka,

tak jako před sloučením, pod názvem „Zemědělská společnost Košatka spol. s r. o.“.

Pověsti z Košatky

O zlaté kouli

Jak je tomu dávno, to dnes už nikdo neví, jen se tak povídá a povídá, že za Košatkou na stráni u Staré Vsi, říkalo se jí Hůra, stál tenkrát hrad a ten se jmenoval Helštýn. Ještě dnes se tomu místu říká Na Helštýně.

Ať se o tom povídá, co povídá, nikdo už neví, kdo ten hrad založil a kdo na něm sídlil. A už se to nikdo nikdy nedoví. Naposledy se tam prý usadili jacísi mocní černokněžníci. Odkud přišli, odtud přišli, jedné noci byli tu a hrad byl jejich.

A ptáte se, co na tom hradě dělali?

Ale to co všichni černokněžníci. Daleko široko po celém kraji hledali zlato. Co kde našli a vykopali, svezli na ten svůj hrad. Jojda bojda, tam byly poklady! Měli už toho zlata plné sklepy i komnaty, no už ho neměli ani kam dávat. A myslíte, že někomu z něho něco dali? I čerta starého! Ti největší chudáci neviděli od nich za sto let groš.

Sto let, možná že dvě stě let se na ty lakomce dívala země, no déle se už na to jejich hospodaření dívat nechtěla. Jednou řekla: „Když jste takoví lakomci a jenom to zlato ve mně loupíte a pro sebe shromažďujete, já s vámi po zásluze zatočím!“ A jak řekla, tak udělala. Otevřela se, ten hrad sakumpikum i s těmi černokněžníky a se vším tím jejich zlatem pohltila. Jen se olízla, zavřela, a bylo.

A zas tu byla stráň Hůra jak před dávnými věky.

Uplynulo dalších sto let, to místo patřilo jednomu sedlákovi z Košatky. Jmenoval se Sedlář. Po něm tu hospodařilo několik pokolení Sedlářů, snad čtyry, snad pět, ten poslední na té stráni oral, a co vám nevyoral! Tam na tom místě, kde kdysi stál hrad Helštýn.

No kouli z ryzího zlata a pořádně velikou. Asi takovou, jak je vidět v poledne za jasného dne na obloze slunce.

Jen to břinklo o pluh, sedlák hned: „Koně, prrr!“
A po té kouli.

A hned šups s ní do měchu a ještě i do kabátu ji zabalil, aby nikdo neviděl, co si veze z pole domů.

Když tu kouli vyčistil, jak ta začala svítit! Měli v celém domě ve dne v noci takové světlo, jako by jim tam svítilo polední slunce. Svítily s ní ve sklepě, ve stodole i v kůlně a žádný strach, že by od toho světla něco chytilo. A jak hřála! Zima, nezima, obloha zatažená nebo nezatažená, déšť nedéšť, ve stavení pořád jasno a příjemně jako v červenci.

Kdepak ji prodat! To by neudělali, kdyby jim nabízeli i celé panství se zámekem.

A tak s tou zlatou koulí svítilo a topilo několik pokolení Sedlářů. A pořád u nich slunce a slunce. Nepřejte si slyšet, jak jim to všichni v dědině záviděli, a možná že i v okolních dědinách.

To už byly časy, kdy po horách a po dědinách, někdy též po zámcích, začal chodit Ondráš s Jurášem se svou zbojnickou bandou! Přišli sem, přišli tam, kde toho měli moc, něco vzali, těm, kdo měli málo, něco dali, ostatek projedli a propili; vždyť i zbojníci musí z něčeho žít. Jitrnice a korbele piva ani pro ně na smrcích a jedlích nerostly.

Ondráš s Jurášem jednou přišli do toho kraje, a jak by ne, dověděli se o té zlaté kouli, co mají ve stavení u Sedlářů. Však jim lidé všecko pověděli. A jen to uslyšeli, řekli si: To by byla i pro nás dobrá věc. Často se musíme skrývat v horách a v jeskyních, tam je tma a zima, takové sluníčko by se nám sešlo. Ať nám tam ta zlatá koule svítí! Půjdem si pro ni!

Jak řekli, tak udělali. Jednou v neděli odpoledne přišli do Košatky a hned do hospody k Vantuchovi. Bylo posvícení, hrála tam muzika. Tak hned do tance, div do trámů nohama nebili, jak vyskakovali.

Nebylo v dědině děvuchy, kterou by nevytancovali. A při tanci zpívali, až se hory zelenaly. Jednu zbojnickou písničku za druhou. A nakonec vždycky:

*„U Sedlářa maju zlatu koulu,
přijdém v noci a zeberem mu ju.“*

A zas pili a zas tancovali a zpívali. A tak až do půlnoci. A za každým tancem tu písničku o zlaté kouli. Ojej, jak se děvuchy při té muzice vytancovaly. Ještě jako stařenky na to vzpomínaly.

Byla půlnoc, tak valašky do rukou a pro tu zlatou kouli. Přišli tam, pod sedlákovými okny spustili:

*„U Sedlářa maju zlatu koulu,
přijdém v noci a zeberem mu ju.“*

Ale ať zpívali, jak zpívali, tu zlatou kouli Sedlářovi nesebrali. Ten hned večer věděl o zbojnicích a o tom, co zpívají v hospodě. Jakkpak ne, našlo se dost dobrodějů, kteří mu to donesli. A tak se strhl ve stavení poprask. Jeden tam křičel přes druhého: „Tu zlatou kouli zbojníkům nedáme! Nedali jsme ji pánům, nedáme ji ani zbojníkům! Radši ji schováme! Ale kam, aby ji nenašli?“ Jeden radil to, druhý zas ono, ale žádné místo se jim nezdálo dost bezpečné, všude ji mohli zbojníci najít. Syn radil zakopat ji na zahradě, dcera strčit do pece, roba radila schovat ji do komína, stařenka strčit do měchu a pověsit na vršek lípy, až na to přišel staříček Sedlář.

Povídá: „Co se tam budete starat, dejte ji do koše, na koš uvažte provaz a hodte ho do studny, tam tu zlatou kouli zbojníkům hledat ani nenapadne. Až budou za kopci, koš zas vytáhnem a bude.“ Staříčkův nápad se celé rodině líbil. Jak poradil, tak udělali. Dali zlatou kouli do košíku, košík uvázali na provaz a šup s ním do studny. A teď si tu zlatou kouli hledejte, jak chcete. Voda vám o ní nepoví.

Bylo po půlnoci, pod oknem zpěv, po zpěvu buch, buch, buch na dveře a Ondráš křičí: „Sedláři, vstávej, tu zlatou kouli dávej!“

A Juráš: „Dej nám ji po dobrém a my zase půjdeme!“

A Sedlář z jizby: „Ale vždyť my žádnou zlatou kouli nemáme! Už jsou to léta, co se zničehonic ztratila, a od té doby jsme ji neviděli.“

Ale zbojníci jako zbojníci, kdepak tomu věřit. Už vyvalili vrata a křičí na dvoře: „Však my si tu zlatou kouli najdeme!“

A ti v jizbě zas: „Tak si ji hledejte, čertinca najdete!“

A opravdu, ať zbojníci hledali, jak hledali; ať všechno v chalupě, v chlévě ve stodole a v kůlně naruby obrátili, tu zlatou kouli nenašli. Kdepak by jim napadlo hledat ji ve studni!

Co dělat, museli se vrátit do hor bez zlaté koule. No moc toho nelitovali. Pořádně se najedli a napili, s děvuchami vytancovali a dosyta si zazpívali. Život zbojnický, život veselý. Co jim tam bylo po nějaké zlaté kouli, když měli v horách zakopané takové

poklady. A šibenici pro ně ve Frýdku ani v Těšíně ještě nepostavili.

Ráno, když Ondráš s Jurášem a s celou svou bandou byli už kdoví kde na horách, Sedláři honem ke studni vytáhnout koš s tou zlatou koulí. Obloha byla zatažená, ve stavení pochmurno, už se těšili, jak si to své slunce postaví na stůl. Táhlí, vytáhli koš ze studny, ale ti se podivili, když viděli, že je prázdný. Zlatá koule, to jejich slunce, v něm nesvítala. Štárali se ve studni od rána do poledne, ale marně, zlatou kouli v ní nevyšťárali. Tak celou studnu vylít! Vylévali ji jeden den, vylévali ji druhý den, teprve třetí den spatřili její dno. Jenže zlatá koule ani na něm nesvítala. Jako by se ve vodě rozpustila. Jejdanánky, to bylo křiku a bědování, rozléhalo se to po celé dědině. Ale ať bědovali, jak bědovali, nic jim to nepomohlo, zlatou kouli zpátky nepřivolali.

Prohloubili studnu o dva metry, potom o pět a deset metrů, ale kde nic tu nic. Vypadalo to, že i ona se propadla do země. Země, jako kdysi pohltila Helštýn a černokněžníky, tak pohltila i tu zlatou kouli. Beztoho patřila též k tomu černokněžnickému pokladu. A tak se ta zlatá koule už víckrát ve stavení u Sedlářů nerozsvítla. Už ji nikdo nikdy nespatriil.

Nasvítala se už dost těm Sedlářům
a chtěla zas svítit na chvíli
zbojníkům?

Třeba zbojníkům, třeba
někomu jinému.

Hospoda u „Vantucha“, později hospoda u „Čechovského“, nyní č. p. 107, respektive 21. Kdo by si přece jen chtěl zkusit štěstí a chtěl najít zlatou kouli ve studni u Sedlářů, může tak zkoušet v Košatce na č. p. 25, respektive 94. Nyní tam bydlí Chamrádovi, předtím tam bydleli Tichopádovi a před nimi tam bydleli Sedlářovi, k nimž se tato pověst vztahuje.

Vodníci v Košatce

Jednou šla stařenka Tomášková hrabat listí k řece Odře. Tu k ní přišel malý mužíček, všeczek zelený po tváři i po šatech, poskakoval před

ní a rozpustile na ni házel krtince. Stařenka se rozhněvala, přežehkala se křížkem, popadla hrábě a už vodníka hnala k řece. Na břehu se zarazila, dobře věděla, kde je vodníková síla největší. Mužik se na ni ani neohlédl, hopsl do vody a jenom rychle mizející kola ukazovala, kde do Odry žbluňkl vodník.

Jindy zase pacholci z Košatky pásli koně v místě zvaném „Na náplavě“. Posedali si na zem a začali hrát karty. Tu se k nim přidružil malý zelený

mužiček a začal mastit karty s nimi. Hráli vášnivě, chvíli obehřávali vodníka, pak zase on obehřával je a tak pořád dokola. Když se začalo stmívat, pacholci museli hnát koně domů. Ještě viděli, jak ten zelený mužik skočil do Odry. Pak všem v Košatce vypravovali, jaké měli štěstí – zahráli si s vodníkem!

„Na náplavě“ byl úsek Odry, nyní za č. p. 22, kde bydleli a bydlí Korpasovi.

Ilustrace Jiří Zelený

Starobyli zvykové

Milan Hrabovský

Teď jest nám ještě zmíniti se o jisté zvláštnosti ve vesnici Velké Košatce i Malé Košatce, již něco v celém našem okolí jsme nenalezli. Býval to slavnostný objezd veškerých hranic staroveských i košateckých, kterýž se již od nepamětných časů každoročně zde odbýval.

Pokud nějakou vědomost o objezdu tomto máme, konával se vždy v druhý hod Velikonoční buď hned po ranních službách Božích aneb až odpoledne, pro nepohodlné počasí a neschůdné cesty odložen jest v pozdějších letech k druhému hodu Svatodušního, kteréhožto dne zmíněný objezd se konával a to následujícím způsobem:

Na žádost obce představenstva oznámí duchovní pastýř v prvý hod Svatodušní z kazatelny, že se dne následujícího obyčejný slavnostný průvod kolem rolí vesnických po službách Božích s tím úmyslem konati bude, by Bůh polní úrodu žehnatí a ji veškeré škody milostivě chrániti ráčil.

V oznámený den shromáždí se veškerí rolníci, jich synové a čeledínové, jakož i jiní polního hospodářství pečliví mužové v počtu asi 80–140 s vyšňořenými koňmi v zdejším zámeckém dvoře, kdež se po dvou v průvod obvyklý seřadí – každá jedenáctá pára má praporečky v národních barvách – načež se takto seřadění před chrám Páně odeberou. Zde obdrží první dva jezdci kostelní zvonky, jimiž jako při božitélovému průvodu celou cestu zvoní.

Podle množství jezdců vřadí se buď po dvanácté aneb až po dvacáté páře dva jezdci s kostelními korouhvemi, následující pára nese pak znamení ukřížovaného Spasitele. Za křížem postaví se kněz v slavnostném rouše s rektorem, oba koňmo. Za tyto vřadí se obce představenstvo s výborem. Když takto seřaděný průvod od chrámu Páně v pochod se dá, zapěje litanii ke Všem Svatým i ubírá se kolem veškerých obce hranic pořád nábožné písně prozpěvuje. Po 2 neb 3 hodinách vrátí se celý průvod k chrámu Páně zpět, načež se mezitím již četně shromážděným farníkům svatě požehnání udělí, čímž se slavnost ta skončí.

O původu a vzniku celého průvodu nemáme žádných zpráv, leč že bychom jej za temný toliko ohlas zvyku našich starých předků považovali, kteřížto v jistou roční dobu pole svá za tím účelem obcházeli aneb objížděli, aby se osobně přesvědčili, nejsou-li hranice porušeny. U příležitosti této bývali za starodávna také mladíci na pomezích kamenech prouty šleháni, aby jim takto znalost, jakož i šetrnost stávajících pomezníků v paměť hluboce vštípena byla. Zvyk podobný udržel se poněkud na Hané, avšak v změněném již způsobu. Tam obcházejí hospodáři z jara – někde o svatém Václavu – svá pole, aby dílem o vzrůstu svého osení, dílem také o neporušenosti hranic se přesvědčili.

Po vykonané obcházce, již zde onde „sýpka“ říkají, ubírají se všichni společně k nějakému občerstvení. Účel objezdu jest však teď již – jak na hoře vytknuto – čistě náboženský. Hospodáři konají zde průvod koňmo, aby dle slov žalmisty Páně nejen rozumné stvoření, nýbrž i nerozumná hovádka Boha chválila a velebila, by Bůh na prosbu věřících veškeré polní ourody, kteréž právě teď v nejkrásnějším květu stojí a oko i srdce lidské nelíčenou radostí naplňují, žehnatí a je všeliké nehody milostivě chrániti ráčil, by nejen lidem, nýbrž i zvířatům k prospěchu a užitku sloužily.

Starobyloú zvyklost, znovu oživenou v roce 2000, můžeme vidět každý rok během staroveských obecních slavností i v Košatce. V roce 2011 se obecní slavnost konala v sobotu dne 11. června. Na příjezd družiny ze Staré Vsi nad Ondřejnicí do Košatky, v tradičních historických kostýmech a na bryčkách tažených koňmi, reagoval svým přivítáním nově vzniklý osadní výbor v Košatce vtipnými scénkami na prostranství před kulturním domem. Nechybělo, tak jako každý rok, i tradiční vyplácení selských synků pořádnou lískovkou. Celý program byl natáčen Českou televizí Ostrava a později byl uveden na televizní obrazovce v pořadu „Folklorika“ na ČT 2 dne 27. srpna 2011 v 10.10 hodin.

Starodávné recepty

Polévka (stirka) – ze tří lžic hladké mouky a jednoho vejce se vytvořilo drobení rukou a do vařícího domácího mléka s vodou (0,5l vody a 0,5l mléka) se drobení nasypalo a uvařilo. Do hotové polévky se vsypala na kostičky čerstvě vyškvařená slanina. Stirka mohla být i na sladko.

Bílá polévka – 2 lžíce hladké mouky se zakvedlaly do domácí smetany a mléka (0,5l smetany a 0,5l mléka), osolilo se to a uvařilo. Když byla polévka málo kyselá, tak se přidalo trochu octa. Polévkou se zalily oloupané a nakrájené brambory. Nakonec se přidalo uvařené vejce.

Smetanová omáčka – udělala se „zasmažka“ jíška. Tzn. sádlo nebo máslo, do toho 2 lžíce hladké mouky, míchalo se do růžova, slilo se studenou vodou. Přidala se smetana, nebo se přidalo trochu mléka. Někdy i bez „zasmažky“. Smetana, 2 lžíce hladké mouky nebo místo smetany mléko. Podávala se s bramborem k drůbeži.

Česneková omáčka – udělala se „zasmažka“ jíška. Rozdrtily se 2 stroužky česneku a osolilo se to. Podávala se s bramborem k hovězímu masu.

Bryja – druh kompotu, kdy se ve vodě povařené hrušky, jablka a pár sladkých švestek bez pecek a jadřinců (2 + 2 + 5) zahustily jednou lžící hladké mouky, rozmíchané v ¼ litru mléka.

Lepocha – kompot na stejný způsob, ale ovoce bylo sušené (křížaly), kdysi zvané též pečky.

Žemlovka – na stroužku se nastrouhala jablka na tenké plátky. Starší pečivo se namočilo do mléka. Pečivo se rozdrobilo na menší kousky. Střídavě se prokládalo pečivo a nastrouhaná jablka ve vrstvách na sebe. Uložilo se to na pánev a dalo se to upéct do trouby. Po upečení se žemlovka potřela máslem a posypala cukrem.

Hořký sýr – domácí tvaroh se drobil na kousky a spolu se solí a kmínem se napěchoval do kameninového hrnce. Ten se převázal plachetkou a v teple na kredenci se nechal uležet asi 14 dnů. Před podáváním se smíchával s kousíčkem másla.

Pecenky – z obyčejného kynutého těsta bez nádivky se vytvořily malé bochánky a pekly se v troubě. Podávaly se k omáčkám nebo jen tak s mlékem. Místo másla se používalo také Vitelo.

Bramborové knedlíky s hruškami – klasické bramborové knedlíky. Čerstvé hrušky se nechaly

trochu uležet, rozkrájely se a vložily se do pece kachlových kamen. Pak se sušily, až byly dostatečně tvrdé, nastrouhaly se na drobno na stroužku a knedlíky se jimi posypaly. Přidal se cukr a máslo.

Piproh (nastavená vaječina) – do 0,5 litru mléka se daly 2 vejce, rozkvedlalo se to a pak se přidaly 2 lžíce krupice. V kastrolu se usmažil špek. Rozšlehané mléko s vajíčkem a krupicí se vllilo na špek. K tomu se jedl chléb.

Zelňak (zelník) – tradiční kynuté těsto, jehož nádivku tvořilo zelí. Pro vysokou pracnost se připravovalo den předem. Zelí se nakrájelo na drobno. Vytlačila se přebytečná šťáva. Pak se na pekáči, na másle, zelí dusilo (pražilo) za občasného míchání do měkka asi jednu až dvě hodiny. Přidávala se skořice a cukr. Druhý den se koláče pekly. Malé kulaté nebo velké, které se rozkrajovaly na trojúhelníky se zelnou nádivkou uvnitř a s „posypkou“ drobenkou nahore. Zvláště výborné po nedělním obědě s čajem. Ale chtělo to zkušenost a praxi, byl to jistý druh cukrářského umění. Zelí muselo být měkké, záleželo na odrůdě. Zkušené hospodyňky už to znaly. Ovšem ne každá uměla ty pravé „zelňaky“ upéct. Ale když je upekla ta správná hospodyňka, která to opravdu uměla, tak to byla skutečná bašta. Mňam.

Na závěr je nutno ještě dodat, že s chlebem se nenakládalo tak jako dnes, aby se vyhazoval do popelnice. Spotřeboval se do posledního drobečku a spolu s brambory byl nejdůležitější přílohou. Také se používaly vesměs domácí suroviny – domácí mléko, domácí smetana, doma vyrobené máslo, domácí vejce. Takže i ty výsledné uvařené a upečené produkty potom chutnaly nějak líp, než z dnešního pasterizovaného, ale údajně zdravějšího mléka a z kupovaných vajec. Brambory hnojené pořádným domácím hnojem a nikoliv umělými hnojivy byly také lepší než dnes. I ta kuřata nebo kohouti na smetanové omáčce s bramborem, kteří se krmili přírodním zrním a kukuřicí chutnali opět podstatně lépe, než dnešní podvyživená drůbež z velkochovů, chovaná za účelem rychlých a velkých zisků, bez možnosti proběhnout se po dvoře, nadopovaná růstovými hormony, granulemi a antibiotiky proti nemocem.

Z paměti Ludmily Dresslerové a z vlastních vzpomínek zapsal Milan Hrabovský.

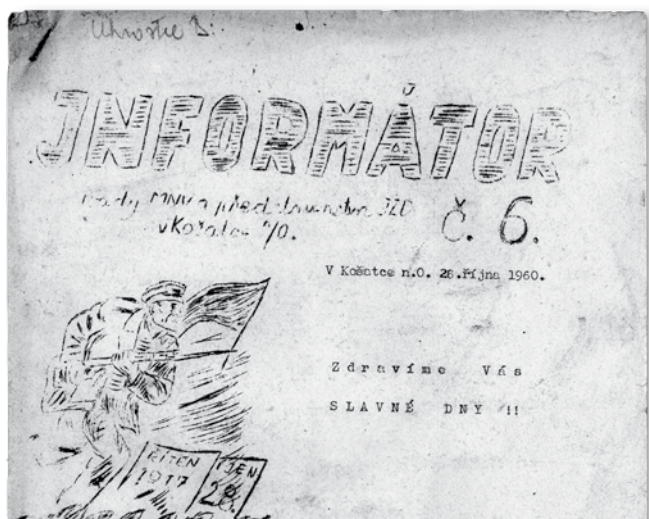
Perličky z INFORMÁTORA - aneb v Košatce bývala legrace

Milan Hrabovský

Řízení obce nebylo v minulých dobách v Košatce někdy vůbec jednoduché. Posuďte sami, jaké závažné problémy musely v minulosti řešit nejvyšší politické orgány v Košatce a jaké plamenné výzvy musely být použity pro zdárný chod obce. Řízení obce bylo v určitou dobu zajišťováno vrcholným řídicím politickým orgánem „radou Místního národního výboru“ a vrcholným řídicím výrobním orgánem, „představenstvem JZD“. K informování a mobilizování občanů sloužil v té době informační leták zvaný „INFORMÁTOR“, který se doručoval do každé rodiny.

INFORMÁTOR

rady MNV a představenstva JZD v Košatce n/O. č. 6
v Košatce n. O. 28. října 1960

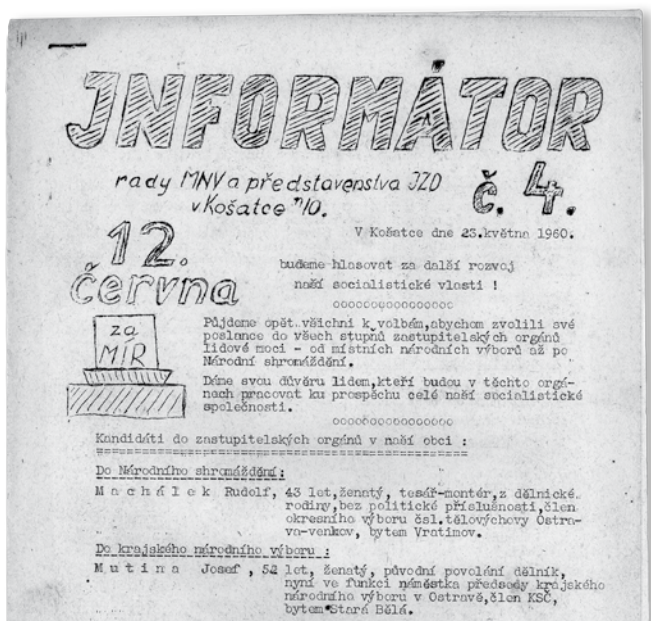
Informace MNV: Pro klidné a příjemné Vaše stravování v místním pohostinství Jednoty bylo učiněno toto opatření: lihové nápoje budou podávány každý den mimo neděli až po 16 hod. Jistě toto opatření všem prospěje.

Šetřit své i cizí!!! Vraťte nás tam, kde patříme – do dílen a do skladu!!! Jsme Vaším družstevním majetkem.

INFORMÁTOR

rady MNV v Košatce n. O. č. 4
dne 4. května 1961

5. května všichni družstevníci na členskou schůzi JZD, která se koná v sále pohostinství Jednoty o 19.30 hodině. Program velmi důležitý, tak jako na každé členské schůzi.

Nezapomeňte, že v naší obci budou oslavy 9. května. Věříme, že se přičiníte o větší účast než tomu bylo na oslavách 1. května v Brušperku, kterých se zúčastnily jen dvě ženy z naší vesnice.

Dnes už se nedozvíme, jestli všechny různé apely padly v Košatce na úrodnou půdu. Nedozvíme se, jestli opatření o regulaci podávání lihových nápojů v místním pohostinství Jednoty, v bývalé hospodě u „Vavrečky“, prospělo skutečně všem. Nevíme, jestli byl program členské schůze JZD Košatka dne 5. května roku 1961 opravdu velmi důležitý, tak jako na každé jiné členské schůzi. Nikdo už nám neřekne, jestli se oslav 9. května v roce 1961 zúčastnily více než jen dvě ženy. Víme pouze to, že na nepopulární každoroční povinné oslavy 1. května a 9. května, pořádané komunistickou stranou, chodili převážně muži. Ženy totiž měly daleko více pracovních povinností v péči o rodinu, při práci v domácnosti a v hospodářství. Nevíme ani, jestli byly do skladu beze zbytku vráceny všechny hrábě, lopaty a vidle, jakožto družstevní majetek.

To ale není vůbec podstatné. Důležité je, že jsme si připomněli dobu minulou, dobu, kdy veškeré dění u nás řídila všemocná komunistická strana pomocí opatření, usnesení, nařízeních, oběžníků a socialistických závazků. Dobu, kterou ještě mnozí z nás dnes pamatují, jako by to bylo včera, ale pro jiné už je to doba úplně jiná, doba stejně vzdálená a stejně nepochopitelná a neskutečná, doba asi taková, jako doba I. světové války. Nemí ale nikdy na škodu občas si historii zopakovat, zavzpomínat si a zamyslet se nad nedávnými dějinami.

Závěr

Milan Hrabovský

Postupně jsme dočetli zajímavý dokument o obci Košatka. Co zbývá dodat ještě na závěr? Někdo si toto mimořádné vydání přečetl od začátku až do konce. Někdo si musel některé pasáže přečíst ještě opakovaně. Někteří se k němu po čase ještě určitě vrátí, aby si mohli některé události oživit. Někomu stačilo vybrat si jenom některé články nebo fotografie, které ho obzvláště zaujaly. Předpokládám ale, že by tento první ucelený dokument, který mapuje historii i současnost obce Košatky, mohl zaujmout každého čtenáře. Aby však mohl vzniknout v takové podobě, v jaké se jej podařilo vydat, byla nezbytně nutná široká spolupráce řady ochotných přispěvatelů.

Zejména je zapotřebí poděkovat všem třem pamětníkům za jejich živé vzpomínky. Dále je nutno vyzvednout všech 33 dodavatelů originálních fotografií a obrazů, vztahujících se k dané tématice, kteří je zapůjčili ze svého osobního vlastnictví a které dynamicky oživily celý dokument.

Tímto dokumentem je konečně po létech splacen také i dluh, který jsme měli vůči všem našim košateckým kronikářům, kteří po dlouhá léta svou dobrovolnou a obětavou prací přispívali k zachování historie Košatky. Konečně se tedy poprvé po dlouhé době všechny tyto historické zajímavosti o Košatce podařilo uveřejnit a práce všech těchto našich kronikářů se dočkala zaslouženého naplnění. Je třeba jim proto vzdát zaslouženou úctu,

připomenout si je a poděkovat za jejich dlouhou práci, i když většina z nich už není mezi námi.

Obecní kroniku zapisovali od roku 1933 Josef Kudělka, Viktor Novák, Čeněk Hrabovský a Ludvík Hrabovský. Sokolská kronika byla od roku 1909 dílem učitelů Josefa Vavrečky a Jindřicha Vaculy. Zprávy o hasičské činnosti nám v hasičské kronice od roku 1922 zanechali Stanislav Šrámek, Jiří Korpas a Radek Lička. O mysliveckou kroniku se zasloužil Jaromír Dvorský.

Doufám, společně s redakcí časopisu POODŘÍ, že naše snaha, směřující k vydání tohoto dokumentu, nebyla marná a že se podařilo dát dohromady určitě zajímavé čtení pro všechny obyvatele a návštěvníky Košatky.

Závěrečné rozjímání, nad tímto vyprávěním o vesnici Košatce, ukončíme symbolicky výňatkem z básně „Domov“ od Jaroslava Šolce ze sbírky básní „Od Pradědu k Lysé hoře,“ kterou ilustroval košatecký rodák, akademický malíř Josef Kudělka.

*Je v světě jenom jeden kraj,
kam vracíme se rádi,
tam lidskou řečí mluví háj,
tam máme všechno rádi.*

*Je jenom jeden krásný kraj,
jenž kdy nás k sobě svádí,
tam mluví pole, louky, háj –
toť kraj našeho mládí!*

Soutok Odry s Lubinou v záři zapadajícího slunce, jejichž vody tady na své věčné pouti časem uzavírají krajinu okolo Košatky, aby se spojily do jediného toku, odplovajícího do neznámých, vzdálených končin a aby nám tímto svým posledním, symbolickým, rozloučením s Košatkou učinily i pověstnou tečku za tímto nevšedním vydáním POODŘÍ a zároveň uzavřely i naše vyprávění o jedné malé vesničce na severní Moravě.

Instituce, zdroje a literatura

Památník Leoše Janáčka v Hukvaldech

fejetony z Lidových novin Krajského nakladatelství v Brně, 1958.

Památník Petra Bezruče v Opavě

korespondence mezi Josefem Vavrečkou a Petrem Bezručem.

Vojenský ústřední archív Praha

dokumentace k popraveným odbojářům Eduardu Hrabovskému a Stanislavu Nováčkoví.

Galerie výtvarného umění v Ostravě

Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–2001 Kon–Ky; Dr. Prokop Toman – Nový slovník československých výtvarných umělců, I. díl A–K.

Knihovna Zemského archívu v Opavě

Dr. Adolf Turek a kol.: Místopisný rejstřík obcí Severomoravského kraje, Díl I, písmena A–L; FSÚ – Retrospektivní Lexikon obcí Československé socialistické republiky 1850–1970.

Státní okresní archív Frýdek-Místek

Gregor Wolny: Markrabství moravské, 1835; F. Pinkava: Brušperk a jeho okolí, 1869; Obecní protokoly obce Košatka nad Odrou; Ladislav Hosák, Rudolf Šrámek – Místní jména na Moravě a ve Slezsku, Díl I, A–L, 1970.

Archív České televize v Ostravě

dokumentace k filmu „Cestující bez zavazadel“.

Český lid – Sborník věnovaný studiu lidu českého v Čechách, na Moravě, ve Slezsku a na Slovensku, 1893. Moravské Kravaňsko, 1898.

Ferdinand Pokorný: Příborský okres, 1917.

Vojtěch Martínek: Píseň o domovině, s grafickým doprovodem Josefa Kudělký. Edice Pásmo Opava 1937.

Jaroslav Šolc – sbírka básní Od Pradědu k Lysé hoře.

Jaroslav Nehýbl: Cimbalista Jiří Mikeska. Radostná země r. VIII., 1958.

Okresní noviny „Nová vesnice“ ze dne 4. října 1958.

Krajský deník „Nová svoboda“ ze dne 8. prosince 1959.

Vítkovický týdeník „Jiskra“ ze dne 11. srpna 1966.

Ostravský večerník z 3. 7. 1978.

Hukvaldský občasník 14. roč., č. 3/2004.

Jaromír Polášek, Jiřina Polášková: Moravskoslezské pověsti, 2000.

František Lazecký: Dukátová sařenka, 1983.

Zdeňka Sochová: Lašská slovní zásoba, 2001.

Bořivoj Teichmann: Opomíjené klenoty, drobné sakrální stavby v Poodří, 2004.

Pamětní kniha obce Košatky nad Odrou.

Pamětní kniha MNV Košatka nad Odrou – kniha druhá.

Kronika „Dobrovolného sboru hasičů“ v Košatce.

Pamětní kniha tělocvičné jednoty Sokol v Košatce.

Kronika mysliveckého sdružení „SOUTOK“ Košatka nad Odrou.

Časopis POODŘÍ

čísla věnovaná obcím: Petřvaldík, Harty, Jistebník, Stará Ves nad Ondřejnicí.

Internet – Wikipedie, Otevřená encyklopedie.

www.kosatka-no.cz; www.petrvaldobec.cz

Košatka na dobových pohlednicích

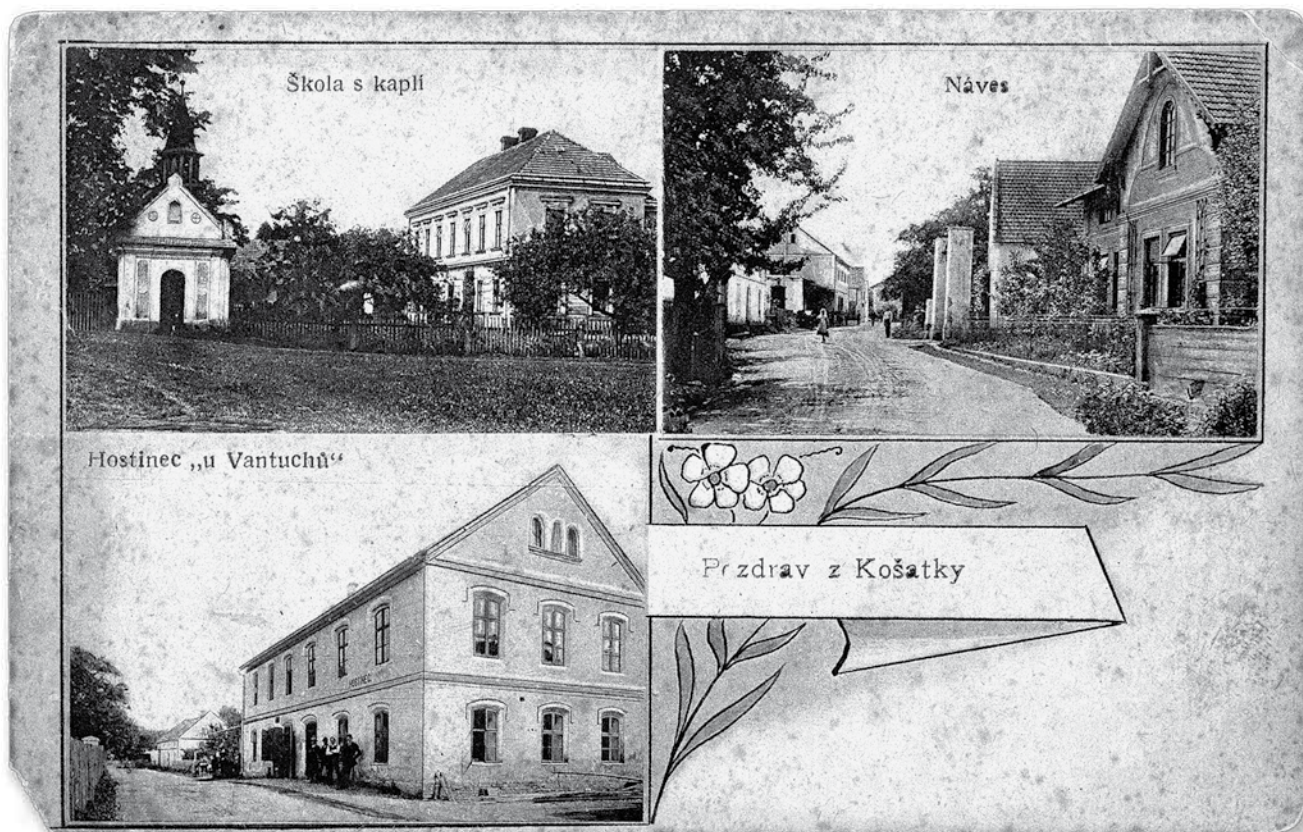
Pohlednice z Košatky, vlevo dole škola. Fotografii poskytla paní Františka Chamrádová.

Pozdrav z Košatky, vlevo nahoře a vpravo nahoře „Hostinec Na Fojtství – bývalá hospoda u „Vavrečky“, vlevo dole škola. Fotografii zapůjčila paní Františka Chamrádová.

První oderský betonový most postavený v roce 1909 na pohlednici, která odešla z Jistebniku 23. 8. 1909 a dorazila do Moravské Ostravy 24. 8. 1909. Fotografie poslal Ing. Karel Čechovský z Polanky nad Odrou.

Pozdrav z Košatky, vlevo nahoře kaplička svatého Vendelína a škola z pohledu od pole, vpravo nahoře náves ve Velké Košatce, vlevo dole je hostinec u „Vantuchů“, později u „Čechovského“. Fotografie zapůjčila paní Františka Chamrádová.

Návštěva šlechty z rodu Podstatských, fojta staroveského, duchovního pastýře a obecního písaře, po službách Božích, o druhém hodu Svatodušním, léta Páně dvoutisícího jedenáctého v Košatce

Fojt přijíždí od hlavní cesty na prostranství před Kulturním domem v Košatce.

Zleva na prostranství před Kulturním domem v Košatce: Pán a Paní ze šlechtického rodu Podstatských, duchovní pastýř, fojt a obecní písař.

Přivítání šlechty z rodu Podstatských, fojta staroveského, duchovního pastýře a obecního písaře, šenkýřem z místního šenku „Odra“ v Košatce po staročeském způsobu – chlebem a solí.

Předseda osadního výboru v Košatce Ing. Miroslav Solar názorně předvádí supliku – požadavky občanů Košatky – pro větší přehlednost nakreslenou na větší plochu.

Starobylý zvyk „Výplácení selských synků lískovkou“ podle osvědčeného pravidla „to co zadek nepocítí, to hlava nepochopí“.

Odjezd šlechty z rodu Podstatských z Košatky.

Všechny fotografie k obecním slavnostem v Košatce dodala paní Lea Bečicová.

Obrazy akademického malíře Zdeňka Kudělky

„Za humny“. Vpravo škola, vlevo část zahrady, kde se nacházel rodný dům Zdeňka Kudělky.

Originál obrazu zapůjčil pan Luděk Fišer.

„Portréty“. Na obraze vlevo je Ivo Fišer, vpravo Bohdan Fišer.

Originál obrazu zapůjčil jejich bratr pan Luděk Fišer.

„Cesta z Košatky“. V pozadí „Vavříkův grunt“ č. p. 2, nyní stojí vedle něho kravín ve Velké Košatce, předlohou pro vozku byl občan Emanuel Klímek starší z č. p. 17.

Originál obrazu zapůjčila paní Mgr. Věra Pištěková.

*Obraz "Kytice" od akademického malíře Zdeňka Kudělky.
Originál obrazu zapůjčila paní Jarka Hrabovská (Gelnarová).*

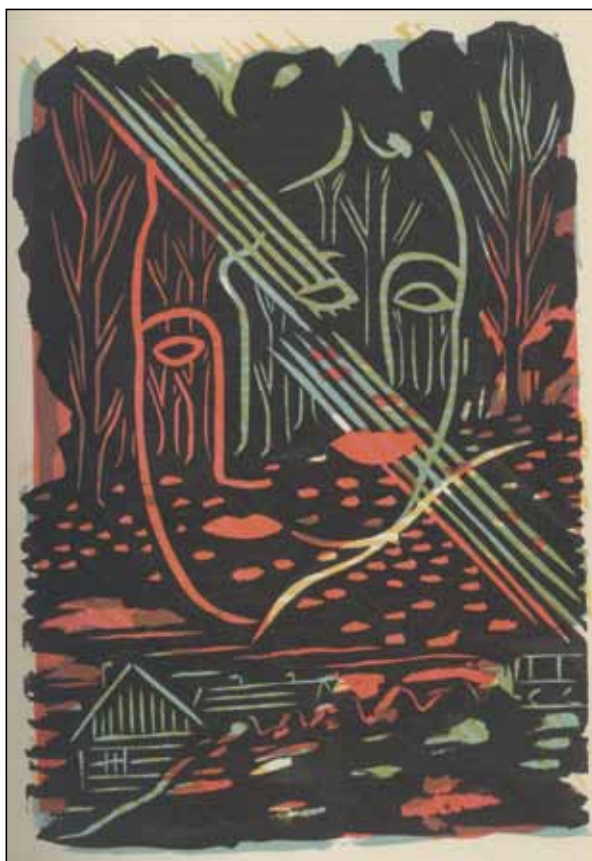
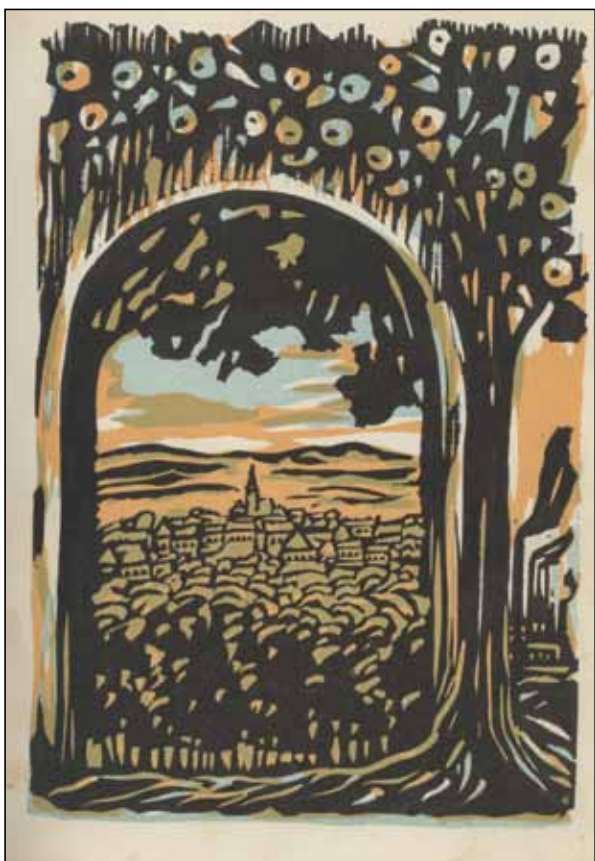
Obraz „Rybník“ od akademického malíře Josefa Lubojackého.

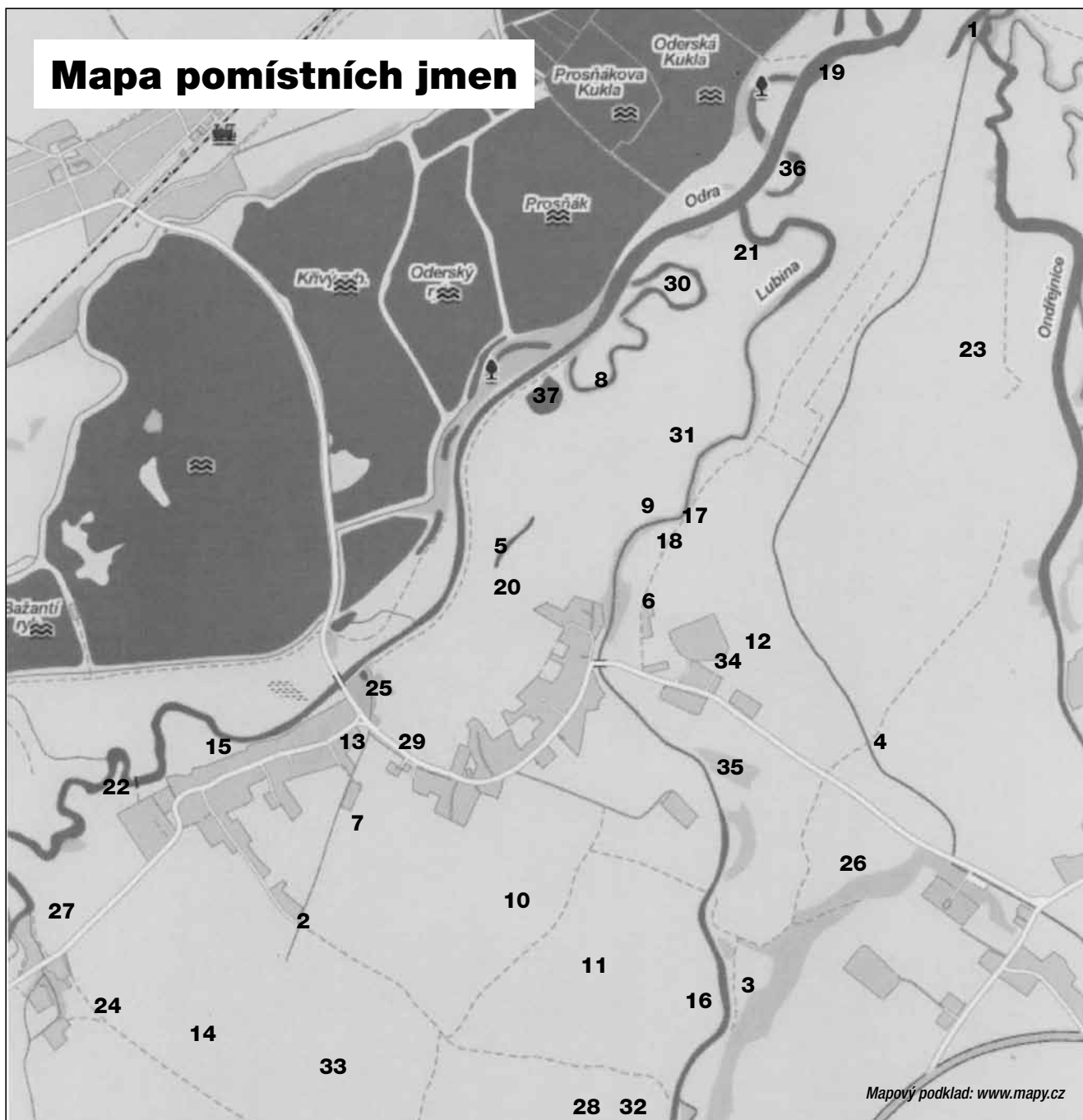

Obraz „Podzimní Praha“ od akademického malíře Josefa Kudělky. Originál obrazu byl zakoupen dne 12. 12. 2011, aby se navrátil do malířova rodiště, kde je umístěn v místní košatecké knihovně.

Ilustrace ke knize „Píseň o domovině“ Vojtěcha Martínka od akademického malíře Josefa Kudělky

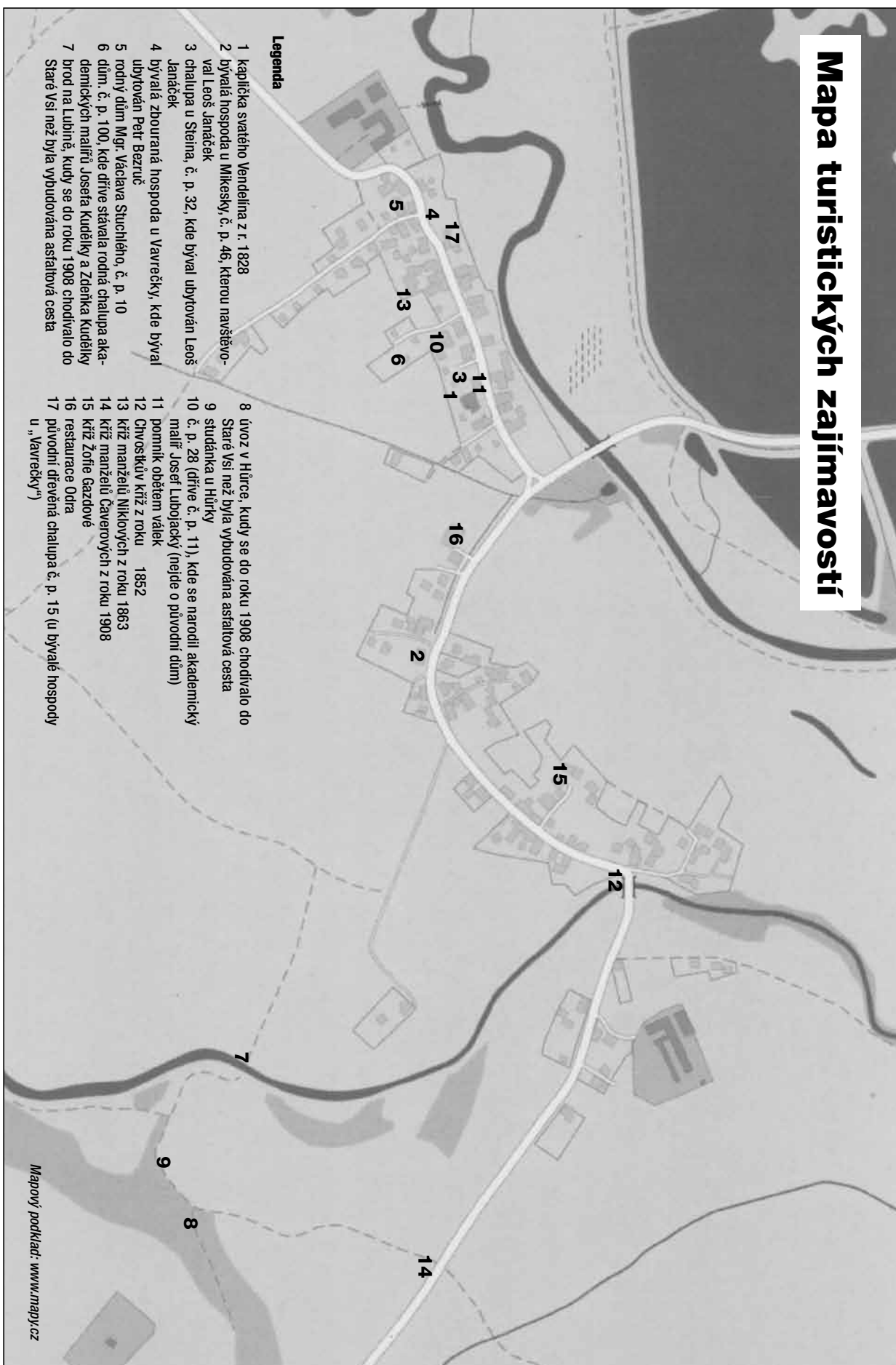

Legenda

1. Babinec	20. Vymyslov
2. Dráhy	21. Rozehnalka
3. Helštýn – místo, kde podle pověsti měli svůj hrad černokněžníci	22. Na zákrutě – velký meandr Odry
4. Kovárka – pole, které měl kdysi pronajato kovář, který následně zkrachoval	23. Zálesí – mýtina uprostřed bývalého lesa
5. Olejník	24. Krčenka
6. Paseky – mýtina uprostřed bývalého lesa	25. Kopčiska – vyvýšená místa, nerovný terén
7. Olšinky	26. Podhuří – území před lesíkem Hůrka
8. Stará Odra	27. Zimný důl
9. Podbedřiška – pole, patříci Bedřichovi	28. Mrchoviště – místo, kde se zakopával uhynulý dobytek
10. Za příkopy – bývalé příkopy, později scelené do jednoho lánu	29. Huvarův rybníček – níže položené území, kde se často zdržovala voda, bývalé sportoviště Sokola
11. Za války – území za hrází, chránící Malou Košatku od Lubiny	30. Přetřžiska – meandry staré Odry, narušení, přetřžení přímého toku
12. Na válce	31. Kotkův válek
13. Lívanka – polní cesta, kde chodily krávy na pastvu a dělaly kravince, lívance	32. Mříhlad – území bývalého rybníka, kde v dávných dobách poměly ryby hladem
14. Na hrázi – hráze bývalých rybníků na jižní straně katastru	33. Rybníky – území, kde v dávných dobách bývaly rybníky
15. Na náplavě	34. Vrbaniško – území, které bylo za starých časů porostlé vrbami
16. U stávků – u splavu na Lubini	35. Sedlářův lesík
17. Kusy – větší lány	36. Rohlík – vodní plocha ve tvaru rohlíku (bývalý meandr)
18. Štěpírky – speciální silné lesní motyky, kterými se vysekávalo trní, aby vznikla louka	37. Tůmovo jezero (Kulaté)
19. Záhony německé	

Mapa turistických zajímavostí

Legenda

- 1 kaplička svatého Vendelína z r. 1828
- 2 bývalá hospoda u Mikešky, č. p. 46, kterou navštívoval Leoš Janaček
- 3 chalupa u Stejna, č. p. 32, kde býval ubytován Leoš Janaček
- 4 bývalá zbouraná hospoda u Vavrečky, kde býval ubytován Petr Bezruč
- 5 rodový dům Mgr. Václava Stuchlého, č. p. 10
- 6 dům, č. p. 100, kde dříve stávala rodná chalupa akademických malířů Josefa Kudělky a Zdeňka Kudělky
- 7 brod na Lubíně, kudy se do roku 1908 chodivalo do Staré Vsi než byla vybudována asfaltová cesta
- 8 úvoz v Hřirce, kudy se do roku 1908 chodivalo do Staré Vsi než byla vybudována asfaltová cesta
- 9 studánka u Hřirky
- 10 č. p. 28 (dříve č. p. 11), kde se narodil akademický malíř Josef Lubojáček (nejde o původní dům)
- 11 pomník obětem války
- 12 Chvostkův kříž z roku 1852
- 13 kříž manželů Niklových z roku 1863
- 14 kříž manželů Čaverových z roku 1908
- 15 kříž Zofie Gazdové
- 16 restaurace Odra
- 17 původní dřevěná chalupa č. p. 15 (u bývalé hospody u „Vavrečky“)

Mapový podklad: www.mapy.cz

Jak se povědalo kdysi na Lašsku a aji u nas v Košatce

(ale už je to paru rokuv temu)

almara	skříň	furt	pořád, stále	kyvať	přítakávat, souhlasit
amolety	lívance	fusakle	ponožky	lapať	mluvit nesmysly
amper	dřevěný kýbl	futrovať	krmit dobytek	lapnuť	sednout si
babčak, pobabčak	bramborová placka	galan, galanka	milenec, milenka	lata	záplata
balamutiť	klamat	ganěk	komora, síň	latarňa	svítilna
bambelať se	klátit se, kývat se	glancovať	čistit	lavor	mísa
bantovať	svádět, lákat	globin	krém na boty	leknica	dlouhá sukně
bebechy	haraburdí, harampádí	gramlavy	nešikovný	lura	brynda
bečeť	plakat	gruch	nepořádný člověk, balík	lyžka	lžice
bedrunka	sluněčko sedmitečné	grunt	větší venkovský statek	macať	hledat, loudat se
blazny robiť	dělat si legraci	gryfny	pořádný, šikovný	mačka	omáčka
bloščka	štěnice	gypky	mrštný, hbitý	machať	prát prádlo
blot	pec, kamna	gyzd	lotr, darebák	majiček	pampeliška
bo	protože	hamovať se	držet se zpátky	maras	nepořádek
bolačka	menší rána	harešt	vězení	matlať	špinit
bombardaťy	dámské spodní prádlo	hlista	žížala, škrkavka	mišanina	směs, směska
borak	chudák	hnojačka	močůvka	mišek	pytlík
bravek	vepř, prase	hony	větší lány polí	miškař	zvěrolékař
brezle	strouhanka	hospodarka	hospodářství	mluviť z cesty	blouznit
broh	krecht, sklad brambor	hrotek	dřevěná nádoba na dojení	mluviť do foroty	mluvit nesmysly
brutvana	pánev na pečení	hrubě	velmi, příliš	motovidlo	popleta, nemotora
břidit se	ošklivit se	hruby	tlustý	mrviť	kazit
buk	ovád	humno	udusaná podlaha ve stodole	mudrak	chytrák
bulaty	hloupý, nechápavý	hušťačka	houpačka	mycka	čepice
buncať se	poflakovat se	chňapať	bušit, tlouci	mžigať	mrkat
bunčeť	mrmlat, odporovat	choť, baj	i kdyby, ačkoliv	na co	proč, nač
buryk	tlusťoch	chramať	kulhat	najprem	nejprve
buřit	hřmět, silně bušit	chrobality	červivý	najspěš	nejdříve
cap	kozel	chudy	hubený	nale	hle, ale
ciganiť	lhát, nemluvit pravdu	inači, inši	jinaký	napočnuť	otevřít, načít
cihlička	žehlička	izba	ložnice	napodaremni	nadarmo, zbytečně
cicha	povlečení	jačeť	křičeť	na poukryjanku	tajně
cmudiť	čadit	kalenica	vrchol střechy	něhaňba	nestyda
cukle	dřeváky	kamilka	heřmánek	něnažraněc	nenasyta
cvibak	bábovka z třeného těsta	kantovať se	ubírat se pryč	něpodara	nezvedený člověk
cymbať se	chodit pomalu	kela	kolik	něraz	nejednou
čebrekovať	zdržovat se dlouho	klamerka	kolíček na prádlo	něskajši	dnešní
čemu	proč	klapeť	pařez, špalek	něskoro	pozdě
čkať	škytat	klebety	pomluvy	nožice	nůžky
čuť	cítit	klunkry	nepotřebné věci	oblivany	smaltovaný
čvaky, kvaky	tuřín (zelenina)	knajtek	malý člověk	obuzeny	vzbuzený
děprem	teprve	knebel	kyj	od děcka	od dětských let
divka	děvečka, služka	kopidol	hrobník	odrobinka	drobet, drobeček
dlažka	podlaha	krabaty	vrásčitý	ohrabčak	vyšší koš na smetí
drapnuť	chytit	kragel	límeč	ochlustať	postříkat, zastříkat
drauf	vpřed, hrr	kramarka	pomalá hospodyně	osypky	neštovice, zarděny
dřistať	mluvit nesmysly	kramflek	podpatek	oškvary	neprohořelý popel
dřeť	hodně pracovat	kramy	haraburdí	ozabať	mrznout
ďobať	zobat	kravarka	pasačka krav	pajšel	plice
fajne	dobré, chutné	kret	krtek	palach	rákos
fest	hodně, moc	krkoška	suk	paluzňak	upevň. tyč na fůře sena
firhaňky	záclonky	krutiť pradlo	ždímat prádlo	pančucha	punčocha
forota	zásoba	křak	keř	pantok	sekera s delším topůrk.
fujať	hustě sněžit	kudlačky	angrešť, srstka	paskuda	loudil, mlsoun
fulať	nemluvit pravdu	kuzňa	kovárna	pasovať	hodit se

paru razy	několikrát	rychtovat se	připravovat se	švidraty	šilhavý
paščeka	pusa (hanlivě)	ryna	okapová roura	švrlak	kvedlačka
pasěka	prejt	sciply	zdechlý, nemocný	tačky	kolečka
patyk	tyč, bidlo	siholiř	poprchávat	tela, telko	tolik
pazur	ruka, prst	skura	kůže	těla	tele
pěrun	dareba, lotr	smyk, smykula	tulák, tulačka	tiň	stín
pěstovat děcko	chovat dítě	stěkly	vzteklý	tisnuť	tlačit
piznuť	udeřit, uhodit	stělať	stlát	tragač	trakař
pjatro	dřevěný strop	stělina	březí (kráva)	travnica	plátěná látka s popruhy
plac	dvůr	stružak, stružok	slamník	troky	větší dřevěné necky
plantala	popleta	střap	rozcuchanec	trulaty	nešikovný
plantať se	vrávorat, těkat	stukať	sténat	třa	třeba
plaskaty	plochý	susěk	část stodoly	tumlovat se	pospíchat
platoňak	plochý dřevěný vůz	syrovina	látka na prostěradla	ulicha	průtrž mračen
pletěnka	houska	svícaty	lesklý	vaštrok	dřevěné necky
plisť	žvanit	šarpať se	utrhovat se	včil, včile	teď, nyní
plytky	mělký	ščab	šťovik	verglovať	popotahovat
podobat se	líbit se	ščerkotka	dětské chraštítko	vesno	jaro
pokaličeny	zmrzačený, raněný	ščudlek	jetel	vřuci	vtom, najednou
po macku	hledat po tmě	ščuka	štika	vybliščeny	vykulený
pomistať se	vejít se	ščur	potkan	vydaj	vdavky
popity	opilý	ščuřit se	smát se, usmívat se	vyškantovat	vykřikovat
posypka	drobenka na koláči	šejdrem	nakřivo	vyšňoreny	pěkně oblečený
pošastany	potrhlý	šenk	hospoda	zamorysany	zašpiněný
potěp	ztreštěný	šibly	uhozený, nenormální	zapora	dřev. trám k uzamč. dveří
poval	strop	škarbol	stará bota	zaprtak	zkažené vejce
povicher	vichřice	škarpa	příkop, okraj cesty	zaryglovat	zamknout
pozadek	odpadové obilí	škubať peří	drát peří	zasmažka	jíška
presvuřt	tlačěnka	šlep	druh ženských šatů	zaškvara	provokatér
přemřela	nachlazený, nemocný	šmir	tuhé mazivo	zavazať	překážet
ptani	žebrota	šnoblak	nos	zdechlak	ničema, lotr
pučeni v břuchu	nadýmání	šnuptychel	kapesník	zdurceny	sražený (mléko)
puščať	pouštět	šnytloch	pažitka	zelňak	koláč se zelnou nádivkou
pyskovat	hubovat, láteřit	šopa	kůlna	zhlavek	polštář
raz	jednou	šraky	popruhy, pásy	zhnily	lenivý
rež	žito	štacheta	dřevěná látka	zohnuť se	ohnout se
roba	paní, žena	štipka	škvor	žďorb	nepotřebná věc
roznuť	rozsvítit	štrycla, štrucla	bochník chleba	žebříňák	dřevěný vůz na sklizeň
rušať	kynout (těsto)	šuflada	zásuvka, šuplík	žerdka	tyčka
rybarka	racek	šury	křivý	žito	pšenice

Následující historické zážitky z Košatky jsou od Maxmiliána Sýkory – košateckého rodáka (převzato z publikace Zdeňky Sochové Lašská slovní zásoba).

Košatka je zemědělska dědina. Vječich sedlakuv je tam malo, su tam tři tacy vječi, ostatni su chalupničky, každý ma ešče tu robotečku jakuši. Kery už mjel tag osumnazd mjeřyc, to se hledel živič sam.

A potem, hodně se dělaly košíky a koše. To gdyši byla sama vrbina, jak se Odra z Lubiňu spojuje. Hodně delali ty koše na padesat kylo uhli. Košatka ma zvláštni styl na koše. Dno se děla štferec, gdešto naše koše mače kulate dno. Šag od tych košuv ma Košatka meno.

F Košatce ma každa luka sfojo meno. Pravi se, idu na Paskarku, do Rybňika (že tam gdyši byly rybňiky), do Mřyhladu (tam se zle robilo, jag bylo mokro, tak to fšecko zhnilo, byl tam češky chleba, lude tam umirali), na Kovarku (ten kud na lukach, tam to mjel gdyši kovař cele najate, un potem zbankročil), na Zaleši, na Štempirky (tam rostlo trňi; gdo se vyrubal to trňi, mjel luku; to mušeli překopovač tymi štempirkami, to byla taka zvláštni šilna lesňi motyka), na Podbedřyšku (temu, že to mjel jakysi Bedřych pod komandem). Pravilo se, že byl na Lubiňach, na Helštně (že tam v nocy sfiťi kule zlata, že tam je propadly hrát), na Zavodu (tam za vodu), pod Hurku, na Hurce (to je tam ten lesyk, ten kopeček, jak se idě do Stare Fši), na Panskym, na Sakrofcu (postavili tam paru barakuť, tam přyšly same take uščekane roby, že sakrovaly, tak to přezvali Sakrovec).

Ja dycky pravim, doked' zmy na tym sfječe, aj ešče trochu užijem. Tu okolične něni nigži dědiny, kaj by ňebyl na muzyce. ňebylo soboty, co by kaj ňebyl, eši ňi na kole, to na bryčce. Raz zmy byli za đevuchami na kolah ve Stare Fši. Kola zmy něchali stač f polni uvozove cesče f křybju. Zmy šli za đvjema sestrami. Aby naz ňespozorovali Starovjacy, kaj idem, tak zmy šli přez zahradu, řecy tam se schovame. Či klucy, či Starovjacy naz ale zvjetryli. Tuž zmy s bratrance m učekali. Bratraňec přescočil fajne přes plot a ja za ňim. Gdyši ňebyly ešče ty žumpy. Ta hnojačka odbihala ot tych staveňi na zahradu, lebo do potoka se to stračilo. Ja sem vam mjel take fajne galety, kamganove, take zelenkave. Jak sem přelezal ten plot, tak sem zostal višet za nohavicu na štacheče a beh rukami do te hnojačky. Na tym lemečku na tyh galetah mje to drželo – a ňi a ňi se dostač dolu. To mje nakoňec Starovjacy mušeli zdelavač, či se ščyřili. Ja uš sem na rande ňešel, kaj, dy sem mjel kabat eš po lokče ot toho marasu.

... lázně,
které k ozdravným koupelím využívají působení vitaminů
řady B i speciálních solí.

Koupel má příznivé účinky na pleť, prokrvení celé pokožky
a uvolnění svalů. Spolu se zklidňujícími účinky domácího
kvasnicového piva, které si host při koupeli sám natočí, a s ná-
sledným odpočinkem, je kúra zárukou intenzivní relaxace.

Dalšími službami areálu jsou masáže, kosmetika a speciální
programy.

www.pivni-kupele.cz

Jedny z největších solných jeskyní v republice se nachází v tajemném kontaktu s hradebními zdmi pod štramberským náměstím.

Dvoupodlažní labyrint byl vybudován z několika druhů soli kamenné a soli získané z Mrtvého moře, jejíž účinek na lidský organismus je nejvyšší. Vytěžená sůl je v tomto případě zpracována bez použití jakéhokoli pojiva, čímž je zachováno její blahodárné chemické složení.

solné
Jeskyne
štramberk

www.jeskyne-relax.cz

Blíž přírodě

Pojďte s námi na výlet
www.blizprirode.cz

Na desítkách míst v ČR jsme se podíleli na otevření nových přírodně cenných naučných stezek ■ Přispíváme k obnově původních ekosystémů na rašeliništích ■ Rozvíjíme environmentální výchovu a informovanost o ochraně přírody a životního prostředí ■ Jsme generálním partnerem Českého svazu ochránců přírody a projektu Revitalizace rašelinišť v Krušných horách s DAPHNE ČR ■